

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет – експертизи, біотехнології, харчової інженерії, підприємництва та торгівлі

Кафедра – торговельного підприємництва, товарознавства та управління бізнесом

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Освітня програма – «Підприємництво і торгівля, товарознавство та експертиза в митній справі»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: «Технічне регулювання та комплексна оцінка якості та безпеки дитячих іграшок для немовлят, що формують експортно-імпорتنний потенціал України»»

КРМ. ТПТтаУБ.1.769-03.V.2.6

Здобувачка Оноприюк Лілія Валентинівна
Керівники: к.т.н. Мартиросян І.А.,
к.с.г.н., доцент Гарбадій К.С.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від 12 грудня 2023 р., протокол № 7

Завідувач кафедри ТПТтаУБ _____ Наталія БАСЮРКІНА

(підпис)

Одеса – 2023 р.

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ І
МЕНЕДЖМЕНТУ ім.Г.Е.Вейнштейна

Факультет – експертизи, біотехнології, харчової інженерії, підприємництва та торгівлі

Кафедра – торговельного підприємництва, товарознавства та управління бізнесом

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Освітня програма – «Підприємництво і торгівля, товарознавства та експертиза в митній справі»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

« ____ » _____ 202__ р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

здобувачки

ДЛЯ ОНОПРИЮК

(ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

1. Тема роботи: «Технічне регулювання та комплексна оцінка якості та безпечності іграшок для немовлят, що формують експортно-імпортний потенціал України» затвердженою наказом ОНТУ від 01.12. 2023. р. № 769-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи - 12.12. 2023р.

3. Вихідні дані роботи:

Зразок №1 Брязкальце ТМ «Канпол ТОВА» (Польща)

Зразок №2 Брязкальце ТМ «BABYS TOYS» (Китай)

Зразок №3 Брязкальце ТМ «Курносики» (Україна)

Зразок № 4. Брязкальце ТМ «Chicco» (Італія)

Зразок № 5 Брязкальце ТМ «Rattles» (Китай)

4. Зміст кваліфікаційної роботи магістра.

Анотація. Зміст, Вступ

Розділ 1. Теоретичні засади формування якості та безпечності дитячих іграшок.

Розділ 2. Об'єкти та методи проведення дослідження

Розділ 3. Комплексна товарознавча оцінка якості та безпечності дитячих іграшок

Розділ 4. Здійснення митних формальностей при імпорті дитячих іграшок

Розділ 5. Охорона праці.

Висновки та пропозиції. Список використаних джерел

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) таблиць 20, рисунків –18 .

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів проекту, що стосуються їх:

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 15 серпня 2023р.

Керівники _____ Мартиросян І.А.
_____ Гарбажій К.С.
(підпис)

Завдання прийняв до виконання _____ Оноприюк Л.В.
(підпис)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної магістерської роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Складання плану роботи та алгоритму виконання	15.08.2023 – 31.08.2023 рр.	Виконано
2	Теоретичний огляд, пошук матеріалу, аналіз нормативно-правової бази, аналіз ринку	01.09.2023 - 15.09.2023 рр.	Виконано
3	Аналіз асортименту Вибір об'єктів та методів проведення товарознавчих досліджень,	16.09.2023 - 26.09.2023 рр	Виконано
4	Проведення товарознавчих випробувань, комплексна оцінка якості та безпечності іграшок для немовлят	27.09.2023 - 07.10.2023 рр	Виконано
5	Виконання митної частини кваліфікаційної роботи, вивчення особливостей здійснення митних формальностей при імпорті іграшок для немовлят	08.10.2023 - 08.11.2023 рр.	Виконано
6	Виконання розділу з охорони праці, аналіз небезпечних чинників при виробництві іграшок для немовлят	09.11.2023 - 19.11.2023 рр.	Виконано
7	Формулювання висновків до роботи	20.11.2023- 30.11.2023 рр.	Виконано
8	Оформлення роботи та її рецензування	01.12.2023 - 07.12.2023 рр.	Виконано

Керівник _____ Мартиросян І.А.
_____ Гарбажій К.С.

Здобувач-дипломник _____ Оноприюк Л.В.
(підпис)

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ. Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-дипломник _____ ПІБ Підпис

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота магістра містить 115 сторінок, 20 таблиць, 18 рисунків, список використаних джерел з 43 найменувань, 5 додатків.

Метою кваліфікаційної роботи - комплексне товарознавче дослідження дитячих іграшок, що надходять на вітчизняний ринок, на підставі чинного нормативно-технічного забезпечення, в вивчення митних процедур при їх переміщенні через митний кордон України.

Об'єктом дослідження обрані брязкальці для немовлят з пластичних мас, що надходять на вітчизняний ринок.

Предмет дослідження: споживні властивості іграшок для немовлят та технічне регулювання оцінки якості та їх переміщенні через митний кордон України.

В роботі проведений аналіз ринку іграшок та перспективи імпортно-експортних операцій, вивчено класифікацію іграшок за різними методиками, проведено аналіз вітчизняних та міжнародних нормативних документів щодо оцінювання якості та безпеки іграшок, проведені дослідження споживаних властивостей та проведена комплексна оцінка якості та безпеки іграшок для немовлят, здійснено митні формальності при імпорті іграшок.

За результатами роботи сформульовано висновки щодо комплексної якості і безпеки іграшок для немовлят та особливостей здійснення митних формальностей при їх переміщенні через митний кордон України.

Одержані результати можуть бути використанні торговельними мережами та виробниками для удосконалення споживних властивостей іграшок, також можуть слугувати корисним матеріалом для споживачів при виборі іграшок для дітей.

Рік виконання роботи – 2023.

Рік захисту роботи – 2023.

ABSTRACT

Master's qualification thesis contains 115 pages, 20 tables, 18 drawings, a list of used sources from 43 names, 5 appendices.

The purpose of the qualification work is a comprehensive merchandising study of children's toys entering the domestic market, on the basis of current regulatory and technical support, in the study of customs procedures when they are moved across the customs border of Ukraine.

Rattles for babies made of plastic masses, which enter the domestic market, were chosen as the object of the study.

The subject of the study: consumer properties of toys for babies and technical regulation of quality assessment and their movement across the customs border of Ukraine.

In the work, an analysis of the toy market and the prospects of import-export operations was carried out, the classification of toys according to various methods was studied, an analysis of domestic and international regulatory documents regarding the assessment of the quality and safety of toys was carried out, studies of consumer properties were carried out and a comprehensive assessment of the quality and safety of toys for babies was carried out, customs formalities when importing toys.

Based on the results of the work, conclusions were formulated regarding the comprehensive quality and safety of toys for babies and the peculiarities of customs formalities during their movement across the customs border of Ukraine.

The obtained results can be used commercially networks and manufacturers to improve the consumer properties of toys, can also serve as useful material for consumers when choosing toys for children.

The year of completion of the work is 2023.

The year of job protection is 2023.

ЗМІСТ

	стор
ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ ДИТЯЧИХ ІГРАШОК	10
1.1 Огляд ринку дитячих іграшок в Україні та експортно-імпортний потенціал.....	10
1.2 Аналіз класифікаційних ознак та асортиментних характеристик іграшок.....	17
1.3 Технічне регулювання якості та безпечності іграшок на вітчизняному та міжнародному рівнях.....	24
1.4 Правила маркування, пакування та умови зберігання і транспортування дитячих іграшок.....	35
1.5 Споживні властивості дитячих іграшок.....	38
Висновки до розділу 1.....	40
РОЗДІЛ 2. ОБ'ЄКТИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ	42
2.1 Обґрунтування вибору об'єктів дослідження.....	42
2.2 Характеристика методів та методики проведення досліджень.....	46
РОЗДІЛ 3. ОЦІНКА ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ ІГРАШОК	50
3.1 Оцінка якості споживчої тари та оцінювання відповідності маркування вимогам нормативних документів.....	50
3.2 Органолептична оцінка якості іграшок.....	59
3.3 Оцінювання гігієнічних властивостей іграшок.....	66
3.4 Комплексна оцінка якості іграшок для немовлят.....	67
Висновки до розділу 3.....	70
РОЗДІЛ 4. ЗДІЙСНЕННЯ МИТНИХ ФОРМАЛЬНОСТЕЙ ПРИ ІМПОРТІ ІГРАШОК ДЛЯ НЕМОВЛЯТ	72
4.1 Методологія визначення коду іграшок для немовлят згідно до УКТ ЗЕД.....	72
4.2 Правові заходи нетарифного регулювання як основний чинник безпеки та якості дитячої іграшки Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies», що переміщується через митний кордон України.....	78
4.3 Порядок взяття на облік ТОВ «Тигрес», який під час провадження своєї діяльності є учасниками відносин, що регулюються митним законодавством України.....	82
4.4 Визначення країни походження та застосування преференційних заходів.....	86
4.5 Технологічна схема митного контролю та митного оформлення імпорту партії дитячих іграшок Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ	

«Canpol Babbies».....	93
4.6 Місце митної вартості в структурі оподаткування та порядок її визначення при імпорті дитячих іграшок Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies».....	95
4.7 Роль митних платежів в системі економічних відносин і порядок їх нарахування при імпорті дитячих іграшок Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies».....	97
Висновки до розділу 5.....	99
РОЗДІЛ 5. ОХОРОНА ПРАЦІ.....	100
5.1 Аналіз потенційно небезпечних та шкідливих факторів на підприємстві, в організації чи установі.....	100
5.2 Розміщення виробничого устаткування і його обслуговування при організації робочого місця товарознавця на підприємстві роздрібної Торгівлі.....	101
5.3 Забезпечення нормованих показників мікроклімату, чистоти повітря...	102
5.4 Забезпечення нормованих значень шуму і вібрації та освітлення.....	103
5.5 Заходи і засоби захисту працюючих від ураження електричним струмом.....	103
5.6 Пожежовибухобезпека, заходи і засоби та шляхи евакуації	105
Висновки до розділу 5	107
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	108
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	111
ДОДАТКИ.....	116

ВСТУП

Іграшки та ігри - це особливий вид товарів, які призначені для виховання дітей. Вони сприяють їх розумовому і фізичному розвитку, допомагають пізнавати навколишній світ, привчають до праці, формують характер. Споживні властивості іграшок виявляються при їх використанні дітьми в процесі гри.

Актуальність теми полягає в тому, що сьогодні ринок іграшок в Україні досить насичений, виробники вимушені знаходити нові безпечні матеріали та підходи до виробництва. Щодо іграшок з пластичних матеріалів, які надходять на український ринок, - 80% закордонного виробництва, зокрема китайського походження. Як показує моніторинг місць продажу, більшість з них не мають супровідної документації і не відповідають вимогам чинного технічного регламенту. При їх виробництві відбувається велика кількість технологічних етапів, використовується неякісна вихідна сировина, іноді й токсична, які при експлуатації мають різний вплив дитину. Також використовуються фарби, емалі, які є композиціями сполук з речовинами різної хімічної природи і містять шкідливі елементи. Потенційна небезпека та низька якість іграшок, представлених на вітчизняному ринку, вражає. Більшість з них поступає в продаж без узгодження з боку Державної санітарно-епідеміологічної служби, не маючи відповідних документів, що підтверджують їх якість і безпечність. За даними операторів, на ринку України близько 50-60% іграшок не відповідають встановленим вимогам. Типовими порушеннями є перевищення вмісту шкідливих речовин, неякісні матеріали, інтенсивність запаху, займистість матеріалу, надмірний звуковий тиск, неякісне збирання чи конструкція, відсутність інструкції, попереджень, вказівок, для якого віку підходять іграшки тощо. Крім цього, на ринку є велика кількість підробок.

Питання якості та безпеки дитячих іграшок – одне із актуальних питань сьогодення, що продиктоване зростаючою небезпекою неконтрольованого виробництва дитячих іграшок. Екологічною складовою цієї небезпеки є застосування екологічно небезпечних матеріалів при виробництві іграшок, що представляє безпосередню загрозу дітям, особливо немовлятам.

Виходячи з цього, метою кваліфікаційної роботи є комплексне товарознавче дослідження дитячих іграшок, що надходять на вітчизняний ринок, на підставі чинного нормативно-технічного забезпечення, та вивчення митних процедур при їх переміщенні через митний кордон України.

Відповідно до мети, в роботі поставлені наступні **задачі**:

- проаналізувати ринок іграшок та стан зовнішньої торгівлі;
- розглянути класифікацію, асортимент іграшок та чинники формування безпеки;
- провести теоретичний аналіз вітчизняного та міжнародного підходів технічного регулювання якості та безпеки іграшок;
- оцінити якість тари та пакування іграшок;
- оцінити повноту маркування іграшок, що досліджуються;
- провести випробування щодо встановлення відповідності якості та безпеки іграшок за органолептичними та фізико-хімічними показниками;
- комплексно дослідити споживні властивості іграшок;
- навести особливості здійснення митних процедур при переміщенні іграшок через митний кордон України;
- визначити код товару за УКТ ЗЕД, країну походження та особливості тарифного і нетарифного регулювання імпорту іграшок;
- проаналізувати шкідливі чинники при виробництві іграшок з пластичних мас та вимоги до охорони праці.

Об'єктом дослідження обрані брязкальці для немовлят з пластичних мас, що надходять на вітчизняний ринок.

Предмет дослідження: споживні властивості іграшок для немовлят та технічне регулювання при оцінці якості та їх переміщенні через митний кордон України.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ ДИТЯЧИХ ІГРАШОК

1.1. Огляд ринку дитячих іграшок в Україні та експортно-імпортний потенціал

Відомо, що ігри та іграшки сприяють пізнанню навколишнього світу, розвитку зорового і слухового аналізаторів, тактильної чутливості, мови, мислення, уяви, точності і координації рухів, служать джерелом позитивних емоцій, дозволяють набути найпростіші гігієнічні і трудові навички. Актуальність даного дослідження визначається активним розвитком ринку дитячих іграшок в Україні та в світі. Загострення конкуренції на ринку дитячих іграшок спонукає вітчизняних виробників розширювати асортимент та підвищувати якість продукції.

Ринок дитячих іграшок на сьогоднішній день є одним із ринків, що динамічно розвиваються. Ще три роки тому індустрія іграшок в Україні була досить стабільною. Постійно відкривалися нові магазини, а ринок щорічно зростав на 10-15%. У 2019 році він становив \$740 млн[1]. Потім почалася всесвітня пандемія — з 2020 року розвиток галузі припинився. Але вже за I півріччя 2021-го обсяг ринку знову зріс на 6,2% (до \$256 млн) порівняно з аналогічним періодом 2020 року. За підсумками 2021 року вийшов на обсяг \$693 млн у цінах роздробу. За всіма показниками 2022 обіцяв зростання ринку, але відбулося повномасштабне вторгнення [2].

Після повномасштабного вторгнення активне поновлення ринок іграшок розпочав у квітні, зокрема, ритейлери фокусувалися на заході України. Загалом із початку війни іграшковий бізнес відновився максимум на 50%. Великі мережі та дрібний роздріб відновилися на 70-80%, але частина компаній були змушені повністю припинити свою діяльність або працювати на мінімум. Наприклад, компанії з харківського регіону демонструють обсяги продажів не більше ніж на 20% від довоєнних часів. Іграшковий бізнес поступово пристосовується до нових умов. Але, на жаль, у галузі є проблеми, які не може вирішити жоден виробник

чи дистриб'ютор. По-перше, це суттєве зниження народжуваності: за останні 5 років вона впала на 30%, а який показник ми отримуємо після цього — невідомо. По-друге, це значна кількість дітей, яким довелося виїхати з території України.

Військові умови змінили вектор розвитку бізнесу іграшок та зумовили кілька тенденцій:

- Зміщення продажів на західну частину України

Сприяла цьому внутрішня міграція населення. Саме в західні області переїхало багато родин з дітьми, яким, незважаючи на війну, треба грати та розвиватися. Саме у західній частині зросла частка продажу.

- Співпраця з альтернативними постачальниками

24 лютого економіка України була «поставлена на військові рейки», і уряд затвердив перелік товарів критичного імпорту. Іграшки не входили до цього списку. І лише у липні імпорт іграшок знову став доступним. Але специфіка іграшкового ринку полягає в тому, що доставка, наприклад, з Китаю складає чотири і більше місяців.

- Розвиток продажів іграшок по мережам супермаркетів

Через зростання курсу долара та скорочення зарплат збільшується продаж іграшок у соціальних маркетах та дискаунтерах.

- Підтримка українських виробників

Компанії підтримують вітчизняних виробників, які зараз активно розвиваються. Наприклад, з'явився новий патріотичний бренд м'якої іграшки «Все буде Україна», до якої увійшли іграшки Пес Патрон, Літак Мрія, Джавелін. А спеціально для супермаркету Ашан, з нагоди дня народження, Kiddisvit випустив ексклюзивну іграшку Бавовнятко. З початком війни батьки віддають перевагу колекційним іграшкам у нижньому ціновому сегменті, але висока якість залишається пріоритетом. Також зараз дуже популярні м'які іграшки та іграшки-антистрес – це те, що допомагає відволіктися від суворой реальності [3].

У цілому ринок дитячих товарів рухнув удвічі. В 2021-му його обсяг становив 12,6 млрд грн. (рис. 1.1). Але при цьому, експортні продажі у виробників іграшок, навпаки, зростають. За рахунок збільшення експорту

частково компенсується втрата українського ринку.

Рис. 1.1 – Обсяг ринку дитячих іграшок у 2021р.

Одна з причин – бажання європейців підтримати Україну. Користуються попитом в Європі екологічно чисті товари, виготовлені з тростинної сировини. Найбільше нових замовників з країн Балтії та Південної Європи. Річ у тім, що в Україні значну його частину займають іноземні легальні виробники, а також «сірий» імпорт з Китаю. За даними ProConsulting, контрабанда в натуральному вираженні займає 40% ринку, а в грошовому – 27% [2].

Все іграшкове розмаїття, представлене в Україні, фахівці поділяють на такі товарні групи: автотранспорт, тобто іграшкові авто (40-45%), хутряна іграшка (15-20%), м'яка іграшка з гумоподібних пластикатів та пневматики (10-15%), іграшка механічна та модельна (30-40%). Під останньою розуміють більш-менш точні копії реальної техніки (рис. 1.2)

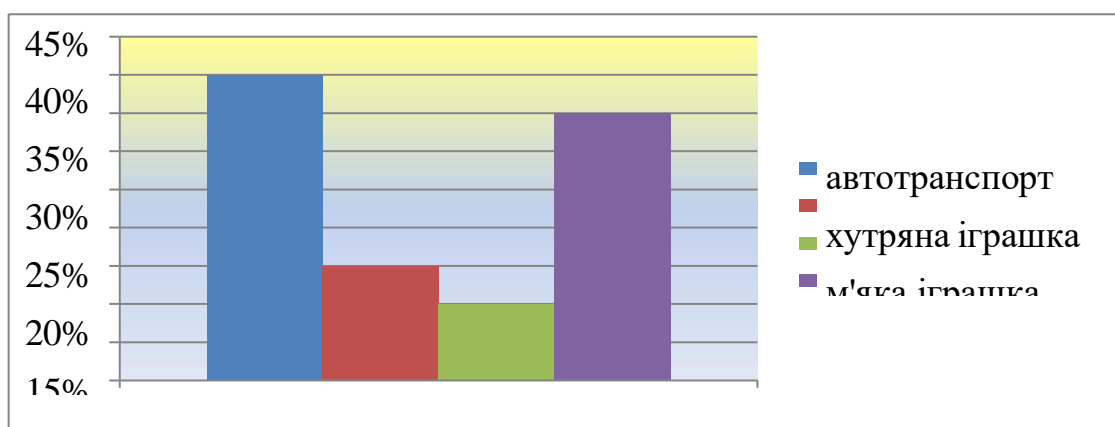

Рис 1.2 – Обсяг ринку іграшок за видами у 2021р.

Сьогодні вітчизняні виробники намагаються закріпити свої позиції в сегментах пластмасової, м'якої набивної іграшки та дидактичної, розвиваючої або розважальної іграшки з різних порід деревини. Найбільш популярними є іграшки для творчості і розвитку дітей. Пов'язано це з тим, що для найменших дітей складно такі іграшки чим-небудь замінити. Далі за популярністю йдуть конструктори, машинки, трансформери, настільні ігри, пазли, ляльки і пупси. На рис. 1.3 представлено обсяги реалізації іграшок за видами у 2020-2021р. [4]

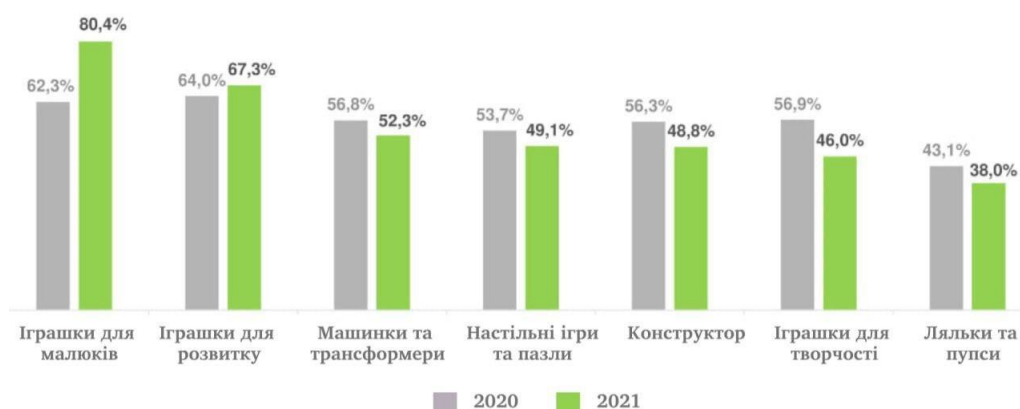

Рис. 1.3 – Обсяги реалізації іграшок за видами у 2020-2021р.

Основними виробниками дитячих іграшок в Україні є компанії “Тигрес-Люкс” (пластмасові та м’яконабивні іграшки ТМ “Тигрес”), “Інтелком” (пластмасові іграшки ТМ “ТехнОК”), “Левеня” (дерев’яні іграшки ТМ “Кубіка”), Київська фабрика іграшок “Енергія Плюс” (дерев’яні конструктори, настільні та логічні ігри), “Kidsqo” (м’яконабивні іграшки), “Оріон” (пластмасові іграшки), “Мир Лео” (пазли, розвиваючі іграшки, набори для ліплення), “ArtMade”, “Нега”, “Древич”, “Bigecotoys” (всі - дерев’яні іграшки), “Kidsori Toys” (настільні ігри, розвиваючі іграшки) тощо. Переважна більшість українських виробників працює на імпортних сировині та обладнанні [2,4].

Особливо динамічно сьогодні розвивається виробництво пластмасових та дерев’яних розвиваючих іграшок. Попит на розвиваючі ігри, іграшки, кубики залишатиметься активним – це загальносвітовий тренд, та й українські батьки все частіше під час придбання іграшки керуються її розвивальними властивостями, а не тільки розважальними. В Україні розвиток цього сегмента

ринку іграшок може стримуватися лише високою ціною виробів. Збірні моделі автомобілів, літаків та іншої техніки, металеві іграшки, ляльки, високотехнологічні іграшки в Україні практично не випускаються. Щоправда, є кілька компаній, що випускають збірні моделі, але значна частина їх продукції (до 90%) постачається на експорт. За оцінками УАІ, обсяг ринку іграшок в Україні за 2020-й просів на 9% по відношенню до 2018 року – до \$242 млн. Причина падіння – пандемія COVID-19. За I півріччя 2021-го обсяг ринку виріс на 6,2% – до \$256 млн (рис. 1.4) [5]

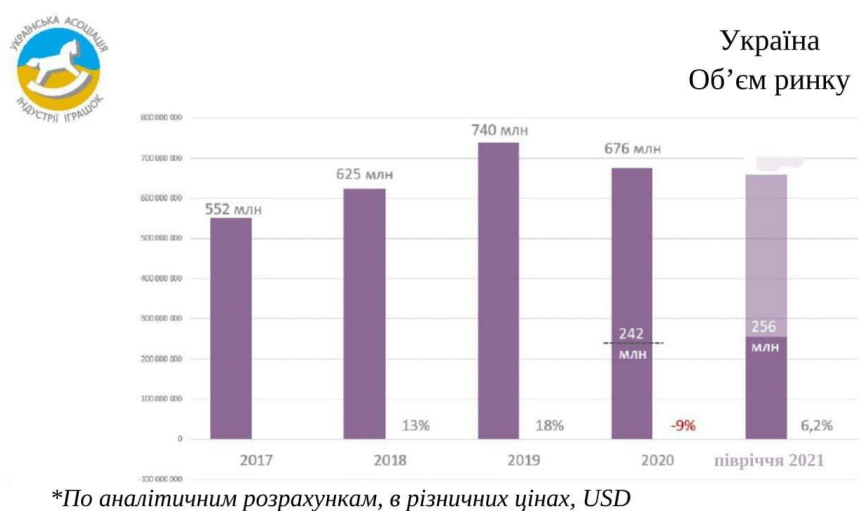
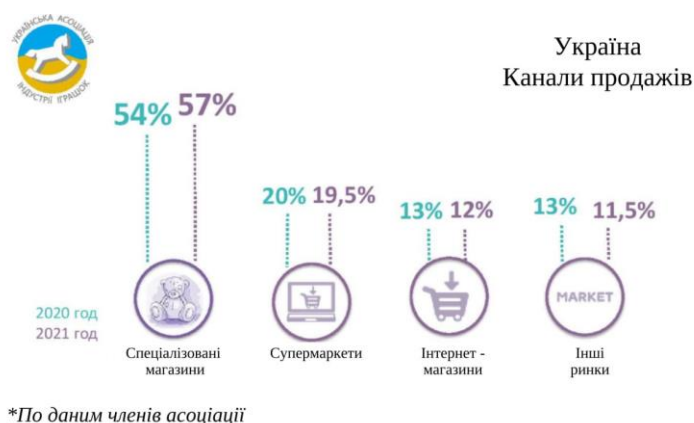

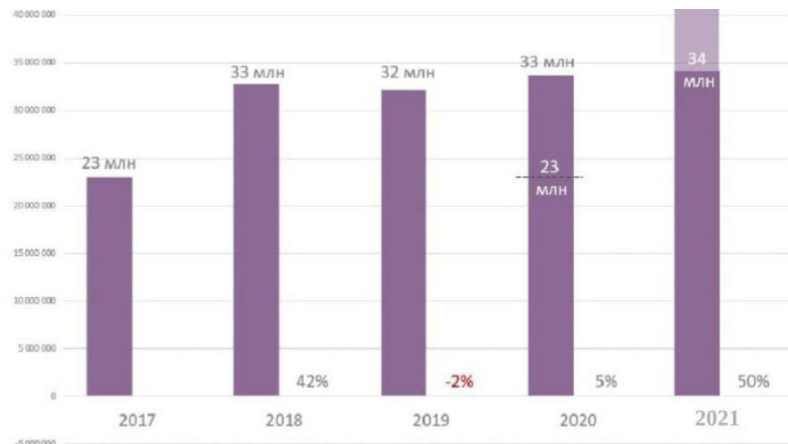
Рис. 1.4 – Об'єм ринку іграшок

Ці цифри включають продажі всього ринку іграшок, в тому числі Happy Meal в McDonald's і програми лояльності в супермаркетах. Основні канали збуту представлено на (рис. 1.5).

1.5 – Канали продажів іграшок

Ситуація з експортом іграшок з України відчула покращення ще у 2021р., наприклад: за дев'ять місяців експорт українських товарів зріс на 50%, що вже перевищує обсяг продажів всього 2020 року [6].

1.6 – Експорт іграшок за 2017-2021р.

Якщо основними постачальниками дитячих іграшок в Україну в 2017-2021 роках були Китай, Чехія, В'єтнам, Угорщина, Російська Федерація та Ірландія, то за останні 2 роки географія дещо змінилася (таблиця 1.1)

Таблиця 1.1 - Зовнішня торгівля України із зазначенням основних країн – контрагентів (тисяч доларів США) за 2020-2023р.[7]

Імпорт				Експорт			
з початку року			Звітний місяць	з початку року			Звітний місяць
код країни	вартість	питома вага		код країни	вартість	питома вага	
за період з 01.01.2020 р. по 31.12.2020 р.							
CHN	179918	85,75%	20510	RUS	7847	23,64%	734
CZE	5134	2,45%	488	LVA	5305	15,98%	870
HUN	3180	1,52%	285	USA	3439	10,36%	235
Інше	21588	10,29%	1978	Інше	16605	50,02%	1606
	209820		23261		33196		3445
за період з 01.01.2021 р. по 31.12.2021 р.							
CHN	182361	82,78%	464	LVA	7474	16,81%	1048
CZE	6459	2,93%	22026	RUS	6765	15,22%	636
VNM	4082	1,85%	2088	POL	5502	12,38%	324
Інше	27399	12,44%	25008	Інше	24713	55,59%	2308
	220301				44454		4316
за період з 01.01.2022 р. по 31.12.2022 р.							
CHN	71191	81,25%	8874	LVA	7866	27,93%	398
CZE	2945	3,36%	633	POL	5787	20,55%	244

POL	2230	2,55%	247	MDA	1860	6,61%	215
Інше	11254	12,84%	1913	Інше	12647	44,91%	810
	87620		11667		28160		1667
<i>за період з 01.01.2023 р. по 30.11.2023 р.</i>							
CHN	115900	81,17%	13315	LVA	6370	28,25%	475
CZE	6769	4,74%	1274	POL	5290	23,46%	461
HUN	3998	2,80%	844	MDA	1629	7,22%	188
Інше	16118	11,29%	1925	Інше	9262	41,07%	882
Всього	142785		17358		22551		2006

З таблиці 1.1 видно, що основними країнами-контрагентами стали Чехія, Китай, Угорщина – експортери; Литва, Польща та Молдова – імпортери українських іграшок. Згідно статистичних даних ДМСУ можна побачити тенденцію зростання долі експорту: У грошовому виразі в 2021р. експорт збільшився на 11258 тис. дол. США, але у 2022р. зменшився на 16294 тис. дол. США – це майже удвічі, і в 2023р. за 11 міс. обсяги експорту складають 22551 тис. дол. США. І звичайно падіння експорту має логічне пояснення.

Структура експорту та імпорту в розрізі товарної підпозиції 950300 УКТ ЗЕД представлено на рис. 1.7 [7]

Рис. 1.7 - Структура імпорту та експорту в розрізі товарної підпозиції 950300 за січень-липень 2023р.

Щодо імпорту, найбільшим постачальником іграшок є Китай. Його частка в загальному обсязі імпорту іграшок постійно зростає і в середньому на долю Китаю припадає в середньому 82% імпорту.

Сьогодні український ринок дитячих іграшок насичений виробами різних брендів, якості, ціни. В таких умовах одним з чинників зростання ринку може стати цінова корекція, тобто встановлення справедливих цін.

1.2. Аналіз класифікаційних ознак та асортиментних характеристик іграшок

На сьогоднішній день відомо два значення терміну «іграшка»:

- 1) За визначенням Директиви Європейського Парламенту і Ради 2009/48/ЄС від 18 червня 2009 року про безпечність іграшок термін «іграшка» визначається як будь-яка продукція чи матеріали, розроблені чи явно призначені для використання з метою гри дітьми віком до 14 років.

Сьогодні існує велика кількість до класифікаційних підходів іграшок, зокрема, виокремлення видів іграшок за матеріалом виготовлення. При виробництві виробів використовують найрізноманітніші матеріали. Кожен з цих матеріалів має комплекс своїх властивостей, які в асортиментній групі змінюються в широкому діапазоні. Конструкція виробу і технологічні режими їх виготовлення залежать від властивостей цих матеріалів. Тільки ретельний аналіз структури і оцінка властивостей використовуваних матеріалів дозволяють правильно вирішувати питання конструювання та підбору раціональних режимів обробки, а також оцінювати правильність їх вибору. Адже іграшка є важливим засобом виховання, формування особистості дитини, сприяє розумовому, фізичному і естетичному розвитку [8]. Іграшки є складною групою товарів. Асортимент іграшок поділяють за трьома основними ознаками: за віком дітей, за педагогічним призначенням, за матеріалом виготовлення.

Директива 88/378 / ЄЕС про безпеку іграшок [9] визначає іграшку як «будь-який виріб або матеріал, розроблений або чітко призначений для використання у грі дітьми віком до 14 років». Директива не передбачає вимог

щодо різних вікових класифікаційних класів. Однак Директива визнає, що діти молодше 36 місяців особливо схильні до ризику через свою поведінку у русі та їх нерозвиненість або обмеженість фізичного та психічного дозрівання. Отже, Директива встановлює особливо суворі положення щодо іграшок, призначених для дітей до 36 місяців.

Відповідно до додатку II.I.2. (а) Директиви, «ступінь ризику, що виникає при використанні іграшки, повинен відповідати можливості користувачів та, де це доречно, їх наглядців, справлятися з ним. Це стосується, зокрема, іграшок, які в силу своїх функцій, розмірів та характеристик призначені для використання дітьми віком до 36 місяців».

Додаток II.II.1. (D) визначає, що «іграшки та їх складові частини та будь-які знімні частини іграшок, які явно призначені для використання дітьми до 36 місяців, повинні мати такі розміри, щоб запобігти їх ковтанню».

У випадку іграшок, які можуть бути небезпечними для дітей до 36 місяців, Додаток IV (1) Директиви вимагає, щоб виробники мали попереджати про це. На цих іграшках повинно бути попередження із зазначенням, наприклад, «Не підходить для дітей до 36 місяців» або «Не підходить для дітей до 3 років» разом із коротким зазначенням, яке також може міститися в інструкції із застосування, про конкретні ризики закликаючи до цього обмеження. Попередження може бути замінено символом, який встановлено у гармонізованому стандарті EN 71-6.

Класифікація іграшок (за Є. Фльоріною) [10]:

- Моторно-спортивні і тренувальні іграшки (м'яч, обруч, кеглі, пірамідки, мозаїка та ін.)
- Іграшка сюжетна, іграшка-образ: люди, тварини, транспорт, меблі тощо
- Творчо-трудова іграшка – напівфабрикати, з яких дитина сама створює образ і потім грається (різноманітні будівельні матеріали, конструктори, розбірні моделі)
- Технічна іграшка: сюжетні іграшки, що знайомлять дітей із зовнішнім виглядом технічних предметів (підйомний кран, транспортер тощо); іграшка, яка

демонструє фізичні закони або процеси (іграшкові фотоапарати, калейдоскопи, моделі літаків тощо); іграшка, розрахована на дитяче конструювання і технічне винахідництво (конструктори, будівельні матеріали і напівфабрикати).

- Настільні ігри – ігри, спрямовані на вирішення різноманітних дидактичних завдань: розвиток кмітливості, винахідливості, уваги, швидкого орієнтування у формі, кольорі, розмірі, логічного мислення (парні картинки, лото, шашки, шахи, ігри-подорожі тощо).

- Весела іграшка – іграшка, що призначена для забави, розваги.

- Музичні іграшки (пташки, що співають, брязкальця, цимбали, ксилофони та ін.).

- Театральні іграшки (персонажі тіньового і лялькового театрів, набори для ігор-драматизацій, іграшкові прикраси і т. ін.).

Трохи пізніше з'явилася психологічна класифікація іграшок В. Мухіної, в якій вони розділені на 2 великі групи [11]:

- 1) ті, які сприяють соціально-емоційному розвитку (або розвитку особистісної сфери), які передбачають спілкування чи поводження з ними, як з живими персонажами;

- 2) що допомагають розвитку інтелектуально-пізнавальних і моторних здібностей.

Розроблена А.В. Локтіоновою типологія іграшок включає в себе кілька груп: іграшки як «захисники-заспокоювачі», іграшки «розрадники», «символічні» іграшки, іграшки-«посередники», іграшки «одноденки», іграшки «колекції» [12].

Аналіз всіх перерахованих нами видів класифікації показав, що в них вказується тільки на позитивний вплив іграшки на будь-яку сторону психологічного розвитку. І тільки в класифікації Малахієвої-Мирович В. Г. (1912 рік) говориться про можливий негативний вплив іграшок на психіку дитини. З огляду на цей принцип, вона розділила іграшки на п'ять категорій: до «нудних» вона віднесла майже всі механічні іграшки, а також тендітних однотипних і статичних порцелянових звірів і людей, так як вони викликають у дитини лише

хвилинне здивування; «дурні» іграшки – це лускунчик з потворним обличчям, страшні маски та інші, які викликають у дитини почуття страху, внутрішню тривогу [10].

За виховним (розвивальним) призначенням виділяють такі іграшки:

- Сенсорні (до року в основному звукові – брязкальця, пищалки, музичні іграшки; зорові – калейдоскоп, кольорові контурні зображення);
- Рухові (мобіль, м'яч, дзига, заводні іграшки);
- Образні (зображення тварин, ляльки, солдатика, машинки);
- Суспільно-побутові та виробничо-технічні (іграшкові інструменти, наприклад совок і відерце, зброя);
- конструктивні (різні конструктори і збірні іграшки).

За матеріалом виготовлення: дерев'яні; пластмасові; гумові; хутряні; металеві; порцелянові; з квітів.

Педагогічна класифікація дитячих іграшок

I. Види іграшок поділяються за принципом співвідносними з різними видами ігор: сюжетними, дидактичними, спортивними, іграми-розвагами.

1. Сюжетно-образні іграшки, прообразом яких є одухотворені і неживі об'єкти навколишнього світу, використовуються переважно в сюжетних іграх: ляльки; фігурки людей; фігурки тварин; предмети ігрового ужитку; театральні; святково-карнавальні; технічні.

2. Дидактичні іграшки призначені для дидактичних ігор, в змісті або конструкції яких закладені навчальні (розвиваючі) завдання: власне дидактичні – засновані на принципі самоконтролю; дидактичні ігри (набори) з правилами – призначені переважно для ігор на столі (поліграфічні та інші); конструктори і будівельні набори; ігри-головоломки; музичні іграшки.

3. Спортивні іграшки.

4. Іграшки – забави.

II. Іграшки за ступенем готовності:

Готові; Збірно-розбірні, що складаються з трансформуються частин і деталей; Заготовки та напівфабрикати для іграшок-саморобок; Набір різних

матеріалів для створення іграшок-саморобок.

III. Іграшки з вигляду застосованої сировини:

- Дерев'яні. Пластмасові. Металеві. З тканин, в тому числі набивні іграшки. Гумові. З паперу і картону. З кераміки, фарфору і фаянсу. З деревних матеріалів, пап'є-маше. З нових синтетичних матеріалів.

IV. Іграшки за величиною:

- Дрібні (розміром від 3 до 10 см).
- Середні (розміром від 10 до 50 см).
- Великогабаритні (співмірні росту дітей в різні вікові періоди).

V. *За функціональними властивостями:*

- Прості, без рухомих деталей. З рухливими деталями, механічні (в тому числі з веселими і інерційними механізмами). Гідравлічні. Пневматичні. Магнітні. Електрифіковані (в тому числі електротехнічні, електромеханічні, радіофіковані, на електронній елементній основі). Електронні (на комп'ютерній основі). Набори іграшок (або деталей) – сукупність деталей однієї або декількох іграшок, пов'язаних між собою за призначенням або функціональною ознакою. Ігрові комплекти, об'єднані єдиною темою (завданням).

VI. *Іграшки художньо-образного вирішення:* а) реалістичні, б) умовні, в) конструктивні.

T. Поніманська класифікувала іграшки [8]:

- за станом готовності: готові, збірно-розбірні, заготовки і напівфабрикати для іграшок-саморобок, набори різних матеріалів для створення іграшок-саморобок;

- за видом сировини: дерев'яні, пластмасові, металічні, з тканин, гумові, з паперу і картону, з кераміки, порцеляни і фаянсу, з деревних матеріалів, пап'є-маше, з нових синтетичних матеріалів;

- за розміром: дрібні – від 3 до 10 см, середні – від 10 до 50 см, великогабаритні - відповідно до росту дитини в різні вікові періоди;

- за функціональними властивостями:

1. прості, без рухливих деталей, з рухливими деталями;

2. механічні, у т. ч. із заводними та інерційними механізмами; гідравлічні; пневматичні; магнітні;

3. електрифіковані, зокрема електротехнічні, електромеханічні, радіофіковані, на електронній елементній основі;

4. електронні (на комп'ютерній основі);

5. набори іграшок або деталей, пов'язаних між собою за призначенням або функціональною ознакою; ігрові комплекти, поєднані спільною темою;

1. за художньо-образним вирішенням: реалістичні, умовні, конструктивні.

За віковим призначенням підрозділяють для дітей вікових груп:

- ясельного - перша група раннього віку (1-й рік життя дитини),
- друга група раннього віку (2-й рік життя дитини),
- перша молодша група (3-й рік життя дитини); дошкільного
- друга молодша або середня група (4-й і 5-й роки життя дитини),
- старша група (6-й рік життя дитини),
- підготовча група до школи (7-й рік);
- шкільного - молодший вік (7-12 років),
- середній (11-15 років),
- старший (14-18 років).

Асортимент іграшок за віковим призначенням ділять по іншій віковій шкалою:

- для дітей до 3-х міс.;
- 3-8 міс,
- 8 міс-1, 5 року;
- 1,5-2 року;
- 2-3 роки;
- 3-5 років;
- 5-7 років;
- 8-11 років;
- 11-15 років і старше 15.

Крім того, сучасна ігрова індустрія пропонує ще й електронні іграшки з

програмованим принципом дії, комп'ютерно-ігрові комплекси, віртуальні іграшки та інші їх різновиди, які ще й досі не зазначені в педагогічних класифікаціях.

Таким чином, можна констатувати, що процес класифікації дитячих іграшок є досить динамічним. Він фіксує тенденції розвитку іграшкового асортименту та відображає їх аналіз педагогічною наукою. На сучасному етапі виникає потреба у переосмисленні наявних новоутворень у цьому напрямку та удосконаленні існуючої класифікації дитячих іграшок, з урахуванням вимог сьогодення [10]. При цьому, виробники іграшок найбільше перспектив вбачають у застосуванні електроніки. Іграшки із області мультимедії, до яких зберігається інтерес більше трьох місяців, рахуються «довгожителлями». Мікросхеми застосовуються майже у всі традиційні іграшки: конструктором керують через персональний комп'ютер (наприклад, LEGO Education WeDo), м'які іграшки, що містять сенсорні датчики, не тільки інтерактивно реагують, але навіть здатні «навчатися» (звірятка WowWee або Furby). В країнах близького зарубіжжя питанням електронної іграшки займалися Новосьолова С. і Петку Г. В роботі «Компьютерный мир дошкольника» (1997) ними запропонована наступна класифікація:

- а) електронні ігри;
- б) радіоелектронні конструктори;
- в) електронні тренажери та екзаменатори;
- г) роботизовані іграшки і електронна апаратура – іграшки, керовані комп'ютером.

Вивчення досвіду Франції застосування електронної іграшки (1987) дає змогу виділити: електронні книжки; електронні тренажери; електронні ігри.

Міжнародна група дослідників ЮНЕСКО під керівництвом Калаша І., яка досліджувала проблему застосування ІКТ в дошкільній освіті пропонують виділяти – цифрові іграшки; ті, що програмуються [13]. Дослідники використовують класифікацію електронних іграшок на свій розсуд .

Критерії оцінки соціально-психолого-педагогічного впливу іграшок на

здоров'я дитини рекомендуються до уваги підприємствам-виробникам, торговельним організаціям та працівникам освітніх закладів. Вони поділяються на **дві основні групи**.

I група – критерії, що визначають вплив іграшки на здоров'я, безпеку та емоційне благополуччя дитини. Згідно з цими критеріями іграшки не повинні: провокувати дитину на агресивні дії; викликати у дитини прояви жорстокості стосовно персонажів гри; провокувати ігрові сюжети, пов'язані з насильством та аморальністю; викликати нездоровий інтерес до сексуальних проблем, що виходять за рамки віку дитини; провокувати дитину на зневажливе або негативне відношення до расових особливостей чи фізичних недоліків інших людей.

Наявність в дитячій іграшки хоча б однієї з ознак I групи критеріїв означає невідповідність вимогам безпеки іграшки в цілому.

Критерії **II групи** визначають показники якості іграшок, що спрямовані на забезпечення розвитку дитини: поліфункціональність – можливість гнучкого використання іграшки відповідно до задуму дитини, сюжету гри в різних функціях; можливість застосування в спільній діяльності – іграшка може використовуватись як в колективних видах діяльності, так і ініціювати спільні дії; дидактична цінність – здатність іграшки виступати засобом навчання дитини; естетична цінність – іграшка повинна бути засобом художньо- естетичного розвитку дитини, формувати хороший смак, сприяти формуванню мистецьких уподобань та навичок. Наявність в іграшки хоча б одного критерію II групи свідчить про її освітню цінність [12].

1.3 Технічне регулювання якості та безпечності іграшок на вітчизняному та міжнародному рівнях

Директива з безпеки іграшок 2009/48 / ЕС встановлює ряд критеріїв безпеки, яким іграшки повинні відповідати, перш ніж вони можуть бути реалізовані на ринку Європейського Союзу. Іграшки повинні також відповідати будь-яким іншим вимогам законодавства ЄС, що застосовуються до них.

Директива з безпеки іграшок 2009/48 / ЕС замінила собою діючу раніше

Директиву 88/378 / ЕЕС. Нова директива пристосувала правову основу для технологічних розробок і раніше невідомих проблем безпеки. Є дві можливих оцінки відповідності, що дозволяють виробникам поставляти і продавати іграшки на ринку Європейського Союзу.

Всі іграшки, що продаються в ЄС, повинні мати маркування CE. Ця заява виробника про те, що іграшка відповідає основним вимогам безпеки, які діють в ЄС. На різні види іграшок діють певні види стандартів.

Європейський стандарт EN 71 в свою чергу встановлює основні вимоги безпеки для іграшок. Не можна забувати про радіокеровані іграшки. Отже, необхідно пам'ятати про відповідності вимогам директиви RED. Звичайно ж, на електричні іграшки може знадобитися і відповідність за директивою EMC 2014/30 / EU.

З недавнього часу в ЄС з'явилися вимогам по наявності фталатів у продукції. У хід вступає Директива 2005/84 / ЕС. Навіть незначна кількість фталатів заборонено. Директива 2002/61 / ЕС використовується в разі тривалого використання іграшок дітьми. Це так звані обмеження на текстиль або шкіру. Директива 94/62 / ЕС встановлює вимоги для пакувальних матеріалів

Базовим стандартом для іграшок є стандарт EN 71, який має 13 частин. Європейські вимоги до іграшок Європейська директива - це верхній рівень безпеки. Європейські закони передбачають випробування іграшок по гармонізованим загальноєвропейським стандартам за фізико-механічними властивостями, займистості, хімічними властивостями і електричними властивостями.

На жаль, деякі суттєві аспекти безпеки директив не регулюються стандартами безпеки. Наприклад, гігієна і радіоактивність.

Директиви 2009/48 /ЕС також повідомляє, що якщо не існує міжнародного стандарту на певний вид іграшок, то повинен застосовуватися найбільш близький і який можна застосовувати національний стандарт.

Під час організації експорту дитячих іграшок необхідно перш за все вирішити питання реалізації (у роздрібній торговельній мережі чи оптом). Як не

дивно, в цих двох випадках митне оформлення та технічне регулювання будуть здійснюватися різними методами та засобами. Всі дитячі товари, які представлені для роздрібною торгівлі в країнах Європи, США та Канаді, потребують сертифікаційних досліджень відповідно до вимог країни експортування. Ці дослідження та отримання сертифікату повинен провести або виробник, або експортер як оператор ринку. У разі оптової торгівлі такі зобов'язання бере на себе байєр країни експортування.

Імпортери можуть розміщувати на ринку лише іграшки, що відповідають вимогам безпеки. Імпортер повинен виконати такі дії [8]:

- переконатися, що виробник виконав процедуру оцінювання відповідності іграшки основним вимогам безпеки;

- переконатися, що виробник склав технічну документацію, яка засвідчує, що іграшка відповідає основним вимогам безпеки;

- оформити Декларацію відповідності ЄС, у якій продемонстроване виконання основних вимог безпеки (укладаючи цей документ, виробник бере на себе відповідальність за відповідність іграшки вимогам безпеки);

- переконатися, що маркування CE нанесено безпосередньо на іграшку, ярлик або упаковку;

- переконатися, що іграшка супроводжується інструкціями та інформацією про безпеку та несе необхідні попередження.

Стандарти сертифікації іграшок різняться залежно від регіону, наприклад, у ЄС та США. Як правило, слід проводити деякі базові тести в лабораторіях, які визначені нормативними актами тієї чи іншої країни.

У США необхідно пройти тести ASTM, які включають такі складники:

- механічні/фізичні випробування: ASTM F963-1;

- випробування на займистість: ASTM F963-2;

- хімічне випробування (8 видів важких металів): ASTM F963-3.

Також обов'язковими етапами є проходження таких сертифікаційних досліджень та отримання сертифікату на відповідність стандартам CPSIA (Закон про поліпшення безпеки споживчих товарів):

- тест на свинець та фталати;
- тест маркування.

Варто відзначити, що у США окремі вимоги щодо іграшок мають штати Пенсильванія та Міннесота. Впродовж останніх двох років значно зріс експорт іграшок до Канади. Законодавство цієї країни є не менш жорстким стосовно їх безпеки. Вимоги до іграшок регулюються стандартами ССРСА. Для отримання дозволу на продаж іграшок необхідно пройти такі випробовування:

- 1) фізико-механічні випробування: ССРСА SOR 2011-17-1;
- 2) випробування на горіння: ССРСА SOR 2011-17-2;
- 3) хімічні випробування (5 видів важких металів): ССРСА SOR 2011-17-3;
- 4) випробування на вміст свинцю та ртуті.

Окрім специфічного сертифікаційного випробовування для іграшок, також необхідно пройти випробовування на відповідність загальному положенню Закону про безпеку споживчих товарів Канади (SOR/2011-17). Причому варто відзначити, що сертифікація США та Канади не є взаємовизнаною, адже в кожній із цих країн необхідно пройти окрему процедуру технічного регулювання.

У країнах Європи нормативні вимоги до іграшок дещо м'якші, окрім Великобританії, яка вимагає наявності власних сертифікатів, що засвідчують безпеку іграшки. Основним документом, що регулює безпеку іграшок у ЄС, є Директива 2009/48/ЄС із безпеки іграшок в Європейському Союзі [14]. Документ установлює критерії безпеки, яким повинні відповідати іграшки, перш ніж вони можуть бути реалізовані в ЄС. Іграшки також повинні відповідати будь-якому іншому законодавству ЄС, що застосовується до них.

Основні вимоги безпеки охоплюють таке:

- загальні ризики (здоров'я та безпека дітей, а також інших людей, таких як батьки або особи, що виховують дитину);
- особливі ризики (фізичні та механічні, займистість, хімічні, електричні, гігієнічні та радіоактивні ризики).

Директива безпеки іграшок 2009/48/ЄС, яка замінила колишню директиву

88/378/ЕС, містить адаптовані вимоги до технологічного розвитку та раніше невідомих питань безпеки й встановлює більш жорсткі вимоги до хімічних речовин.

- 1) Хімічні речовини, канцерогени, мутагени (так звані речовини CMR) більше не допускаються до доступних частин іграшок за межі концентрації, встановлені Положенням про класифікацію, маркування та упаковку речовин та сумішей, або якщо вони не вважаються безпечними після суворої наукової оцінки.
- 2) Заборонено до використання у процесі виробництва іграшок 19 так званих важких елементів, зокрема ртуті і кадмію.
- 3) Заборонено до використання 55 алергенних ароматів. Однак із них 11 можуть бути використані в певних іграшках за умови, що вони зазначені на етикетці та відповідають додатковим вимогам.

Крім того, пункт 13 встановлює обмеження для 19 металевих елементів у іграшкових матеріалах. Додаток С передбачає конкретні граничні значення хімічних речовин у іграшках для дітей до 36 місяців та в іграшках для дітей будь-якого віку, якщо такі іграшки призначені для розміщення у ротовій порожнині.

Відповідно до положень, перелічених у Додатку XVII до Регламенту (ЄС) 1907/2006, основними хімічними речовинами, групами речовин або сумішами, які заборонені в іграшках, є такі:

- бензол в іграшках або частинах іграшок;
- креозот;
- азодії, які можуть виділяти один або більше ароматичних амінів, перерахованих у Додатку 8 Директиви про іграшки, у текстильних або шкіряних іграшках та іграшках, які включають текстильний або шкіряний одяг;
- фталати: біс (2-етилгексил) фталат (DEHP), дибутилфталат (DBP) та бензилбутилфталат (BBP); ді-ізононіл-фталат (DINP), ді-ізодецилфталат (DIDP) та ді-н-октил-фталат (DNOP) у іграшках, які діти можуть покласти до рота; рідкі речовини або суміші, які вважаються небезпечними згідно з Директивою 1999/45/ЄС або Регламентом (ЄС) 1272/2008, в іграх або будь-яких виробках, призначених для використання як такі, навіть із декоративними аспектами;

поліциклічні ароматичні вуглеводні сполуки [11].

Європейське хімічне агентство (ЕСНА) управляє процесами реєстрації, оцінювання, дозволу й обмеження хімічних речовин і координує їх задля забезпечення узгодженості в управлінні хімічними речовинами в країнах ЄС. Відповідність вимогам Директиви дає право на отримання знаку СЕ, який є обов'язковою вимогою, що позначає відповідність усім чинним директивам. Деякі предмети спеціально виключені з цього законодавства, а саме ювелірні вироби для дітей, різдвяні прикраси та спортивний інвентар. Офіційні вказівки щодо класифікації іграшок у ЄС надані Комісією ЄС. Якщо товари не класифікуються як іграшки, вони все ще регулюватимуться Загальною директивою про безпеку продукції.

Директива про безпеку іграшок враховує вимоги гармонізованих загальноєвропейських стандартів щодо фізико-механічних властивостей, горючості, хімічних властивостей та електричних властивостей, але деякі основні аспекти безпеки директив не регулюються стандартами безпеки, наприклад, це стосується гігієни та радіоактивності. Директива про безпеку іграшок (та наступні правила держав-членів) також вимагає застосовувати найближчі національні чи міжнародні стандарти, коли стандарт не зазначений у Директиві. Цей пункт тлумачення присутній для того, щоб забезпечити безпеку нових та інноваційних іграшок перед тим, як їх розмістити на ринку. Стандарт безпеки EN71 узгоджений ЄС як прийнятий за замовчуванням, якому повинні відповідати іграшки. Якщо іграшка виявляється небезпечною (порушення одного із зазначених стандартів або з явним ризиком травмування, не зазначеного у стандартах), то виробник (або перший імпортер до ЄС цієї товарної одиниці) вважається винним у правопорушенні згідно з Положеннями про іграшки (або еквівалентним законодавством держави ЄС) [14].

Принцип належної ретельності (згідно з яким виробник стверджує, що було вжито всіх розумних заходів для забезпечення безпеки споживача щодо іграшки) виробник може використовувати, щоб уникнути переслідування, штрафу та можливого позбавлення волі. Небезпечна іграшка вилучається з

ринку ЄС, при цьому органи всіх держав-членів отримують повідомлення за допомогою системи оповіщення RAPEX.

В ЄС безпека іграшок регулюється стандартами EN71 таким чином:

- фізичні та інституційні показники: EN71-1;
- продуктивність горіння: EN71-2;
- хімічні показники (19 видів важких металів): EN71-3.

Пройшовши три випробування EN71, виробник може отримати знак CE, що життєво важливо, оскільки це символ відповідності європейським стандартам охорони здоров'я, безпеки та довкілля. Зауважимо, що нова Директива про безпеку іграшок 2009/48/ЄС (TSD) вимагає низки оцінок безпеки, зокрема оцінки хімічної безпеки (CSA). Основні вимоги до іграшок, які заявлені до доступу на ринки ЄС, наведено нижче.

1) Обмеження використання певних хімічних речовин. Так, заборонено або суворо обмежено розміщення на ринку ЄС іграшок, що містять певні хімічні речовини, групи речовин або сумішей, задля захисту здоров'я людей та навколишнього середовища.

2) Відповідність технічним стандартам на іграшки. Так, загальні вимоги безпеки передбачають, що іграшки повинні бути спроектовані та виготовлені таким чином, щоб вони не загрожували безпеці та здоров'ю користувачів або третіх осіб, коли вони використовуються за призначенням чи передбачувано, враховуючи поведінку дітей. Конкретні вимоги безпеки включені в Додаток II Директиви та охоплюють фізичні й механічні властивості, займистість, хімічні властивості, електричні властивості, гігієну та радіоактивність, пов'язані з конструкцією або складом іграшки. Виробники, уповноважені представники, імпортери та дистриб'ютори несуть відповідальність за відповідність іграшок їх відповідній ролі в ланцюзі поставок.

3) Простежуваність усього логістичного ланцюга. Так, виробники повинні ідентифікувати свої іграшки, використовуючи тип, партію, серійний номер чи номер моделі та зазначаючи на іграшці своє ім'я, зареєстроване торговельне найменування або зареєстровану торгову марку та контактну адресу. Якщо це

неможливо, інформація повинна міститися на упаковці або супровідному документі. Якщо імпортери розміщують іграшку на ринку, вони також повинні зазначити своє ім'я, зареєстроване торгове найменування або зареєстровану торгову марку та контактну адресу.

4) Наявність попереджень. Так, загальні попередження, що визначають обмеження користувача, повинні надаватися разом з іграшкою, коли це доцільно для безпечного використання. Крім того, певні категорії іграшок, перелічені у частині В Додатку V Директиви про іграшки, повинні мати конкретні попередження; виробник має позначати попередження чітко видимими, легко розбірливими, зрозумілими та точними способами. Попередженням повинно передувати слово «попередження» з позначенням на іграшці, наклеєній етикетці або упаковці. За необхідності в інструкції також слід включити попередження.

Наприклад, у Великобританії до продажу допускаються лише іграшки, які пройшли перевірку в лабораторіях Британської асоціації іграшок та хобі (ВТНА) і мають відповідне маркування – «Знак Лева». Обов'язковими елементами маркування іграшок є логотип клієнта; вебсайт; місце виготовлення або країна походження товару; дата виробництва; номер виробництва (рахунок-фактура); склад; позначка «Нові матеріали» у разі використання наноматеріалів; назва та адреса імпортера або дистриб'ютора; знаки щодо догляду за іграшкою; вікове обмеження (3+, 0+); перелік отриманих сертифікатів.

Іноді на маркування необхідно наносити конкретні попередження щодо мінімального або максимального віку дитини. За необхідності вони також повинні містити здібності або характеристики, необхідні користувачеві для безпечного використання іграшки (наприклад, здатність дитини сидіти без допомоги, максимальна й мінімальна вага, необхідність нагляду під час користування іграшкою).

Стандарт безпеки EN71 був приведений у відповідність з вимогами ЄС в якості стандарту за замовчуванням. Якщо іграшка виявляється небезпечною, то виробник буде визнано винним у скоєнні злочину відповідно до європейського законодавства. Можуть виникнути не тільки штрафні санкції, але і тюремне

ув'язнення. Небезпечна іграшка знімається з ринку ЄС, оповіщення відбувається через міжнародну систему RAPEX.

Кабінет Міністрів України на основі Директиви 2009/48 / ЄС від 18 червня 2009 року постановою № 151 від 28 лютого 2018 року затвердив новий Технічний регламент безпеки іграшок [14], який набув чинності з 21.09.2018 року. Відповідно, втрапить чинність Технічний регламент безпеки іграшок, затверджений постановою Кабміну від 11 липня 2013 року № 515.

Дія технічного регламенту поширюється на продукцію, яка розроблена або призначена для використання в грі дітьми у віці до 14 років.

Технічний регламент визначає: обов'язки виробників, імпортерів, розповсюджувачів іграшок; істотні вимоги з безпеки іграшок; питання, пов'язані зі складанням декларації про відповідність та нанесенням маркування; положення про здійснення державного ринкового нагляду; перелік виробів, які не зважають іграшкою відповідно до Технічного регламенту та інше.

Виробник дитячих іграшок повинен обов'язково вказувати своє найменування, зареєстроване комерційне найменування чи зареєстровану торговельну марку та контактну поштову адресу на самому виробі або його упаковці. Якщо іграшка іноземного виробника, то на її упаковці повинна розміщуватися зареєстроване комерційне найменування чи зареєстрована торговельна марка та контактна поштова адреса імпортера.

Виробник також повинен скласти декларацію відповідності іграшки вимогам безпеки. При цьому іграшки повинні містити знак відповідності технічним регламентам і застереження з приводу віку, з якого їх безпечно використовувати.

Знак відповідності технічним регламентам наноситься згідно із загальними принципами маркування. Його наносять на іграшку, етикетку або упаковку таким чином, щоб він був видимим, розбірливим та незмивним. У разі неможливості або невиправданості через розмір іграшки або у разі, коли іграшка складається з дрібних деталей, знак відповідності технічним регламентам наноситься на етикетку (ярлик) або супровідну листівку.

Крім того, на кожну іграшку повинна складатися технічна документація, в якій вказуються всі заходи, прийняті виробником, для забезпечення безпеки виробу.

Перед введенням іграшки в обіг, виробники повинні будуть проводити аналіз хімічних, фізичних, механічних, електричних небезпек, загоряння, гігієнічних і радіоактивних небезпек, які може становити іграшка, а також оцінюють потенційний вплив таких небезпек на дітей.

На вимогу зазначеного органу державного ринкового нагляду розповсюджувачі співпрацюють з ним для усунення ризиків, які становлять надані ними на ринку іграшки.

На державному рівні якість іграшок, вимоги до них регулюються державними стандартами ДСТУ EN 71-1:2019 (EN 71-1:2014, IDT) «Безпечність іграшок. Частина 1. Механічні та фізичні властивості» [16], ДСТУ EN 71-2:2018 «Безпечність іграшок. Частина 2. Займистість» [17], ДСТУ EN 71-3:2019 «Безпечність іграшок. Частина 3. Міграція певних елементів» [18] та іншими правовими та нормативними актами. Вимоги цих стандартів гармонізовані з чинним міжнародним стандартом на безпеку іграшок. Вимоги безпеки поділяються на вимоги до конструкції, кріпильних деталей, гострих кутів, дротів, жорстких деталей, до складних пристроїв і привідних механізмів.

Для того щоб правильно обрати якісну та безпечну іграшку, необхідно врахувати наступні аспекти.

Перш за все, потрібно бути обачними та звернути увагу на супроводжувальні документи. Маркування на упаковці свідчить про те, чи відповідає іграшка вимогам стандартів. Також важливо бути уважним щодо рекомендованого віку, з якого можна її використовувати.

По-друге, важливим є склад хімічних елементів матеріалу, з якого зроблено іграшку, адже сьогодні в Україні продається величезна кількість іграшок, що містять небезпечні речовини, такі як формальдегід, толуол, фенол. Ці сполуки здатні визивати алергічні реакції в дитини та навіть вражати центральну нервову систему.

Зауважується, що згідно угоди по асоціацію України і ЄС постановою уряду від 28.02.2018 року затверджено технічний регламент безпечності іграшок, розроблений на основі директиви Європарламенту та Європейської Ради про безпеку іграшок. Внесення змін до Технічного регламенту зумовлено необхідністю приведення його у відповідність до вимог закону, а також Директиви 2009\48\ЄС до якої були внесені зміни, спрямовані на встановлення вищого рівня безпеки іграшок, зокрема тих, що містять у своєму складі токсичні хімічні речовини і можуть становити небезпеку для дітей.

Очікується, що постанова допоможе підвищити рівень захисту споживачів, дітей від небезпечної продукції, зокрема, іграшок, які можуть становити загрозу їх життю та здоров'ю. Критеріями ефективності реалізації акту є: наявність на ринку іграшок, які містять у своєму складі менші обсяги небезпечних хімічних речовин; безпека навколишнього середовища, а також задоволення інтересів виробників, імпортерів та розповсюджувачів іграшок; краще розуміння бізнесу відповідних норм і практик ЄС і, як результат – підвищення можливості захисту своїх економічних інтересів на ринку України та ЄС; зменшення виявлення на ринку продукції, яка є небезпечною; покращення доступу українських виробників на міжнародні ринки і стимулювання експорту; також отримання вітчизняними виробниками, що виготовляють безпечні іграшки, переваг за рахунок підвищення їх конкурентоздатності.

При цьому Технічний регламент встановлює вимоги до фізичних, хімічних, гігієнічних властивостей дитячих іграшок. Психологічна безпека дитячих іграшок не регламентується і, відповідно, не перевіряється. На нашу думку, було б доцільно запровадити в Україні аналог європейської системи оповіщення про небезпечні товари нехарчового призначення RAPEX і заносити до бази небезпечні товари або хоча б активно використовувати дані RAPEX під час ввезення імпортованих іграшок на митну територію України та під час контрольних перевірок. Принаймні в ЄС це дозволяє швидко виявляти підробки та мінімізувати ризики.

1.4 Правила маркування, пакування та умови зберігання і транспортування дитячих іграшок

До подачі в торговельну залу іграшки проходять передпродажну підготовку, що включає у собі: ідентифікацію продукції, перевірку кількості, комплектності, наявності маркування, ярликів і пломб, розпакування, огляд зовнішнього вигляду, перебирання, протирання, очищення, складання, комплектування, перевірку експлуатаційних властивостей.

Знак відповідності технічним регламентам наноситься на іграшку, етикетку або упаковку таким чином, щоб він був видимим, розбірливим та незмивним. У разі неможливості або невиправданості через розмір іграшки або у разі, коли іграшка складається з дрібних деталей, знак відповідності технічним вимогам, наноситься на етикетку (ярлик) або супровідну листівку. У разі коли іграшка продається в демонстраційній коробці, що технічно не дає змоги нанесення знака відповідності технічним регламентам, та за умови, що демонстраційна коробка використовується як оригінальне пакування іграшки, знак відповідності технічним регламентам наноситься на демонстраційну коробку [15].

Якщо зображення знака відповідності технічним регламентам не є видимим ззовні крізь пакування, воно повинно наноситься на упаковку. Знак відповідності технічним регламентам наноситься перед введенням іграшки в обіг. Він може супроводжуватися символом або будь-яким знаком, який вказує на особливості ризику або використання. Маркування іграшок повинна містити товарний знак чи товарний знак і найменування підприємства-виготовлювача.

Для пакування іграшок застосовують поліетиленові пакети, мають периметр отвори більш 380 мм. Крім пакетів з термоусадочної плівки, цілісність яких порушується при розпакуванні іграшки, і пакетів з перфорованою плівки, кожній ділянці якої розміром 30X30 мм є отвори площею щонайменше 1 % площі ділянки.

Іграшки в упакованому вигляді мусить зберігатися участь у закритому складському приміщенні за нормальної температури від 10 до 40 °С і відносній

вологості повітря ($60 \pm 10\%$), на стелажах, з відривом щонайменше 1 м від опалювальних установок. При зберіганні іграшок у транспортному тарі висота укладання мусить бути трохи більше 2 м. Ляльки зі вставними очима і звуковими приладами мусить зберігатися обличчям вгору. Не допускається зберігання іграшок разом із кислотами, лугами та інші хімічно активними речовинами.

На етикетках (ярликах), прикріплених до іграшок або на упаковці та в інструкціях, які додаються до іграшки, повинно міститися попередження про можливі небезпеки та ризики заподіяння шкоди, пов'язаних з використанням таких іграшок та способи запобігання їх виникнення. Кожному окремо або всім попередженням в цілому повинно передувати слово "Попередження".

Іграшки, які можуть бути небезпечними для дітей у віці до 36 місяців, повинні містити таке попередження: "Не призначено для дітей у віці до 36 місяців" або "Не призначено для дітей у віці до 3 років", або таке зображення:

У попередженні обов'язково вказується конкретна небезпека.

Іграшки для стимулювання активності повинні містити попередження такого змісту: "Тільки для використання в домашніх умовах". Інструкції повинні містити інформацію про правильний монтаж іграшки із зазначенням частин, які можуть становити небезпеку у разі неправильного монтажу, а також конкретні дані про поверхню, придатну для її встановлення.

Функціональні (зменшені моделі виробів на подобі як для дорослих) іграшки повинні містити попередження: "Використовувати під безпосереднім наглядом дорослого".

Іграшки, призначені для безпосереднього звернення з хімічними речовинами і сумішами, повинні містити на упаковці і додатково в інструкціях таке попередження: "Не призначено для дітей у віці до року (років). Використовувати під наглядом дорослого". Зазначеними іграшками, зокрема, є хімічні комплекти, пластилінові набори, мініатюрні майстерні для виготовлення кераміки, емалювання або фотографії та подібні іграшки, при використанні яких відбувається хімічна реакція або аналогічне зміна речовини [15].

Якщо ковзани, роликові ковзани, ролери, скейтборди, самокати та іграшкові велосипеди для дітей пропонуються до продажу як іграшки, вони повинні містити таке попередження: "Слід використовувати захисне спорядження. Не використовувати в дорожньому русі".

Іграшки для гри на воді повинні містити таке попередження: "Використовувати тільки у воді, в якій дитина відчуває дно під ногами, і під наглядом дорослого". Іграшки, які розміщені в харчових продуктах або в поєднанні з ними, повинні містити таке попередження: "Усередині іграшка. Рекомендується нагляд дорослого".

Іграшки, призначені для нанизування над колискою, дитячим ліжком або дитячою коляскою за допомогою мотузок, гумок або ременів, повинні містити попередження, яке також наноситься на упаковку: "Для запобігання можливого травмування внаслідок заплутування зніміть цю іграшку, коли дитина почне намагатися встати на руки і коліна".

Упаковка для ароматичних речовин в настільних іграх, метою застосування яких є допомогти дитині навчитися розпізнавати запахи або аромати, та іграх для розвитку смакового сприйняття, повинна містити таке попередження: "Містить ароматичні речовини, які можуть викликати алергію".

На товарному ярлику повинні значитись:товарний знак підприємства-виробника або його представника;найменування та місцезнаходження виробника;графічний попереджувальний символ позначення віку у вигляді кола, в якому намальований контур обличчя та вказана вікова група;попереджувальні написи із коротким поясненням небезпеки. Обов'язково додається інструкція з експлуатації, схема користування, які надруковані на упаковці, на окремому листі або у вигляді брошури. В інструкції, схемі по користуванню іграшками, іграми або на споживчій упаковці повинні бути вказані правила та види обробки іграшок (ігор)- (миття, чищення, дезинфекція та їх утилізація в разі потреби).

Іграшки, що можуть бути небезпечними для дітей віком до 36 місяців, повинні містити таке попередження: «Не призначено для дітей віком до 36 місяців» чи «Не призначено для дітей віком до 3 років», або таке зображення:

У попередженні зазначається конкретна небезпека. Зазначене попередження може не застосовуватися до іграшок, які через свої функції, розміри, інші характеристики очевидно не підходять для дітей віком до трьох років.

Іграшки для стимулювання активності повинні містити попередження такого змісту: «Лише для використання в домашніх умовах». Функціональні іграшки повинні містити попередження: «Використовувати під безпосереднім наглядом дорослої особи».

Іграшки, які призначені для безпосереднього поводження з хімічними речовинами та сумішами, повинні містити на пакуванні та додатково в інструкціях таке попередження: «Не призначено для дітей віком до (*) років. Використовувати під наглядом дорослої особи». Ковзани, роликові ковзани, ролери, скейтборди, самокати та іграшкові велосипеди для дітей пропонуються до продажу як іграшки, вони повинні містити таке попередження: «Слід використовувати захисне спорядження. Не використовувати в дорожньому русі». Іграшки для гри на воді повинні містити таке попередження:

«Використовувати лише у воді, в якій дитина відчуває дно під ногами, та під наглядом дорослої особи». Іграшки, що розміщені в харчових продуктах або поєднані з ними, повинні містити таке попередження: «У середині іграшка. Рекомендується нагляд дорослої особи» [15].

1.5 Споживні властивості дитячих іграшок

Споживні властивості іграшок формуються під час їх виробництва. Споживні властивості дитячих іграшок залежать від ряду факторів, основними з яких є: властивості матеріалу, з якого було виготовлено іграшку, функціональністю іграшки, ергономічні властивості іграшки, надійність, безпечність (біологічну та механічну), ремонтпридатність та естетичні

властивості.

Важливо, щоб матеріал з якого виготовлена іграшка та покриття іграшки були безпечними. Наявність спеціального паспорту, в якому повинно бути вказано, що іграшка виготовлена із безпечного матеріалу, який не має алергічних та токсичних властивостей. Маленька дитина обов'язково оближе іграшку, тому фарба, яка використовується для покриття іграшки, повинна не злизати. Також іграшка не повинна мати неприємний запах [19-22].

Функціональність іграшки характеризується її корисністю, тобто здатністю іграшки виконувати свої функції. Іграшка може бути гнучко використана відповідно до задуму дитини, сюжетом гри в різних функціях. Також іграшка може бути придатна до використання в колективних видах діяльності (у тому числі і за участю дорослого) та може ініціювати спільні дії.

Ергономічні властивості характеризують гігієнічність, зручність та комфорт при експлуатації іграшки в системі «людина - виріб - навколишнє середовище». Тому іграшка повинна мати можливість митися. [20]

Антропометричні властивості іграшки - відповідність конструкції іграшки масі дитини.

Безпечний розмір - іграшка, і її складові частини повинні бути досить великими, щоб маленька дитина не проковтнула їх. На іграшках звичайно вказується, з якого віку вона рекомендується для дитини - якщо на ній є знак «від 3-х років», то вона може містити дуже дрібні деталі.

Безпечна вага - співвідношення ваги іграшки і дитини, дитина повинна самостійно піднімати іграшку, щоб вона не була дуже важкою та не шкодила дитині, якщо іграшка впаде.

Надійність характеризується здатністю іграшки виконувати свої функції, при цьому зберігаючи свої експлуатаційні показники в заданих межах під час певного відрізка часу.

Ремонтопридатність іграшки характеризується пристосованістю іграшки до ремонту. [21]

Показники безпечності характеризуються особливістю іграшки, яка

забезпечує нешкідливість та безпечність іграшки при експлуатації дитиною. Біологічна безпечність - відсутність шкідливих для дитини речовин (свинцю, кадмію та ін.). Механічна безпечність - захист дитини від гострих кромek, від частин механізму, що швидко обертається та ін. Неміцні іграшки, від яких можуть відламатиcя якісь частини, можуть поранити дитину або заподіяти шкоду. Тому потрібно перевіряти надійність всіх кріплень і з'єднань. У м'яких іграшок дуже часто відклеюються очі - маленька дитина може взяти них у рот. Безпечна конструкція - відсутність гострих країв і задирків, вузьких щілин і отворів, куди можна засунути пальці. Для найменших дітей небезпеку можуть представляти іграшки з довгими мотузочками (більш 15см).

Безпечний колір - занадто яскравий колір, що ріже око, може впливати на зір і нервово-психічний стан дитини.

Безпечний звук - уникайте Іграшок з голосним, пронизливим і різким звуком, що можуть зашкодити слуху дитини. Іграшки повинні видавати спокійні і мелодійні звуки.

Естетичні властивості іграшки -- характеризуються здатністю іграшки через зовнішні ознаки форми виражати свою суспільну цінність. Іграшка є засобом художньо-естетичного розвитку дитини, прилучає його до світу мистецтва; може бути виробами художніх промислів [20-22].

Висновок до розділу 1

1. Ринок дитячих іграшок є одним з найбільш динамічно розвиваючих, і не збирається здавати позиції в найближчі роки. Основними країнами-контрагентами є Чехія, Китай, Угорщина - експортери; Литва, Польща та Молдова – імпортери українських іграшок. Згідно статистичних даних ДМСУ можна побачити тенденцію зростання долі експорту.
2. Асортимент іграшок надзвичайно різноманітний і безперервно оновлюється з урахуванням останніх досягнень в різних областях знань.
3. Основною перешкодою для торгівлі з ЄС є не імпорتنі тарифи, а технічні бар'єри. Система технічного регулювання ЄС вважається найбільш ефективним

та успішним прикладом усунення технічних бар'єрів у торгівлі. Коригування технічних регламентів та впровадження єдиних європейських стандартів забезпечать високу якість та безпеку продукції для покупців, покращать конкурентоспроможність української продукції та відкриють нові ринки для експортерів для сприяння розвитку інноваційних галузей.

4. Технічний Регламент щодо безпечності іграшок є чинним нормативним документом, що проходить процес Гармонізації.

РОЗДІЛ 2. ОБ'ЄКТИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

2.1 Обґрунтування вибору об'єктів дослідження

На ринку українських іграшок загалом, і зокрема у м. Одеса склалася дуже непроста ситуація. Ринок іграшок представлений двома великими групами: дорогою західною (у порівнянні з доходами пересічного українця) і доступною зі Сходу. Якість західної продукції, утім, як і східної, визначається в основному – ціною. Розвинена західна іграшкова індустрія пропонує іграшку красиву, цікаву, інтелектуальну. На виготовлення її іде багато часу і зусиль: від науково-дослідних розробок, спостережень і до випуску проходить майже два роки. Проте більшість українців купують те, що заповнило наш іграшковий ринок. Згідно законодавства, увесь товар, що завозиться до України, у тому числі й іграшка, має сертифікуватися. Аналіз стану споживчого ринку товарів дитячого асортименту показує, що на ринку України існує велика кількість фальсифікацій та небезпечних іграшок, що пояснюється надходженням «сірого імпорту» з Китаю.

При виборі об'єктів досліджень ми керувалися тим фактом, що високу небезпеку несуть іграшки для немовлят, оскільки в них ще не сформований імунітет, і мають високу чутливість до дії токсичних речовин. Також було проведено опитування серед матерів дітей щодо важливих чинників вибору іграшок. Результати опитування наведено на рис. 2.1

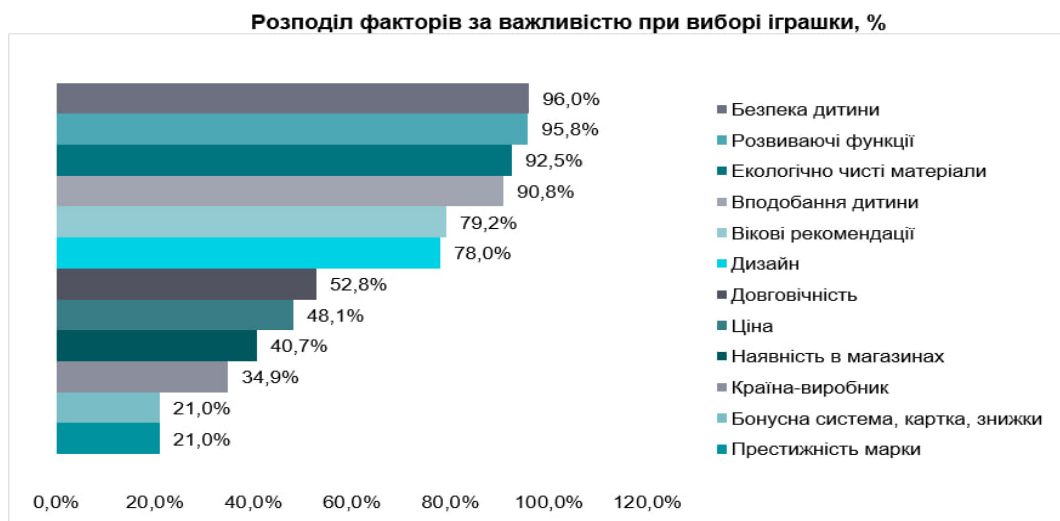

Рис. 2.1 – Чинники важливості при виборі іграшок, %

З рис. 2.1 видно, що 90,8%, майже одногосно вважають найважливішим фактором виробу іграшок – безпека дитини. На рис. 2.2 представлено розподіл думок матерів щодо показників безпечності, серед яких травмобезпечність на 1 місці.

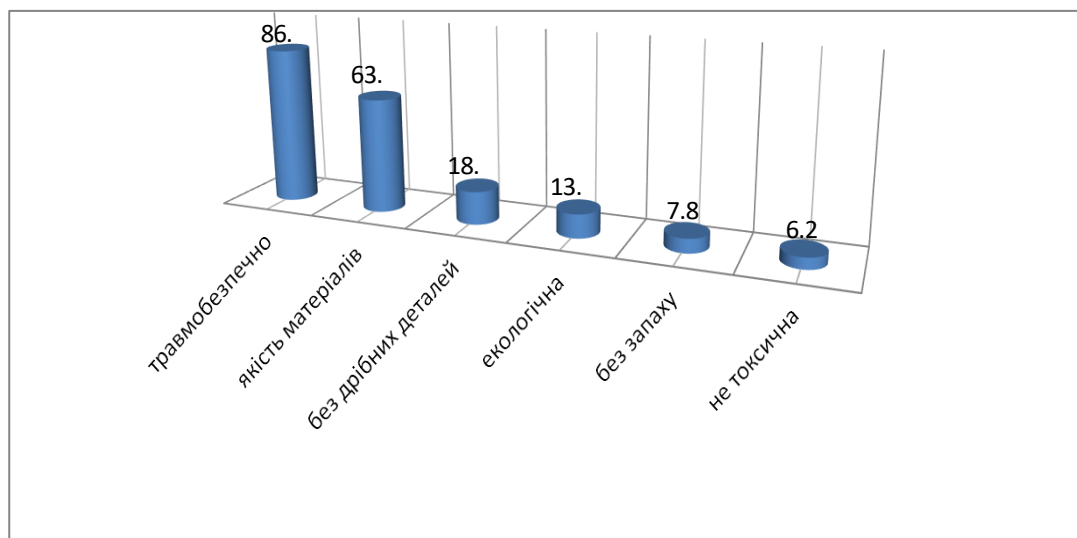

Рис 2.2 – Вагові показники безпечності іграшок, %

Звичайно, важко обрати серед важливих показників безпечності найбільш вагомі, але майже одногосно найважливішим критерієм обрано травмобезпечність та якість матеріалу. Вибір об'єктів дослідження також обґрунтовується показником глибини асортименту нашого аналізу та даних даних ProConsalting. З рис. 2.3 показана доля популярності торговельних марок іграшок. Також слід зауважити, що ринок іграшок для немовлят ділиться на 3 основні країни-виробника: дорогі (ТМ «Chicco» Італія), середні - ТМ «Canpol Babbies» (Польща) та Китай (багато різних виробників).

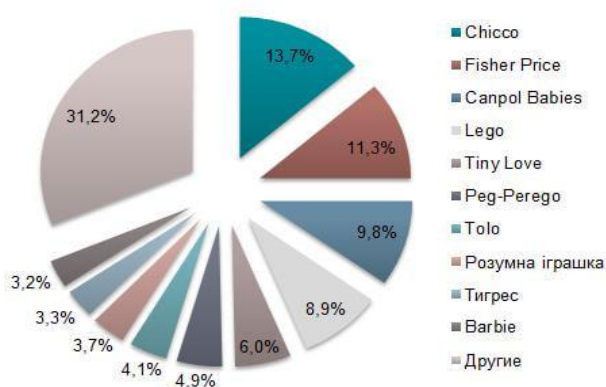

Рис. - 2.3 Доля іграшок за торговельними марками.

Виходячи з вищенаведеного, об'єктами дослідження було обрано 5 торговельних марок брязкальці для немовлят, які представлено у таблиці 2.1

Таблиця 2.1- Об'єкти дослідження

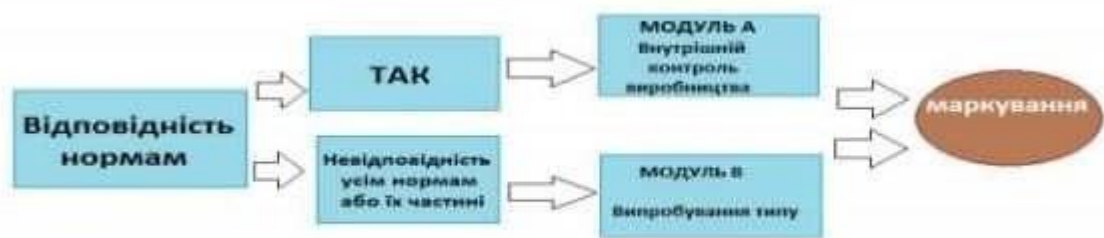
№ зразка	Назва продукту	Нормативний документ	Зовнішній вигляд
1.	Іграшка дитяча Брязкальце-зубогризка «Жирафка» (Польща)	ДСТУ EN 71-1:2015, ДСТУ EN 71-2:2017, ДСТУ EN 71-3:2015 ДСанПін 5.5.6.012-98, ISO 9001, ISO 22716	
2.	Іграшка дитяча Брязкальце «Toys» Китай	ДСТУ EN 71-1:2019 ДСанПін 5.5.6.012-98	
3.	Іграшка –Брязкальце Україна	ДСТУ EN 71-1:2015, ДСТУ EN 71-2:2017, ДСТУ EN 71-3:2015	
4.	Брязкальце "Білка" ТМ «Chicco» (Італія)	CE, ISO 9001, ISO 22716	
5.	Брязкальце ТМ «Rattles» (Китай)	CE, Технічний регламент безпеки іграшок,	

Методи та нормативне забезпечення з методики проведення подальших досліджень щодо визначення якості та безпечності наведено у таблиці 2.2. Маркування та пакування оцінювали згідно з ДСТУ 2166-93 «Іграшки. Маркування, пакування, транспортування та зберігання» [23]

Таблиці 2.2- Нормативне забезпечення методів дослідження

Назва показника	Нормативний документ
Органолептичні показники	Технічний Регламент безпечності іграшок [15]
Фізико-хімічні показники Визначення маси нетто	МУК 4.1/4/3.2038-05, Технічний Регламент безпечності іграшок [15]
Визначення стійкості захисно-декоративного покриття до дії вологої обробки	ДСанПіН 5.5.6.012-98 «Державні санітарні правила і норми безпеки іграшок та ігор для здоров'я дітей», МУК 4.1/4/3.2038-05, [24]
Визначення стійкості захисно-декоративного покриття до дії слини	ДСанПіН 5.5.6.012-98 «Державні санітарні правила і норми безпеки іграшок та ігор для здоров'я дітей», МУК 4.1/4/3.2038-05

Директивою Європейського Парламенту передбачено дві процедури підтвердження відповідності дитячих іграшок: (рис. 2.4).

2.4 - Схема процедури оцінки відповідності подана в директиві щодо безпеки іграшок

- 1) Процедура внутрішнього контролю виробництва передбачену - модулем А Технічного регламенту модулів оцінки відповідності;
- 2) Випробування типу - модуль В.

2.2 Характеристика методів та методики проведення досліджень

У зразках іграшок визначають зовнішній вигляд, характер поверхонь і запах. Зовнішній вигляд і характер поверхні іграшки визначають візуально. Детальні іграшки для дітей до 3-х років, виготовлені з металу, дерева або інших жорстких матеріалів, повинні бути закріплені в іграшці таким чином, щоб вони не могли бути об'єднаними або розгорнутими. Набивні матеріали не повинні містити твердих або гострих сторонніх деталей (металеві стружки, цвяхи, дерев'яні щепи, осколки скла, пластика та ін.). Наповнювачі для брязкальцю повинні мати діаметр менше 5 мм. Визначення інтенсивності та характеру запаху зразка іграшок у природних умовах.

Оцінка інтенсивності та характеру запаху іграшок проводять за температури та вологості, значеннях, які відповідають реальним умовам застосування іграшок. Для дослідження інтенсивності та характеру запаху слід привернути увагу не менше 5 практично здорових осіб, які не мають змін у стані органів управління.

Інтенсивність та характер запаху оцінюють за п'ятибальною шкалою (табл. 2.3) відповідно до вимог СанПиН 2.4.7.007-93 «Виробництво та реалізація ігор та ігор. Випробування інтенсивності та характеру запаху у витяжках проводить згідно з Інструкцією № 880-71 «Інструкція по санітарно-хімічному дослідженню виробів, виготовлених з полімерних та інших синтетичних матеріалів, призначених для контакту з харчовими продуктами» при температурі $(22 \pm 2) ^\circ \text{C}$ або $(37 \pm 2) ^\circ \text{C}$, залежно від призначення та області застосування іграшок. Після закінчення не відкриваються пробки колби, круговими рухами перемішують її вміст. Потім відкривають пробку і швидко визначають характер та інтенсивність запаху. Оцінка інтенсивності та характеру запаху витяжки проводять по п'ятибальній шкалі (табл. 2.3) відповідно до вимог СанПиН 2.4.7.007-93.

Таблиця 2.3 – Оцінка інтенсивності запаху

Інтенсивність запаху, бали	Характеристика	Поява запаху
0	Жодного запаху	Відсутність чутливого запаху
1	Дуже слабкий	Запах непомітний, але відчувається досвідченим дегустатором
2	Слабкий	Запах виявляється недосвідченим дегустатором, якщо звернути на це увагу
3	Помітний	Запах легко помітний, викликає несхвалений відгук
4	Виразний	Запах повертає увагу, викликаючи негативний відгук
5	Дуже сильний	Запах настільки сильний, що викликає неприємні відчуття

Інтенсивність запаху іграшок в природних умовах та водної витяжки не повинна збільшувати 1 бал в іграшках, призначених для дітей до 1 року, 2 балів - для дітей старше 1 року.

Визначення стійкості захисно-декоративного покриття іграшок проводять через миття іграшок водою при температурі 37 ° С з нейтральним милом без механічної обробки протягом 3 хв. При цьому зовнішній вид іграшки не повинен змінюватися.

Визначення стійкості покриття іграшок до дії слини та поту проводять в реальних умовах експлуатації. Методика визначення визначень стійкості захисно-декоративного покриття іграшок до дійсної слини та поту

З фільтровального папери вирізають смужки шириною 15 мм і довжиною 80 мм. Одну смужку насичують випробувальним розчином № 1, іншу - випробувальним розчином № 2.

Насичені розчини № 1 і 2 фільтруючі смужки складають на обробці поблизу або на відстані не менше 10 мм один від одного. Смужки прикріплюють на зразок липкої стрічки, так щоб між зображенням і насиченою фільтрованою полоскою був тісний контакт. Для цього липка стрічка повинна покривати не тільки всю довжину фільтрувальної смужки, але і виходити за її межі з окремими

сторонами не менше ніж на 10 мм.

Підготовлені проби розміщують в ексікаторі над водою (кімнатної температури), який витримують у термостаті при температурі $(37 \pm 2) ^\circ \text{C}$ протягом 2 годин. Після цього випробувані образи вибирають з ексікатора, фільтрувальні смужки по черзі знімають з випробуваними зразками та перевіряють на наявність пофарбувань. Якщо фільтрувальні смужки не окрашені, результат записують у протокол випробування встановленого образу наступним чином: «окраска стійкості до слизу» або «окраска стійкості до поту», або «окраска стійкості до слизу та поту».

Якщо одна або обидві смужки пофарбовані, результати оцінюються як «фарба не стійка до слини» або «фарба не стійка до поту», або «фарба не стійка до слини та поту». Іграшка під час випробування призводить до дії у відповідності з попереднім спостереженням. За цього необхідно досягти найбільшого рівня звуку в точках розташування мікрофонів.

Експертне оцінювання показників якості проводиться для визначення вагомості обраних показників якості та коефіцієнта конкордації або коефіцієнта варіації (ступеня узгодженості думок експертів).

Вибір кількості експертів (від 5 до 20) залежить від необхідної точності оцінок, допустимої трудомісткості оціночних процедур, можливостей організації роботи групи експертів. Для виконання дипломної роботи рекомендовано залучити 5-7 експертів.

Кожному експерту видається розроблена анкета, в якій вказується: повна назва товару; таблиця, в яку включені відібрані 8-12 показників якості, які підлягають оцінці.

Перший етап експертного дослідження полягає у відборі 8-12 показників якості, які входять у перелік номенклатурних властивостей. Опитування експертів здійснюється індивідуально, або під час сумісної роботи всієї групи експертів, або шляхом розсилання їм анкет і одержання відповідей. Рангова оцінка зводиться до визначення вагомості (значимості) кожного показника рангом. Найбільш важливий показник позначають рангом $R=1$, а найменш

значимим рангом $R = n$, де n – число обговорюваних показників (якщо показників 8, то обирається 8-балова система оцінювання). Якщо експерт вважає кілька показників рівноцінними по значимості, то їм привласнюються однакові ранги, але їх сума повинна дорівнювати сумі місць при їхньому послідовному розташуванні.

Коефіцієнти вагомості досліджуваних показників (j_i) розраховувалися за формулою:

$$j_i = \frac{mn - S_i}{0,5mn(n-1)} \quad (\text{формула 2.1})$$

де $S_i = \sum_{j=1}^n R_{ji}$ – сума рангових оцінок за кожним показником;

m – кількість експертів;

n – кількість показників.

Коефіцієнт конкордації (W), за яким з'ясовувалася узгодженість думок експертів, визначається за формулою:

$$W = 12 \frac{\sum_{i=1}^n (S_i - \bar{S})^2}{m^2 \cdot n(n^2 - 1)} \quad (\text{формула 2.2}), \text{ де}$$

S_i – сума рангів;

\bar{S} – середня сума рангів;

m – кількість експертів;

n – кількість показників.

Чим ближче значення коефіцієнта конкордації W до 1, тим краще погодженість думок експертів. Якщо $W > 0,75$, то думки експертів погоджені, $W < 0,75$ свідчить про те, що фахівці неоднаково провели ранжування, є велика розбіжність думок експертів. Далі необхідно обрати найважливіші (5) показників якості за вже визначеними коефіцієнтами вагомості; та провести уточнення коефіцієнтів вагомості (Тобто розподіляють за рангами вже вибрані показники (не початкову кількість, а найважливіші)).

РОЗДІЛ 3.

ОЦІНКА ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ ІГРАШОК

3.1 Оцінка якості споживчої тари та оцінювання відповідності маркування вимогам нормативних документів

Контроль маркування та пакування іграшок проводиться згідно з положенням ДСТУ 2166-93 «Іграшки. Маркування, пакування, транспортування та зберігання», що поширюється на іграшки та установлює загальні вимоги до їх маркування, пакування, транспортування та зберігання.

Для пакування іграшок використовують пакети з полімерних плівок, які мають периметр отвору більше 380 мм, повинні мати товщину плівки не менше 0,038 мм, крім пакетів з термоусаджувальною плівкою, цілісність яких порушується під час розпакування іграшки, та пакетів з перфорованої плівки, на кожній ділянці розміром 30х30 мм має отвори площиною не менше 1% площини ділянки [23].

Іграшки пакують в споживчу та транспортну тару. В якості споживчої тари використовують коробки, пакети, сітки та ін. Пакети повинні мати затиск або корбу, чи клапани, призначені для нанесення інформаційних даних та переносу пакета. Дозволяється верхню частину пакета заклеювати або заварювати. Споживча тара повинна бути художньо оформлена [15]. Пакети не повинні закріплюватися затяжним шнуром чи мотузкою.

Пакування зразка № 1 ТМ «Сапроl» - матеріал з якісного картону та полімеру високої щільності, тип- сліп-упаковка. Контури скріплення симетричні, без дефектів пресування, перекосів та зморшок. Відбиток всіх елементів зображень, букв і знаків чіткій і яскравий по всій площі пакування. Без розривів, тріщин, відшарувань і інших механічних ушкоджень. Плівка щільно прилягало до картону, без дефектів. При відкритті відривався легко, без пошкодження поверхні картонної основи.

Пакування зразка № 2 ТМ «BABYS TOYS» - упаковка прозора полімерна плівка невисокої якості та низької щільності. Пакування не надійне, тонке, дуже легко пошкоджується при дотику, рветься і не стійкий до механічних дій. Шви

запайки нерівні, негерметичні. Відбиток всіх елементів зображень, букв і знаків чіткій. Периметр отвору пакету 530 мм.

Пакування зразка № 3 ТМ «Курносики» - упаковка прозора полімерна плівка невисокої щільності. Пакування не надійне, і дуже легко пошкоджується, не стійке до механічних рухів. Шви запайки нерівні, негерметичні. Відбиток всіх елементів зображень, букв і знаків чіткій. Периметр отвору пакету 500 мм.

Пакування зразка № 4 ТМ «Chicco» - матеріал з високоякісного картону та полімеру високої щільності, тип - сліп-упаковка. Контури скріплення симетричні, без дефектів пресування, перекосів та зморшок. Відбиток всіх елементів зображень, букв і знаків чіткій і яскравий по всій площі пакування. Без розривів, тріщин, відшарувань і інших механічних ушкоджень. Плівка щільно прилягало до картону. При відкритті відривався легко, без пошкодження поверхні картонної основи.

Пакування зразка № 5 ТМ «Rattles»- матеріал картону та поліетилену високої щільності, тип - сліп-упаковка. Контури скріплення симетричні, без дефектів пресування, перекосів та зморшок. Відбиток всіх елементів зображень, букв і знаків чіткій і яскравий по всій площі пакування. Без розривів, тріщин, відшарувань і інших механічних ушкоджень. Але плівка дуже щільно прилягало до картону, були складнощі при відкриванні, також в процесі відкривання іграшки було пошкоджено картонну основу.

За результатами оцінки якості пакування можна зробити висновок, що зразок 2 ТМ «BABYS TOYS та зразок № 3 ТМ «Курносики» не відповідають вимогам Технічного Регламенту щодо безпечності іграшок, але знаходяться в межах вимог ДСТУ 2166-93 «Іграшки. Маркування, пакування, транспортування та зберігання». Серед 5 зразків – найякісніше пакування у зразка № 4«Chicco» (Італія), найгірше – у зразка № 2 ТМ «BABYS TOYS (Китай). Аналіз маркування іграшок для дітей віком до трьох років наведені у таблиці 3.1.

3.1 - Аналіз маркування споживчої тари іграшок, що досліджуються

Найменування показника	Зразок №1 ТМ «Canpol Babbies»	Зразок №2 ТМ «BABYS TOYS»	Зразок №3 ТМ «Курносики»	Зразок №4 ТМ «Chicco»	Зразок №5 ТМ «Rattles»
Найменування підприємства виробника	Canpol Zp.	Шантоу, Джінксінк Пластікс Ко, ЛТД	ТОВ “Айді пром”.08135, Україна, Київська обл., Києво-Святошинський р-н, с. Чайки, вул. В. Чайки, 16	Корпорація Artsana Group S.p.a	YI WU JIAYU IMP & EXP.CO.LTD
Адреса Потужностей	Польща 02-884 Варшава, ул. Пулавська, 430,	Індастріал Дістрікт, Пенгфа Рд, Вайша, Шантоу, Гуангдонг, Китай	Вухуалу Їдзі 15, Футіандзіедао, Жеянг провінція КНР	Via S. Catelli 1 – 22070 Grandate, Italy	Room 903, int Plaza. ChouZhou North Road 999, ZheJiang, China
Країна походження	Китай	Китай	Китай	Італія	Китай
Назва продукції	Брязкальце-зуб огризка «Жирафка»	Брязкальце “Пікачу”	Іграшка - Брязкальце	Іграшка-брязкальце «Білка»	Брязкальце
Маса, г	21,812	19,5	21,2	28	18
Склад виробу	АВС-пластик	Комбіновані матеріали	Поліпропілен, нейлон	пластик	Полімерні матеріали
Еко-маркування	BPA FREE	-	-	Не містить BPA (Бісфенол-А)	-
Термін	необмежений	необмежений	необмежений	необмежений	необмежений

зберігання					
Дата виготовлення	2022	Вересень 2023	2022	2022	2022
Артикул	657765 - 7	650А-5А-7	4635-2	11594.00	218Е-2
Штрихове кодування	5903407023250	6968834251538	4820028410058	8058664138326	6969073250245
Умови зберігання	Зберігати в сухому місці, від прямих сонячних променів. При відносній вологості повітря 50-70%, при температурі від +5 до 30 °С	Зберігати в сухому місці, подалі від прямих сонячних променів. При відносній вологості повітря 50-70%, при температурі від +5 до 30 °С	Зберігати в сухому місці, від прямих сонячних променів. При відносній вологості повітря 60%, при температурі від +5 до 30 °С	Зберігати в сухому місці, від прямих сонячних променів. При відносній вологості повітря 60%, при температурі від +5 до 30 °С	Зберігати в сухому місці, від прямих сонячних променів. При відносній вологості повітря 60 %, при температурі від +5 до 30 °С
Нормативний документ	ДСТУ EN 71-1:2015, ДСТУ EN 71-2:2017, ДСТУ EN 71-3:2015 ДСанПін 5.5.6.012-98, ISO 9001, ISO 22716	Товар відповідає вимогам ДСанПін5.5.6.012-98, ДСТУ EN 71-1:2019	Товар відповідає вимогам ДСанПін5.5.6.012-98, ДСТУ EN 71-1:2019	СЕ (Європейський Регламент ISO 9001, ISO 22716	Товар сертифіковано на території України. Відповідає вимогам Технічного регламенту з безпеки іграшок та Технічному Регламенту ЄС.

<p>Попереджувальні написи</p>	<p>Усі пакувальні матеріали не є частинами іграшки, тому, перш ніж давати дитині іграшку, необхідно їх видалити. Може містити дрібні деталі, при проковтуванні яких існує ризик удушення. В разі виникнення небезпеки необхідно звернутися за допомогою лікаря. Використовувати за призначення. Використовувати під наглядом дорослої людини.</p>	<p>Не рекомендовано дітям до 3 років Усі пакувальні матеріали не є частинами іграшки, тому, перш ніж давати дитині іграшку, необхідно їх видалити. Може містити дрібні деталі, при проковтуванні яких існує ризик удушення. В разі виникнення небезпеки необхідно звернутися за допомогою лікаря. Використовувати за призначення. Використовувати під наглядом дорослої людини.</p>	<p>Усі пакувальні матеріали не є частинами іграшки, тому, перш ніж давати дитині іграшку, необхідно їх видалити. Може містити дрібні деталі, при проковтуванні яких існує ризик удушення. В разі виникнення небезпеки необхідно звернутися за допомогою лікаря. Використовувати за призначення. Використовувати під наглядом дорослої людини.</p>	<p>Усі пакувальні матеріали не є частинами іграшки, тому, перш ніж давати дитині іграшку, необхідно їх видалити. Може містити дрібні деталі, при проковтуванні яких існує ризик удушення. В разі виникнення небезпеки необхідно звернутися за допомогою лікаря. Використовувати за призначення. Використовувати під наглядом дорослої людини.</p>	<p>Не призначено для дітей віком до 3 років. Має дрібні деталі. Усі пакувальні матеріали не є частинами іграшки, тому, перш ніж давати дитині іграшку, необхідно їх видалити. Використовувати під наглядом дорослої особи. Не кидати. Не ковтати.</p>
<p>Догляд</p>	<p>Тримати в</p>	<p>Протирати</p>	<p>Тримати в</p>	<p>Тримати в</p>	<p>Протирати</p>

	чистоті, мити щіткою в теплій проточній воді (з дитячим милом або засобами для миття. Перед використанням обдайте кип'ятком, в жодному разі не кип'ятити і не стерилізувати	вологою тканиною. Не занурювати у воду. Очищення іграшки повинно здійснюватися лише дорослим. Не кип'ятити	чистоті, мити щіткою в теплій проточній воді (з дитячим милом або засобами для миття дитячого посуду), добре сполосніть. Перед першим використанням обдайте кип'ятком	чистоті, мити щіткою в теплій проточній воді (з дитячим милом або засобами для миття. Не кип'ятити і не стерилізувати	вологою тканиною. Очищення іграшки повинно здійснюватися лише дорослим
Гарантійний термін	У разі виробничого дефекту – 14 днів	У разі виробничого дефекту – 14 днів	-	У разі виробничого дефекту – 14 днів	У разі виробничого дефекту – 14 днів
Офіційний імпортер в Україні	ТОВ "Тигрес". вул. Перемоги, 25, 45601. с. Липини, Волинська обл	ТОВ «Оптіплей» 65098, Одеська обл, м. Одеса, вул. Степова, буд 28. Тел.:0960725401	-	Офіційний імпортер в Україні: ТОВ "Мілленіум Трейд", 03680, м. Київ, вул. Фізкультури, 28	ТОВ «ТК ЮНІОН ГРУП», вул. Суворова, 2А, СМТ «Опідіополь» Одеської обл, 76801, Україна, тел.: +380665082002
Вікове призначення	0+	3 3 років	- 3м+	0-18м.	3м+
Вартість, грн	85,00	25,00	35,00	279, 00	55,00

Зразок № 1 ТМ «Canpol Babbies» на споживчій тарі містить наступні інформаційні знаки

	Відповідність основним вимогам директив ЄС і гармонізованим стандартам Європейського Союзу
ЕАС	Відповідність Технічному Регламенту Євразійського Митного союзу.
	Замкнутий цикл, матеріал пакування придатна повторній переробці Полімер (поліетилентерефталат)
	Замкнутий цикл, матеріал пакування придатна повторній переробці Папір
	Знак відповідності технічним Регламентом України
	Упаковку від цього товару рекомендується викидати в звичайну урну.

Зразок № 2 ТМ «BABYS TOYS» на споживчій тарі містить наступні інформаційні знаки

	Заборонена для дітей до 3 років
	Відповідність основним вимогам директив ЄС і гармонізованим стандартам Європейського Союзу
	Знак відповідності технічним Регламентом України

Зразок № 3 ТМ «Курносики» на споживчій тарі містить наступні інформаційні знаки

	Знак відповідності технічним Регламентом України
	Упаковку від цього товару рекомендується викидати в звичайну урну.

Зразок № 4 ТМ «Chicco» на споживчій тарі містить наступні інформаційні знаки

	Відповідність основним вимогам директив ЄС і гармонізованим стандартам Європейського Союзу
ЕАС	Відповідність Технічному Регламенту Євразійського Митного союзу.

	Замкнутий цикл, матеріал пакування придатна повторній переробці Полімер (поліетилентерефталат)
	Замкнутий цикл, матеріал пакування придатна повторній переробці Папір
	Знак відповідності технічним Регламендам України
	Упаковку від цього товару рекомендується викидати в звичайну урну.

Зразок № 5 ТМ «Rattles» на споживчій тарі містить наступні інформаційні знаки

	Відповідність основним вимогам директив ЄС і гармонізованим стандартам Європейського Союзу
EAC	Відповідність Технічному Регламенту Євразійського Митного союзу.
	Петля Мебіуса. упаковка виготовлена з переробленого матеріалу або придатні для переробки.
	Зелена точка. виробник маркованої ним продукції сплатив збір за збір і переробку відходів упаковки в рамках системи управління відходами споживання, що впроваджена в Німеччині.
 076	Знак відповідності технічним Регламендам України. 076 – орган сертифікації (ТОВ «Випробувально-сертифікаційний центр «Південтест», м. Дніпро.
	Заборонена для дітей до 3 років

За результатами аналізу повноти та відповідності маркування вимогам Технічного Регламенту та ДСТУ 2166-93 «Іграшки. Маркування, пакування, транспортування та зберігання» дійшли наступних висновків:

Зразок № 1 ТМ «Canpol Babbies» містить повну, чітку та відповідну товарну інформацію, маркування доступне, легко читається, додатково наведене на державній мові. Містить всю попереджувальну інформацію згідно вимог Технічних Регламентів Європейського Союзу. Містить інформацію про сертифікацію на території України, але сертифікати відповідності немає у

вільному доступі. На офіційному сайті компанії наведено інформацію про системи сертифікації та управління якістю, в тому числі й ISO 22716 Good Manufacturing Practices (GMP), та ISO 14001 - Система екологічного управління. Позначка "BPA free", яка вказує, що продукт не містить бісфенолу А, розміщена на видному місці на упаковці.

Зразок № 2 ТМ «BABYS TOYS» містить нечітку та неповну інформацію, але на державній мові доступним шрифтом. Інформація про склад є суперечливою, оскільки вказано тільки комбіновані матеріали, хоча іграшка має тільки одну полімерну складу, в даному випадку слід було вказати «полімерні комбіновані матеріали». Також є суперечливості щодо вікових обмежень, де брязкальці не дозволені дітям до 3 років. Функціональне призначення брязкальців визначається віковим розвитком від 0 до 18 місяців, в деяких випадках від 3місяців. В 3 роки дитина вже цікавиться іншими іграшками для розвитку.

Зразок № 3 ТМ «Курносики» містить чітку та відповідну товарну інформацію, маркування доступне та повне, легко читається. Але слід зауважити, що маніпуляційні знаки не наведено, тільки словесні написи, але це не порушує вимог.

Зразок №4 ТМ «Chicco» містить повну, чітку та відповідну товарну інформацію, маркування доступне, легко читається, додатково наведено на державній мові. Містить всю попереджувальну інформацію згідно вимог Технічних Регламентів Європейського Союзу. Містить інформацію про сертифікацію на території України, але сертифікати відповідності немає у вільному доступі. Позначка "BPA 0%", яка вказує, що продукт не містить бісфенолу А, розміщена на видному місці на упаковці.

Зразок № 5 ТМ «Rattles» містить чітку та повну інформацію на державній мові доступним шрифтом. Викликає недовіру суперечливі написи щодо вікових обмежень. На упаковці виробника в лицьовій частині вказано з 3місяців, але в державному перекладі не дозволяється використовувати до 3 років, також в

ізнанковій стороні пакування нанесено саме виробником знак вікового обмеження до 3 років. Іграшка містить відповідні знаки сертифікації в Україні.

Вцілому, можна зробити висновок щодо повноти та відповідності маркування, що Зразок № 1 ТМ «Canpol Babbies» (Польща), Зразок № 3 ТМ «Курносики» (Україна), ТМ «Chicco» Відповідають вимогам Технічного Регламенту та ДСТУ 2166-93 «Іграшки. Маркування, пакування, транспортування та зберігання», зразок № 2 ТМ «BABYS TOYS», Зразок № 4 ТМ «Rattles» не відповідають, оскільки містить суперечливу інформацію. Також слід зауважити, що інформаційний текст на державній мові для обох зразків є ідентичними та загальними для всіх іграшок, це вказує на формальне ставлення до товарної інформації з боку державних органів сертифікації.

3.2 Органолептична оцінка якості іграшок

Органолептична оцінка іграшок здійснюється шляхом ретельного огляду, розтяги, обмацування товару (іграшок). Органолептичними показниками, за якими проводиться оцінка є: зовнішній вигляд, колір, шви, дефекти.

При органолептичних дослідженнях зразків іграшок (ігор) відмічається: зовнішній вигляд, характер поверхні (суха, липка, гладка), наявність дефектів і запах.

Таблиця 3.2 - Органолептична оцінка якості брязкальців, що досліджуються

Найменування показника	Зразок №1 ТМ «Canpol Babbies»	Зразок №2 ТМ «BABYS TOYS»	Зразок №3 ТМ «Курносики»	Зразок №4 ТМ «Chicco»	Зразок №5 ТМ «Rattles»
зовнішній вигляд та характер поверхні	Суха, гладка	Суха, гладка	Суха, гладка	Суха, гладка	Суха, гладка
Наявність дефектів	Не виявлено	Є незначні патьоки фарби	Не виявлена	Не виявлено	Не виявлено

Визначення запаху іграшок (або витягів) проводяться комісією (не менше 5 осіб) за кімнатної температури. Характер запаху відмічається описово (сторонній, неприємний, специфічно ароматичний, невизначений). Інтенсивність запаху визначається в балах у відповідності з нижче приведеною шкалою. Аналіз за показником інтенсивність запаху, проводився за бальною шкалою. Результати одориметричних досліджень представлено в таблиці 3.3

Таблиця 3.3 – Одориметрична оцінка

№	Найменування зразків	Бали експертів					
1	Зразок №1 ТМ «Canpol Babbies»	0	0	0	0	0	0
2	Зразок №2 ТМ BABYS TOYS»	1	1	0	1	0	1
3	Зразок 3 ТМ «Курносики»	1	0	1	0	1	0
4	Зразок №4 ТМ «Chicco»	0	0	0	0	0	0
5	Зразок № 5 ТМ «Rattles»	0	0	1	0	0	0

За одориметричними дослідженнями можна зробити висновок, що всі зразки відповідають вимогам, адже Технічний Регламент допускає ледве помітний запах, який оцінюється в 1 бал. Але у порівнянні, найкращими є зразки №1, 4, та 5. Наступним етапом дослідження була побудова профілограма за позитивними та негативними дескрипторами. Результати оцінки наведено у таблиці 3.4

Таблиця 3.4 – Профільна оцінка іграшок за запахом та характером поверхні

Найменування показника та характеристика	Зразок №1 ТМ «Canpol Babbies»	Зразок №2 ТМ BABYS TOYS»	Зразок №3 ТМ «Курносики»	Зразок №4 ТМ «Chicco»	Зразок №5 ТМ «Rattles»
Запах					
Відсутній (+)	5	4	4	5	5
Приємний, ледь відчутний запах (+)	5	3	4	5	4
Слабкий ароматичний (+)	4	4	4	5	5
Різкий запах пластику (-)	0	1	1	1	0
Сторонній хімічний запах (-)	0	1	0	0	1
Сторонній невизначений (-)	0	1	0	0	1
Характер поверхні					
Суха (+)	5	5	5	5	5
Гладка (+)	5	5	4	5	4
Рівномірний колір фарб (+)	5	5	4	5	5
Наявність подряпин та зморшок (-)	0	0	1	0	1
Патьоки від фарби (-)	0	2	0	0	0
Дефекти формування (-)	1	1	0	0	0

Користуючись даними таблиці 3.4, будемо профільну діаграму

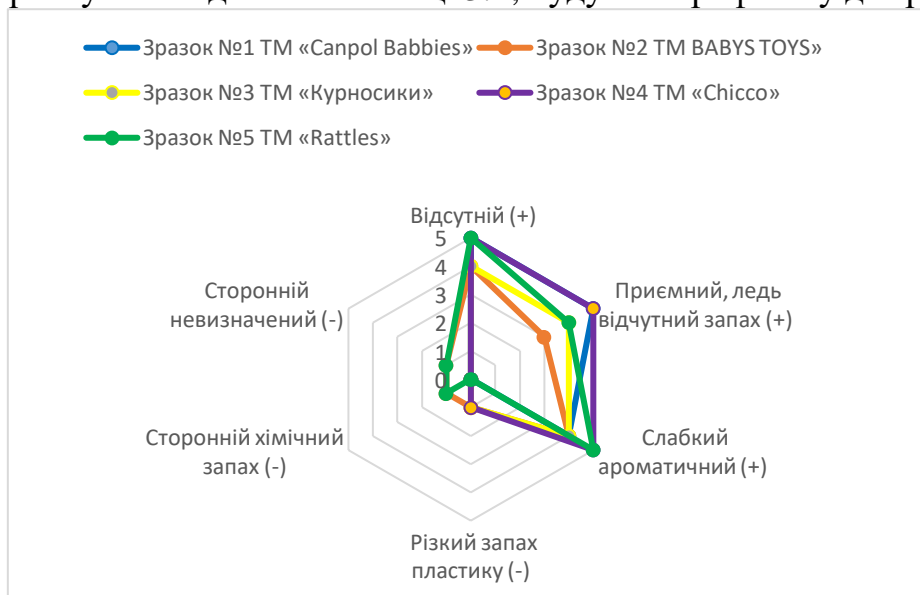

Рис.3.1 - Профілограма запаху

З профілограми видно, що найкращим за показником «запаху» є Зразок № 4 «Chicco», за ним слідує зразок № 1 «Canpol Babbies», але слід зауважити, що всі інші зразки також не мають різких неприємних запахів, вони ледь відчутні. На рис. 3.2 наведено профілограму характеру поверхні

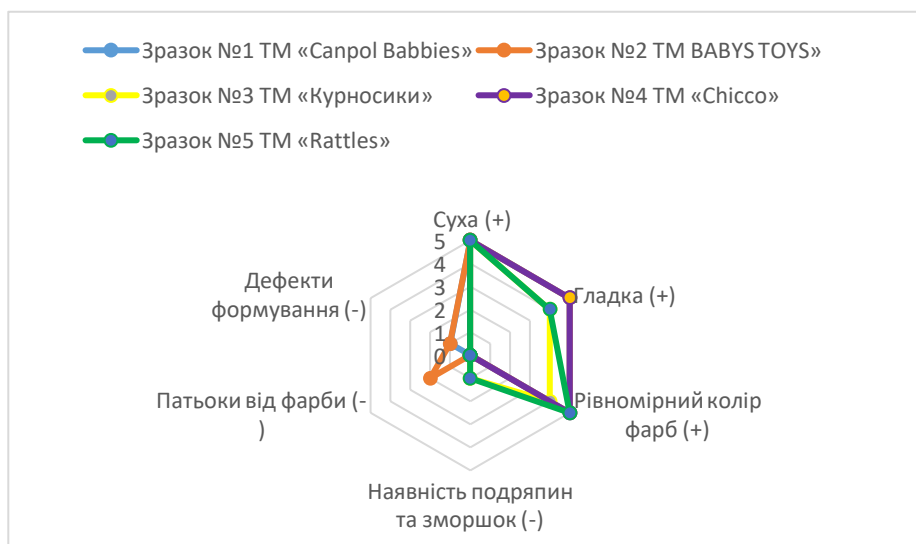

Рис. 3.2 - Профілограма характеру поверхні

З профілограми 3.2 видно, що найкращим є Зразок № 4 «Chicco», за ним слідує зразок № 1 «Canpol Babbies», незначні дефекти поверхні та формування мають зразок № 3 та 5, на зразку № 2 TM BABYS TOYS», але в цілому не погіршує зовнішній вигляд.

Таблиця 3.5 - Естетичні властивості брязкальців, що досліджуються

Найменування показника	Зразок №1 ТМ «Canpol Babbies»	Зразок №2 ТМ BABYS TOYS»	Зразок №3 ТМ «Курносики»	Зразок № 4 ТМ «Chicco»	Зразок № 5 ТМ «Rattles»	Відповідність естетичним властивостям
Інформаційна виразність	Відповідає моді, кольори в міру яскраві, гармонійно поєднані, художній образ зрозумілий, відповідають призначенню та формі виробу	Кольори спокійні, гармонійні, художній образ виразний, відповідає призначення, але пізнавальний образ близький до Сходу.	Художній образ яскравий, зрозумілий, простий для сприйняття, Кольори яскраві, але не властиві для образної фігури краба	Має високу образну та декоративну виразність відповідає призначенню та назві, яскраві кольори,	Іграшка складної асоціативності, низька художня виразність та асоціативність, художній образ незрозумілий, важко впізнаваний, образ невластивий для культурного сприйняття нашого регіону.	Відповідність моді, стилю, художньо- образна виразність, декоративна матеріалів
Рациональність форми	Форма зручна, багатофункціональна, відповідає призначенню,	Форма зручна, відповідає його призначенню	Не зручна форма, важко малюку тримати в руках	Форма зручна, але багато елементів, які можуть розсіюють увагу та знижують конструктивну пристосованість.	Форми незручна, малюку незручно тривати, оскільки товщина ручки не відповідає конструктивним особливостям дитини 3+	Відповідність естетичної форми ергономічним вимогам, функціонально- конструктивна пристосованість
Композиційна цілісність стабільність товарного вигляду	Елементи упорядковані, чіткість та збереженість форми, рухаючи елементи тримають увагу дитини, оздоблення ретельне, елементи м'які, висока тектоніка	Елементи упорядковані, фіксовані, збереженість форми, тектоніка на середньому рівні	Елементи упорядковані, фіксовані, збереженість форми, тектоніка на середньому рівні.	Елементи упорядкові, але їх забагато. Пластичні, ретельність оздоблення, чіткість фірмових знаків та збереженість форми, висока тектоніка	Нечітка, незрозуміла композиція, колорит та поєднання елементів відсутнє, тектоніка низька.	Тектонічність, пластичність, колорит елементів, ретельність оздоблення, чіткість фірмових знаків, зберігання форми
Досконалість виробничого виконання	Без дефектів, відповідає конструктивним вимогам	Відповідає конструктивним вимогам, наявний незначний малопомітний патьок формування	Відповідає конструктивним вимогам, у місцях з'єднання швів присутні незначні потертості.	Без дефектів, відповідає конструктивним вимогам	Без дефектів, відповідає конструктивним вимогам	Без дефектів, відповідність конструктивним вимогам

Результати досліджень естетичних властивостей дитячих іграшок показали, що досконалі естетичні властивості має тільки зразок № 1 ТМ «Canpol Babbies».

Таблиця 3.6 - Оцінка естетичних властивостей брязкальців

Найменування показника та характеристика	Зразок №1 ТМ «Canpol Babbies»	Зразок №2 ТМ «BABYS TOYS»	Зразок №3 ТМ «Курносики»	Зразок №4 ТМ «Chicco»	Зразок №5 ТМ «Rattles»
Інформаційна виразність					
Художньо-образна виразність	5	4	4	5	1
Стильова відповідність	5	5	4	5	1
Відповідність моді	5	5	4	5	2
Декоративна виразність матеріалів	5	3	3	5	2
Раціональність форми					
Функціонально-конструктивна пристосованість	5	4	3	4	3
Відповідність естетичної форми ергономічним вимогам	5	4	3	4	1
Композиційна цілісність					
Пластичність	5	3	2	5	3
Колорит	5	5	4	5	3
Упорядкованість елементів	5	4	3	3	3
Тектонічність	5	4	3	4	2
Досконалість виробничого виконання					
З'єднання окремих елементів	5	5	4	4	4
Наявність дефектів виготовлення й обробки поверхні	5	4	4	5	5
Чіткість фірмових знаків	5	5	4	5	5
Збереженість форми	5	5	5	5	5
Середнє значення	5,0	4,2	3,5	4,6	2,8

Користуючись даними таблиці 3.6 - будуюмо профільні діаграми інформаційної виразності, раціональності форми, композиційної цілісності та досконалості виробничого виконання та стабільності товарного вигляду

Рис. 3.3 - Профілограма інформаційної виразності та раціональності форми

З профілограми 3.3 видно, що найкращі показники інформаційної виразності та раціональності форми мають зразок № 1 та Зразок № 4, найгірший показник має зразок № 3 .

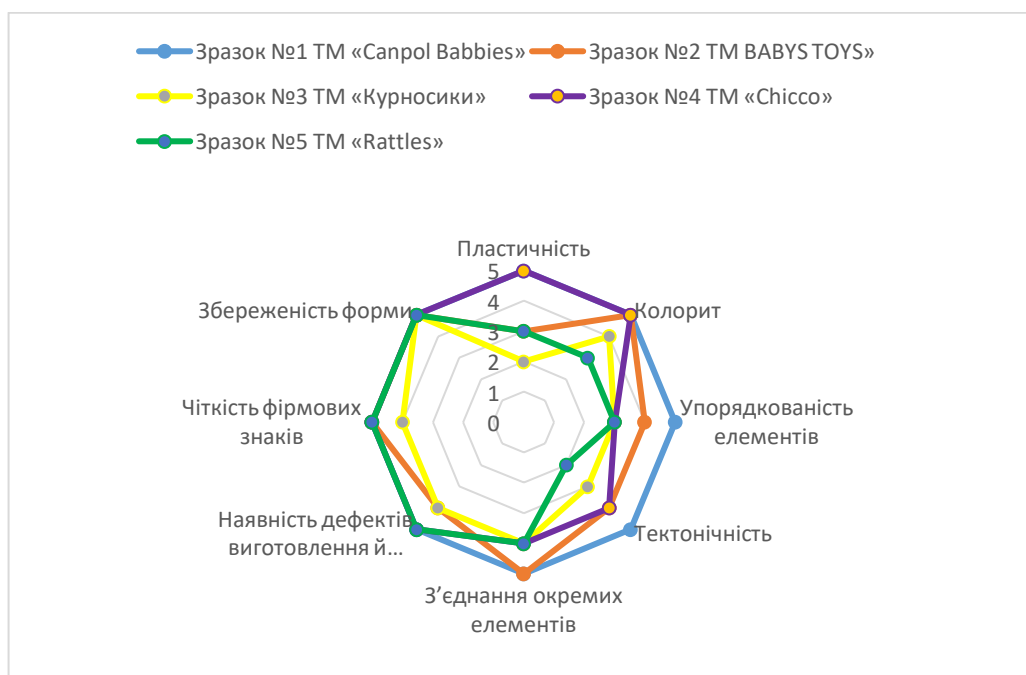

Рис. 3.4- Профілограма композиційної цілісності, досконалість виробничого виконання

З профілограми видно, що найвищий показник композиційної цілісності та рівня досконалість виробничого виконання має зразок № 1 ТМ «Canpol»

Babbies», практично зрівнялися зразок № 4 ТМ «Chicco» (має багато елементів) та зразок 2 ТМ BABYS TOYS» за цілісністю композицій. Зразок № 5 ТМ «Rattles» займає 3 позицію, і на останній позиції зразок № 3 ТМ «Курносики» .

Таким чином, усереднюючи естетичних властивостей, можна зробити висновок, що найкращим є 1 зразок ТМ «Canpol Babbies» (середній бал 5,0) на 2 місці зразок № 4 ТМ «Chicco» (4,6 балів), на 3 місці Зразок № 2 ТМ BABYS TOYS» (4,2 бали) , на 4 місці зразок № 3 та ТМ «Курносики» (3,5 балів) і на останньому місці Зразок № 5 ТМ «Rattles» (2,8 балів)

Результати оцінки іграшок за ергономічними показниками наведено у таблиці 3.7

Таблиця 3.7 - Оцінка іграшок за ергономічними властивостями

Найменування показника та характеристика	Зразок №1 ТМ «Canpol Babbies»	Зразок №2 ТМ BABYS TOYS»	Зразок №3 ТМ Курносики»	Зразок №4 ТМ «Chicco»	Зразок №5 ТМ «Rattles»
Антропометричність	5	5	2	4	1
Гігієнічність	5	4	5	5	5
Психо-фізіологічність	5	5	4	5	2
Зручність догляду та використання	3	3	5	5	5
Середнє значення	4,5	4,25	4,0	4,75	3,25

За результати балової оцінки брязкальців, що досліджуються, визначили, що найкращі ергономічні властивості має зразок № 4, але антропометричний показник знижує результат, далі слідує зразок №1 – показник зручності знижує властивості, на 3 місці зразок № 2 - знижує властивості зручність догляду, оскільки зворотній бік іграшки відкритий, може всередину іграшки потрапити пил та бруд, а дрібні отвори блокують доступ до середини, 4 бали набрав зразок № 4 через низьку антропометричність, оскільки форма та товщину виробу не відповідає конструктивним формам дитини даного віку. І на останньому місці зразок № 5 через низькі показники антропометричності та психо-фізіологічного показника.

Вцілому, можна зробити висновок, що всі зразки відповідають Технічному Регламенту безпечності іграшок за органолептичними показниками, але високу якість слід відмітити тільки у ТМ «Canpol Babbies» та зразка № 4 ТМ «Chicco».

3.3 Оцінювання гігієнічних властивостей іграшок

Декоративне та захисно-декоративне покриття іграшок повинно бути стійким до дії слини, поту та вологої обробки. Аналіз проводився з використанням фільтрувальних смужок просочених розчинами, що імітують слину та піт дитини. Визначення стійкості до вологої обробки проводиться шляхом миття іграшки водою при температурі 37 0С з нейтральним милом без механічної обробки протягом трьох хвилин. Аналіз отриманих даних вказує на те, що іграшки є стійкими до вологої обробки, але не всі зразки мають якісне захисно-декоративне покриття, оскільки фільтрувальні смуги мали наявність пофарбування розчином. Це свідчить про те, що виробник використовував в рецептурі для фарбування іграшок неякісний та дешевий барвник.

Таблиця 3.8 - Результати визначення маси нетто

Назва зразків	m ,г	Вимоги ТР
Зразок №1 ТМ «Canpol Babbies»	21,8	Не більше 100 г
Зразок №2 ТМ BABYS TOYS»	19,5	
Зразок №3 ТМ «Курносики»	21,2	
Зразок №4 ТМ «Chicco»	28	
Зразок №5 ТМ «Rattles»	18	

Згідно вимогам Технічного Регламенту маса брязкалець не повинна перевищувати 100 г. За результатами визначення маси нетто встановлено, що всі зразки знаходяться межах допустимих норм.

Аналіз літератури показав, що вже давно хімічними та токсиколого-гігієнічними дослідженнями доведено, що з іграшок через слину, шкіру в організм дитини можуть потрапляти не тільки вихідні хімічні речовини, а й продукти їхніх перетворень які іноді можуть мати дещо більш виражені токсичні властивості.

Таблиця 3.9 - Визначення стійкості до слини та поту та мийної води

№ зразку	Стійкість до слини та поту	Стійкість декоративного покриття до мийної води
1	Стійкій	Стійкій
2	Стійкій	Стійкій
3	Стійкій	Стійкий
4	Стійкій	Стійкий
5	Стійкій	Стійкий

За результатами визначення стійкості до слини та поту встановлено, що всі зразки є стійкими. В цілому, можна зробити висновок, що за гігієнічними властивостями всі зразки відповідають нормам безпеки.

3.4 Комплексна оцінка якості іграшок для немовлят

Експертне оцінювання показників якості проводиться для визначення вагомості обраних показників якості та коефіцієнта конкордації (ступеня узгодженості думок експертів).

Експертна-оцінка послідовно включає такі основні етапи:

1. Формування групи фахівців-експертів;
2. Підготовка опитування експертів;
3. Опитування експертів;
4. Обробка експертних оцінок;
5. Статистична обробка експертних оцінок.

Основними вимогами при виборі експертів є їх висока професійна кваліфікація та обізнаність з обговорюваного питання, зацікавленість у результатах експертизи і об'єктивність. Підготовка опитування полягає в:

- складанні спеціальних анкет, у яких викладається сутність обговорюваного питання;
- наданні детального опису рангової оцінки показників якості;
- докладно описується метод підготовки й оформлення відповідей, оформлення можливих варіантів висновку експертної оцінки.

Перший етап експертного дослідження полягала у відборі показників

якості, які входять у перелік номенклатурних властивостей.

Рангова оцінка зводиться до визначення вагомості (значимості) кожного показника рангом. Найбільш важливий показник позначають рангом $R=1$, а найменш значимим рангом $R = n$, де n – число обговорюваних показників.

Тому, для отримання об'єктивної експертної оцінки з допустимою похибкою експертного аналізу 5% приймаємо достатню кількість членів експертної групи 5 чоловік. Як експерти до анкетування були залучені 1 кандидат технічних наук, 2 мамочки немовлят, 1 продавець-консультант з магазину «Антошка» та 1 товаровознавець з магазину «Сіссо». Опитування було проведено без обміну поглядів експертів, компетентність експертів – однакова та достатня. Експертам для роботи запропонована розроблена анкета для опитування. Для зручності роботи кодуємо обрані показники якості (таблиця 3.10).

Таблиця 3.10 - Кодування показників якості

Одиничні показники	Позначення
Запах	X1
Зовнішній вигляд та дизайн	X2
Якість пластмаси	X3
Міграція фарби	X4
Екологічність	X5
Токсичність	X6
Травмонебезпека	X7
Стійкість до слини	X8
Стійкість до дії зовнішніх факторів	X9

Зібрані результати опитування експертів записують у таблицю апріорного ранжування. Визначається сума рангів кожної властивості. Апріорне ранжування показників якості подано в таблиці 3.11.

Таблиця 3.11 - Ранжування показників властивостей брязкальців.

Одиничні показники	Ранги, виставлені експертами, rX_i					$\sum rX_i$	Коефіцієнт вагомості показника
	E1	E2	E3	E4	E5		
X 1	8	8	7	8	7	38	0,035
X 2	9	9	9	9	8	44	0,005
X 3	7	7	8	7	9	38	0,035
X 4	3	4	3	3	4	17	0,15
X 5	5	5	6	5	6	27	0,1
X 6	2	2	1	2	2	9	0,19
X 7	1	1	2	1	1	6	0,21
X 8	4	3	4	4	3	18	0,14
X 9	6	6	5	6	5	28	0,09
Сума коефіцієнта вагомості							1,0

Якщо коефіцієнт конкордації більше 0,5, то вважають, що думки експертів є узгодженими. Для даного ранжування коефіцієнт конкордації становить $W=0,89$. Оскільки він більше 0,5, то вважаємо, що експертна група прийняла узгоджене рішення. У таблиці 3.10 наведено усереднені результати оцінки для узагальнення комплексного показника якості.

Таблиця 3.12 - Комплексна оцінка іграшок

Назва показника/ властивостей	Зразок №1 ТМ «Canpol Babbies»	Зразок №2 ТМ BABYS TOYS»	Зразок №3 ТМ «Курносики	Зразок №4 ТМ «Chicco»	Зразок №5 ТМ «Rattles»
Запах	5,0	4,8	4,8	5,0	5,0
Характер поверхні	5,0	4,6	4,6	4,8	4,6
Безпечність	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
Естетичні властивості	5,0	4,2	3,5	4,6	2,8
Ергономічні властивості	4,5	4,25	4,0	4,75	3,25
Середній комплексний показник	4,9	4,57	4,38	4,83	4,14

1 місце - зразок № 1 ТМ «Canpol Babbies» (Польща) – 4,9

2 місце - зразок №4 ТМ «Chicco» (Італія) – 4,83

3 місце - зразок № 2 ТМ BABYS TOYS» (Китай) – 4,7

місце – Зразок №3 ТМ «Курносики» (Україна) – 4,38

5 місце - Зразок №5 ТМ «Rattles» (Китай) – 4,14

Висновки до розділу 3

1. За результатами оцінки якості пакування можна зробити висновок, що зразок 2 ТМ «BABYS TOYS та зразок № 3 ТМ «Курносики» не відповідають вимогам Технічного Регламенту щодо безпечності іграшок, але знаходяться в межах вимог ДСТУ 2166-93 «Іграшки. Маркування, пакування, транспортування та зберігання». Серед 5 зразків – найякісніше пакування у зразка № 4«Chicco» (Італія), найгірше – у зразка № 2 ТМ «BABYS TOYS (Китай).

2. Щодо повноти та відповідності маркування, що Зразок № 1 ТМ «Canpol Babbies» (Польща), Зразок № 3 ТМ «Курносики» (Україна), ТМ «Chicco» Відповідають вимогам Технічного Регламенту та ДСТУ 2166-93 «Іграшки. Маркування, пакування, транспортування та зберігання», зразок № 2 ТМ «BABYS TOYS», Зразок № 4 ТМ «Rattles» не відповідають, оскільки містить суперечливу інформацію.

3. За одориметричними дослідженнями можна зробити висновок, що всі зразки відповідають вимогам, адже Технічний Регламент допускає ледве помітний запах, який оцінюється в 1 бал. Але у порівнянні, найкращими є зразки №1, 4, та 5.

4. Оцінка естетичних властивостей дитячих іграшок показали, що досконалі естетичні властивості має тільки зразок № 1 ТМ «Canpol Babbies».

5. За характером поверхні найкращим є Зразок № 4 «Chicco», за ним слідує зразок № 1 «Canpol Babbies», незначні дефекти поверхні та формування мають зразок № 3 та 5, на зразку № 2 ТМ BABYS TOYS», але в цілому не погіршує зовнішній вигляд.

6. Найкращі показники інформаційної виразності та раціональності форми мають зразок № 1 та Зразок № 4, найгірший показник має зразок № 3. Найвищий показник композиційної цілісності та рівня досконалості виробничого виконання має зразок № 1 ТМ «Canpol Babbies», практично зрівнялися зразок № 4 ТМ

«Chicco» (має багато елементів) та зразок 2 ТМ BABYS TOYS» за цілісністю композицій. Зразок № 5 ТМ «Rattles» займає 3 позицію, і на останній позиції зразок № 3 ТМ «Курносики».

7. За результатами визначення стійкості до слини та поту встановлено, що всі зразки є стійкими. В цілому, можна зробити висновок, що за гігієнічними властивостями всі зразки відповідають нормам безпеки.

8. За комплексним показником 1 місце - зразок № 1 ТМ «Canpol Babbies» (Польща); 2 місце - зразок №4 ТМ «Chicco» (Італія); 3 місце - зразок № 2 ТМ BABYS TOYS» (Китай); місце – Зразок №3 ТМ «Курносики» (Україна); 5 місце - Зразок №5 ТМ «Rattles» (Китай).

РОЗДІЛ 4

ЗДІЙСНЕННЯ МИТНИХ ФОРМАЛЬНОСТЕЙ ПРИ ІМПОРТІ ІГРАШОК ДЛЯ НЕМОВЛЯТ

4.1 Методологія визначення коду іграшок для немовлят згідно до УКТ ЗЕД

Товари при їх декларуванні підлягають класифікації, тобто у відношенні товарів визначається коди відповідно до класифікаційних групувань, зазначених в УКТ ЗЕД. Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності складається на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів і затверджується ЗУ №2697 – IX «Про Митний тариф України» від 19.10.2022 року. В УКТ ЗЕД товари систематизовано за розділами, групами, товарними позиціями, товарними підпозиціями, найменування і цифрові коди яких уніфіковано з Гармонізованою системою опису та кодування товарів [25].

Гармонізована система опису та кодування товарів - міжнародна номенклатура товарів, розроблена Всесвітньою митною організацією.

До ГС входить близько 5 000 груп товарів; кожна група позначається шестизначним цифровим кодом. Товари упорядковані в логічну структуру і мають добре визначені правила для досягнення уніфікованої класифікації. ГС використовується більше ніж 200 країнами на основі їхніх Митних тарифів, а також для збору міжнародної торгової статистики. В термінах ГС класифіковано більше 98 % товарів міжнародної торгівлі.

Комбінована номенклатура – це числова система кодування товарів, що переміщуються в міжнародній торгівлі в Європейському Союзі (ЄС).

За допомогою цієї системи встановлюється митний тариф, що відповідає кожному товару, який імпортується та експортується. Сюди входять коди гармонізованої системи Світової митної організації (ВМО) плюс підрозділи ЄС. У цьому сенсі це інструмент, який дозволяє стандартизувати митний процес держав-членів спільноти. На ГС базується УКТ ЗЕД.

УКТ ЗЕД має п'ять рівнів класифікації, що побудовані за ступенем

зростання деталізації і відповідної кількості цифрових знаків кодування.

Перший рівень — розділи, їх в УКТ ЗЕД ХХІ. На цьому рівні товари згруповані за галузями господарства. Наприклад, у розділі I систематизовані живі тварини та продукція тваринництва, у II — продукти рослинного походження, у V — мінеральні продукти, у VII — пластмаси та вироби з них; каучук і гумові вироби. Отже, на початку необхідно визначити, до якої галузі можна віднести товар. Порядковий номер розділу не використовується в цифровому коді, але служить для зручності орієнтації в УКТЗЕД.

Другий рівень — групи. Усього їх 97. У них товари згруповані згідно з:

- матеріалом, з якого вони виготовлені;
- функціями, які вони виконують;
- ступенем обробки.

Цьому рівню відповідають цифрові позначення з двома знаками від 01 до 97. Вони і є першими двома цифрами у десятизначному коді товару.

Третій рівень — товарні позиції. Деталізація товарів на цьому рівні здійснюється за більш специфічними ознаками. Товарні позиції — це чотиризначні коди, перші два знаки в яких є номером групи.

Четвертий рівень — підпозиція. На цьому рівні здійснюється подальша деталізація. Товарні підпозиції — це шестизначні коди, перші два знаки в яких є номером групи, а наступні два — номером позиції.

П'ятий рівень — підкатегорія. На цьому рівні вводяться додаткові критерії товару.

Кожний конкретний товар повинен бути однозначно визначений тільки одним кодом УКТ ЗЕД, для цього:

- групи товарів не повторюються по змісту;
- перелічені всі товари, що можуть перетинати кордон;
- для виключення можливості присвоєння декількох кодів товару залежно від застосування критерію матеріалу, з якого він виготовлений, або призначення, класифікація товарів здійснюється відповідно до вимог "Основних правил інтерпретації класифікації товарів".

Таким чином, система кодування забезпечує високий ступінь деталізації номенклатури товарів. Це має особливе значення для її застосування в національних товарних номенклатурах: держави, не порушуючи відповідних міжнародно-правових норм, що закріплюють основи системи кодування, одержують можливість у відомих межах змінювати рівень деталізації виходячи з національних інтересів. Розроблена система кодування дозволяє за необхідності провести подальше розширення номенклатури товарів без порушення системи класифікації. Вона передбачає резерв для включення нових чи специфічних товарів.

Десятизначний цифровий код УКТЗЕД складається з таких елементів: перші шість цифр означають код товару за ГС, ті самі шість цифр плюс сьомий і восьмий знаки утворюють код товару за КН ЄС, дев'ята та десята цифри (поки що в усіх випадках "0") призначену для можливої деталізації в майбутньому тих чи інших товарних позицій з урахуванням інтересів України [26].

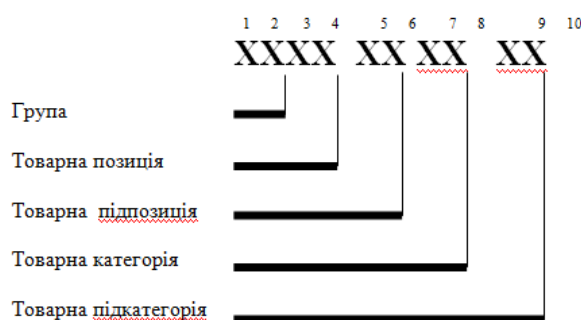

Рисунок 4.1 – Структура коду УКТ ЗЕД [26]

Таким чином, структура десятизначного цифрового кодового позначення товарів в УКТЗЕД включає код групи (перші два знаки), товарної позиції (перші чотири знаки), товарної підпозиції (перші шість знаків), товарної категорії (перші вісім знаків), товарної підкатегорії (десять знаків). Для докладнішої товарної класифікації використовується сьомий, восьмий, дев'ятий та десятий знаки цифрового коду.

Класифікація товарів в УКТ ЗЕД повинна здійснюватися за такими правилами інтерпретації:

ПРАВИЛО 1:

Назви розділів, груп та підгруп наводяться лише для зручності користування. Для юридичних цілей класифікація товарів проводиться виходячи з найменувань товарних позицій і відповідних приміток до розділів чи груп і, якщо такі тексти назв та примітки не вимагають іншого, відповідно до таких положень.

ПРАВИЛО 2:

а) будь-яке посилення у найменуванні товарної позиції на будь-який товар стосується також некомплектних чи незавершених товарів, за умови, що вони мають основні характеристики комплектних чи завершених товарів. Це Правило застосовується при посиленні на комплектний чи завершений товар, поданий незібраним чи розібраним;

б) будь-яке посилення у найменуванні товарної позиції на будь-який матеріал чи речовину стосується також сумішей або сполучень цього матеріалу чи речовини з іншими матеріалами чи речовинами. Будь-яке посилення на товар з певного матеріалу чи речовини розглядається як посилення на товари, які повністю або частково складаються з цього матеріалу чи речовини. Класифікація товарів, які складаються більше ніж з одного матеріалу чи речовини, проводиться відповідно до Правил 3.

ПРАВИЛО 3:

У разі коли згідно з Правил 2б) або з будь-яких інших причин товари на перший погляд можна віднести до двох або більше товарних позицій, класифікація таких товарів проводиться таким чином:

а) перевага надається тій товарній позиції, яка більш конкретно описує товар у порівнянні з найменуваннями товарних позицій, що дають більш загальний опис. Однак, коли кожна з двох або більше товарних позицій стосується лише частини матеріалів чи речовин, які входять до складу суміші чи багатокomпонентного товару, або лише до окремих частин товарів, що надходять у продаж у наборі, призначеному для роздрібної торгівлі, тоді ці товарні позиції

розглядаються рівнозначними щодо цього товару, навіть якщо одна з них має повніший або більш точний опис товару;

б) суміші, багатокомпонентні вироби, які складаються з різних матеріалів або вироблені з різних компонентів, і товари, що надходять у продаж у наборах для роздрібною торгівлі, класифікація яких не може проводитися відповідно до Правил 3а), класифікуються відповідно до матеріалу чи складових, які визначають основний характер цих товарів, за умови, що цей критерій можна застосувати;

в) товари, класифікацію яких не можна провести відповідно до Правил 3 а) або 3 б), класифікуються у товарній позиції з найбільшим порядковим номером серед товарних позицій, які розглядаються.

ПРАВИЛО 4

Товари, які не можуть бути класифіковані згідно з наведеними вище Правилами, класифікуються у товарній позиції, яка відповідає найбільш подібним товарам, що розглядаються.

ПРАВИЛО 5

На додаток до наведених Правил для зазначених нижче товарів застосовуються такі правила:

а) футляри для фотоапаратів, музичних інструментів, зброї, креслярського приладдя, прикрас, а також подібна тара (упаковка), яка має особливу форму і призначена для зберігання відповідних виробів або наборів виробів, придатних для довготермінового використання, і подана разом з виробами, для яких вона призначена, класифікуються разом з упакованими у них виробами. Однак ця вимога не поширюється на тару (упаковку), яка становить разом з виробами одне ціле і надає останньому істотно інший характер;

б) відповідно до зазначеного вище Правилом 5 а) пакувальний матеріал та пакувальні контейнери, що поставляються разом з товарами, слід класифікувати разом, якщо вони відносяться до такого типу упаковки, яка використовується для упакування цих товарів. Однак це положення є необов'язковим у разі, коли ці пакувальні матеріали або контейнери придатні для повторного використання.

ПРАВИЛО 6

Для юридичних цілей класифікація товарів у підпозиціях будь-якої товарної позиції проводиться відповідно до назви підпозицій і приміток, які стосуються підпозицій, а також вищезазначених правил, за умови, що порівнювати можна лише підпозиції одного рівня. У цілях цього Правила також можуть застосовуватися відповідні примітки до розділів та груп, якщо не обумовлено інше [27].

Оскільки об'єктом переміщення через митний кордон України є брязкальці ТМ «Canpol Babbies» (Польща), то для застосування тарифних і нетарифних заходів необхідно визначити код згідно до УКТ ЗЕД.

Іграшка дитяча Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies» (Польща) відноситься до Розділ XX Різні промислові товари, Група 95 «Іграшки, ігри та спортивний інвентар; їх частини та приладдя», отже код групи 95, позиція 9503, далі код на рівні підпозиції - 9503 00 - Триколісні велосипеди, самокати, педальні автомобілі та аналогічні іграшки на колесах; лялькові коляски; ляльки; інші іграшки; моделі зменшеного розміру ("у масштабі") та аналогічні моделі для розваг, діючі чи недіючі; головоломки різні: товарна категорія 950300 - інші, товарна підкатегорія інші, з пластмаси - 9503 00 95 00

Визначення коду УКТ ЗЕД Іграшка дитячої Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies» представлено в таблиці 4.1. [25]

Таблиця 4.1 – Визначення коду УКТЗЕД Іграшка дитяча Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies»

№ з/п	Рівень деталізації	Отримані результати	Структура коду УКТЗЕД
	Розділ	Розділ XX Різні промислові товари	
1	Група	Група 95 «Іграшки, ігри та спортивний інвентар; їх частини та приладдя»	95
2	Позиція	-	9503
3	Підпозиція	Підпозиція 950300 - Триколісні велосипеди, самокати, педальні автомобілі та аналогічні іграшки на колесах; лялькові коляски;	950300

		ляльки; інші іграшки; моделі зменшеного розміру ("у масштабі") та аналогічні моделі для розваг, діючі чи недіючі; головоломки різні:	
4	Категорія	- інші - - інші	9503 00 95
5	Підкатегорія	- - - з пластмаси	9503 00 95 00

Таким чином, Іграшка дитяча Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies» згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності має код 9503 00 95 00. Код УКТ ЗЕД служить для однозначної ідентифікації товару, визначення ставки мита, застосування нетарифних методів регулювання ЗЕД та ведення статистики.

4.2 Правові заходи нетарифного регулювання як основний чинник безпеки та якості дитячої іграшки Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies», що переміщується через митний кордон України

Міжнародні заходи нетарифного регулювання включають широкий спектр заходів, які застосовуються країнами для обмеження та регулювання ввезення товарів, крім тарифних заходів регулювання (мита). Ці заходи спрямовані на захист внутрішнього ринку, промисловості та інших галузей економіки від конкуренції з-за кордону.

Нетарифні заходи регулювання за класифікацією СОТ можуть включати такі інструменти:

1) СФЗ – будь-який захід, що застосовується для:

- захисту життя чи здоров'я тварин та рослин від ризиків, що виникають через розповсюдження шкідників та проникнення, укорінення чи поширення хвороб, організмів, що є носіями хвороб, або хвороботворних організмів; а також через домішки, забруднювальні речовини, токсини або хвороботворні організми, які містяться в продуктах харчування, напоях чи кормах;

- для захисту життя чи здоров'я людини на території країни-члена СОТ від ризиків, що виникають через хвороби, які переносяться тваринами, рослинами або продукцією, що виробляється з них, або через проникнення, укорінення чи розповсюдження шкідників;

- для уникнення або обмеження іншої шкоди на території країни-члена СОТ.

СФЗ повинні відповідати міжнародним стандартам, зокрема положенням Угоди про застосування санітарних і фітосанітарних заходів та ГАТТ 1994.

При використанні СФЗ країни-члени СОТ повинні повідомляти про зміни у своїх санітарних чи фітосанітарних заходах, забезпечувати наукову обґрунтованість при оцінюванні ризиків і визнавати СФЗ інших країн-членів СОТ, щоб не створювати перешкод для міжнародної торгівлі [28].

2) Кількісні обмеження, як відомо, є адміністративною формою нетарифного державного регулювання зовнішньої торгівлі, що визначає кількість та номенклатуру товарів (в натуральному або вартісному виразі), що дозволені до експорту або імпорту протягом визначеного періоду часу. Такі обмеження є як засобом захисту та підтримки національного товаровиробника від іноземної конкуренції (протекціоністська функція), так і засобом для забезпечення безпеки, захисту життя і здоров'я громадян, гарантування права на сприятливе навколишнє середовище тощо. До основних інструментів кількісних обмежень відносять такі:

- квотування – це встановлення державними органами обмежень у кількісному або вартісному виразі щодо обсягу продукції, дозволеної до ввезення в країну (імпортна квота) або вивезення з країни (експортна квота) за певний період відповідно до національних та міжнародних законодавчих норм; реалізується за допомогою глобальних (нерозподілених), індивідуальних (розподілених), групових, сезонних, тарифних та інших видів процентних або вартісних обмежень (квот). Країни мають право самостійно встановлювати квоти, проте вони повинні дотримуватись правил СОТ та інших міжнародних угод, які регулюють використання квот та забороняють дискримінацію між країнами;

- ліцензування експорту/імпорту – регулювання торгівлі товарами та послугами між різними країнами з метою захисту національних інтересів, безпеки, дотримання міжнародних санкцій, запобігання незаконній торгівлі забороненими товарами. Заявки на отримання ліцензій подаються до відповідних компетентних органів з виконанням документаційних вимог, включаючи митну декларацію, сертифікат країни походження товарів, сертифікати якості та інші необхідні документи. Крім того, можуть бути встановлені обмеження та заборони на торгівлю деякими товарними позиціями або з певними країнами;

- «добровільне» обмеження експорту – кількісне обмеження експорту, засноване на зобов'язаннях одного з партнерів у торгівлі (експортера) обмежувати чи не змінювати обсяги експорту в межах узгоджених обсягів, що здійснюється під тиском більшої імпортуючої країни в обмін на відмову імпортуючої сторони від введення жорстких обмежень на імпорт;

- ембарго – це заборона державою (або групою країн) завою в країну або вивозу з країни товарів, що вводиться зазвичай за політичними мотивами; такі заходи визнаються до використання міжнародною практикою винятковими.

3. Технічні бар'єри – перешкоди для імпорту іноземних товарів, що виникають в зв'язку з їх невідповідністю до національних стандартів систем виміру та інспекції якості, вимог техніки безпеки, санітарно-ветеринарних норм, невідповідності СФЗ, що застосовуються для запобігання ввезення в країну шкідників і захворювань, не розповсюджених у даній країні, стандарти щодо ваги, розміру або упаковки; інгредієнтів або фірмового стилю; обов'язкового маркування; процедур тестування та сертифікації імпорту, вимоги до безпечності та якості продукції, її характеристик, процедури оцінки відповідності. Перевірка відповідності ввезеного в країну товару всім цим вимогам обумовлюється об'єктивними вимогами виробництва і споживання продукції. В той же час вони можуть виконувати протекціоністську роль [28].

При переміщенні партії дитячої іграшки Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies» через митний кордон України застосовуються тарифні та нетарифні методи ЗЕД. До нетарифних заходів відносять заходи

офіційного контролю та попередній документальний контроль.

Заходи офіційного контролю – фітосанітарний контроль, ветеринарно-санітарний контроль, державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин, що проводяться згідно із законодавством України [29].

Перелік товарів, згідно з УКТ ЗЕД, які в разі ввезення на митну територію України підлягають ЗОК, затверджується Постановою КМУ № 960 від 24.10.2018 [30].

ЗОК здійснюються Держпродспоживслужбою та проводяться:

- У пунктах пропуску через державний кордон України шляхом ПДК;
- У пунктах призначення на території України [29].

До заходів офіційного контролю відносяться:

- 1) Фітосанітарний контроль;
- 2) Ветеринарно-санітарний контроль;
- 3) Державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин, що проводяться згідно із законодавством України.

Дитячі іграшки Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies» при переміщенні через митний кордон України, згідно з Постановою КМУ № 960 від 24.10.2018 «Деякі питання проведення заходів офіційного контролю товарів, що ввозяться на митну територію України (у тому числі з метою транзиту)» не підлягає офіційним видам контролю.

Але при переміщенні партії іграшок позицій 9503 проводяться заходи те Техрегламенту. Згідно ст. 37 Закону України № 2735-VI від 02.12.2010 «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» [31] контроль продукції здійснюється щодо продукції, заявленої у режим імпорту, реімпорту або будь-який інший митний режим, що передбачає вільний обіг цієї продукції на митній території України.

Під час контролю продукції митні органи проводять документальні перевірки та вибіркові обстеження зразків продукції на таких підставах:

- 1) згідно із секторальними планами ринкового нагляду;
- 2) у разі одержання за допомогою системи оперативного взаємного сповіщення про продукцію, що становить серйозний ризик, інформації про таку продукцію;
- 3) за повідомленнями органів ринкового нагляду про продукцію, що не відповідає встановленим вимогам

Державний контроль нехарчової продукції здійснюється при спрацюванні профілю ризику "Державний контроль нехарчової продукції" автоматизованої системи аналізу та управління ризиками. При імпорті іграшок дитячих позиції 9503 обов'язково надається сертифікат відповідності вимогам Технічного Регламенту щодо безпечності іграшок.

4.3 Порядок взяття на облік ТОВ «Тигрес», який під час провадження своєї діяльності є учасниками відносин, що регулюються митним законодавством України

Відповідно до наказу Міністерства Фінансів України Про затвердження Порядку обліку осіб, які під час провадження своєї діяльності є учасниками відносин, що регулюються Законом України з питань митної справи від 15.06.2015 №552 Державною митною службою України та митницями здійснюється централізований облік осіб, які під час провадження своєї діяльності є учасниками відносин, що регулюються законодавством України з питань митної справи [32], а саме: взяття на централізований облік, присвоєння облікових номерів, внесення змін до облікових даних, зняття з обліку, оприлюднення відомостей про облік, встановлення форм заяв та документів з питань обліку.

Облік осіб ведеться автоматизовано у централізованому реєстрі у складі Єдиної автоматизованої інформаційної системи митних органів (ЄАІС), а також за результатами взаємодії з Єдиним банком даних про платників податків - юридичних осіб та Реєстром самозайнятих осіб. Процедури обліку осіб здійснюються:

- у підрозділах митниць, на які відповідно до затвердженої структури та функціональних повноважень покладено ведення такого обліку (далі - відповідні підрозділи митниць);
- у пунктах пропуску через державний кордон України посадовими особами митниць, на яких покладено здійснення окремих процедур обліку осіб (далі - уповноважена посадова особа в пункті пропуску);
- автоматично засобами інформаційно-телекомунікаційної системи митних органів.

Взяття на облік осіб здійснюється одноразово, до або при першому здійсненні такими особами операцій з товарами, контроль за якими відповідно до Митного Кодексу та інших актів законодавства України покладено на митні органи, шляхом:

- особистого звернення особи (посадової особи підприємства або його уповноваженої особи (представника), що діє на підставі договору або належно оформленого доручення, або агента з митного оформлення, що діє за письмовим договором між митним брокером та особою) до відповідного підрозділу митниці або уповноваженої посадової особи в пункті пропуску;
- направлення особою документів у паперовій формі поштовим зв'язком на адресу відповідного підрозділу митниці (на поштову адресу митниці);
- направлення особою електронних документів засобами електронного зв'язку до ЄАІС;
- внесення особою облікових даних на Єдиному державному інформаційному вебпорталі «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» (далі - вебпортал «Єдине вікно»).

Для взяття на облік ТОВ "Тигрес". вул. Перемоги, 25, 45601. с. Липини, Волинська обл, Україна подається заява про взяття на облік осіб-резидентів, які під час провадження своєї діяльності є учасниками відносин, що регулюються законодавством України з питань митної справи, за формою, наведеною у додатку 1 до курсової роботи. Заява у паперовій формі подається до відповідного

підрозділу митниці, який здійснює її реєстрацію та окремий облік. Заява у формі електронного документа направляється засобами електронного зв'язку на визначену Держмитслужбою адресу із накладенням кваліфікованого електронного підпису керівника юридичної особи або фізичної особи - підприємця. Заява у формі внесення відомостей на вебпорталі вноситься шляхом авторизації керівника юридичної особи або фізичної особи - підприємця в «Особистому кабінеті» вебпорталу «Єдине вікно», з підтвердженням внесених відомостей за допомогою кваліфікованого електронного підпису.

Згідно з даними, зазначеними у заяві, відповідний підрозділ митниці формує запит для отримання в електронній формі відомостей про особу з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань.

Перевірка кваліфікованого електронного підпису та відповідності даних, зазначених у заявах, що надійшли в електронній формі, здійснюються засобами програмного забезпечення ЄАІС автоматично.

Особі присвоюється обліковий номер, який формується автоматично в Реєстрі засобами програмного забезпечення ЄАІС, після внесення всіх необхідних даних. Дата формування облікового номера є датою взяття на облік.

У разі звернення особи, яка раніше перебувала на обліку і була виключена з Реєстру з анулюванням облікового номера, повторний облік здійснюється у загальному порядку зі створенням нового запису в Реєстрі.

Обліковий номер, що присвоюється при взятті на облік особі (крім осіб-нерезидентів), формується за такою структурою:

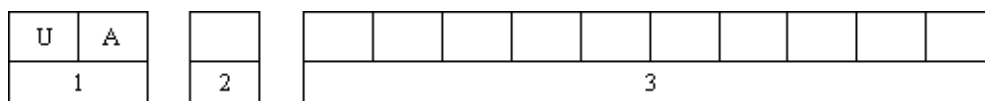

Рис. 4.2- Структура облікового номеру

У структурі облікового номера елемент 1 містить літерний код АЛЬФА-2 (ДСТУ ISO 3166-1:2009) України. У полі елемента 2 структури облікового

номера зазначається:

1) цифра «0» - для фізичних осіб - підприємців, крім осіб, які через свої релігійні переконання відмовились від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків;

2) цифра «1» - для юридичних осіб;

3) цифра «2» - для уповноважених осіб договорів про спільну діяльність на території України без створення юридичної особи;

4) цифра «3» - для відокремлених підрозділів іноземних компаній, організацій, у тому числі постійних представництв нерезидентів;

5) цифра «4» - для фізичних осіб - підприємців, які через свої релігійні переконання відмовились від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті про право здійснювати будь-які платежі за серією (за наявності) та номером паспорта;

6) цифра «5» - для іноземних дипломатичних представництв та консульських установ, представництв міжнародних організацій в Україні (далі - дипломатичні місії);

7) цифра «6» - для інвесторів (операторів) угод про розподіл продукції;

8) цифра «7» - для виконавців (нерезидентів) проєктів (програм) міжнародної технічної допомоги, які не перебувають на обліку в контролюючих органах як платники податків;

9) цифра «8» - для інших осіб.

4. У полі елемента 3 структури облікового номера зазначається:

1) реєстраційний номер облікової картки платника податків - фізичної особи, крім осіб, які через свої релігійні переконання відмовились від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків;

2) код згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України (далі - ЄДРПОУ) для осіб, які включаються до такого реєстру (юридичні особи та відокремлені підрозділи юридичних осіб - резидентів та нерезидентів);

3) реєстраційний (обліковий) номер платника податків, який

присвоюється контролюючим органом особам.

4) порядковий номер, що автоматично генерується засобами програмного забезпечення ЄАІС.

Зазначені у цього розділу відомості як набір даних підлягають щомісячному оприлюдненню у формі відкритих даних на офіційному вебпорталі Держмитслужби. Оприлюднена інформація є офіційним підтвердженням факту перебування або неперехування особи на централізованому обліку в Держмитслужбі, або зняття його з такого обліку на дату отримання відкритих даних з Реєстру або на дату формування набору даних, що підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, і не потребує окремого та/або додаткового засвідчення.

ТОВ "Тигрес". вул. Перемоги, 25, 45601. с. Липини, Волинська обл матиме код UA 100 38143461.

4.4 Визначення країни походження та застосування преференційних заходів

Країна походження товару визначається з метою оподаткування товарів, застосування до них заходів нетарифного регулювання ЗЕД, заборон або обмежень щодо переміщення через митний кордон України, а також забезпечення обліку цих товарів у статистиці зовнішньої торгівлі.

Країною походження товару вважається країна, в якій товар був повністю вироблений або підданий достатній переробці відповідно до критеріїв, встановлених МКУ. Під країною походження товару можуть розумітися група країн, митні союзи країн, регіон чи частина країни, якщо є необхідність їх виділення з метою визначення походження товару [29, ст. 36].

Товарами, повністю виробленими у даній країні, вважаються:

- 1) корисні копалини, добуті з надр цієї країни, в її територіальних водах або на її морському дні;
- 2) продукція рослинного походження, вирощена або зібрана в цій країні

- 3) живі тварини, що народилися та вирощені в цій країні;
- 4) продукція, одержана від живих тварин у цій країні;
- 5) продукція, одержана в результаті мисливського або рибальського промислу в цій країні;
- 6) продукція морського рибальського промислу та інша продукція морського промислу, одержана судном цієї країни або судном, що орендоване (зафрахтоване) цією країною;
- 7) продукція, одержана на борту переробного судна цієї країни виключно з продукції, зазначеної у пункті 6;
- 8) продукція, одержана з морського дна або з морських надр за межами територіальних вод цієї країни, за умови, що ця країна має виключне право на розробку цього морського дна або цих морських надр;
- 9) брухт та відходи, одержані в результаті виробничих або інших операцій з переробки в цій країні, а також вироби, що були у вжитку, зібрані в цій країні та придатні лише для переробки на сировину (утилізації);
- 10) електроенергія, вироблена в цій країні [29, ст. 38].

Критеріями достатньої переробки є:

- 1) виконання виробничих або технологічних операцій, за результатами яких змінюється класифікаційний код товару згідно з УКТ ЗЕД на рівні будь-якого з перших чотирьох знаків;
- 2) зміна вартості товару в результаті його переробки, коли відсоткова частка вартості використаних матеріалів або доданої вартості досягає фіксованої частки у вартості кінцевого товару (правило адвалорної частки);
- 3) виконання виробничих та/або технологічних операцій, які в результаті переробки товару не ведуть до зміни його класифікаційного коду згідно з УКТ ЗЕД або вартості згідно з правилом адвалорної частки, але з дотриманням певних умов вважаються достатніми для визнання товару походженням із цієї країни, де такі операції мали місце [29, ст. 40].

Не відповідають критерію достатньої переробки:

- 1) операції, пов'язані із забезпеченням збереження товарів під час зберігання чи транспортування;
- 2) операції щодо підготовки товарів до продажу та транспортування (роздрібнення партії, формування відправлень, сортування, перепакування);
- 3) прості складальні операції - операції, які здійснюються шляхом складання виробів за допомогою простого кріпильного матеріалу (гвинтів, гайок, болтів тощо) чи клепаання, склеювання або монтажу готових вузлів за допомогою зварювання (за винятком виготовлення складних виробів шляхом зварювання), а також інші операції (регулювання, контроль, заправка робочою рідиною тощо), необхідні у процесі складання і не пов'язані з переробкою (обробкою) товарів, незалежно від кількості та складності таких операцій;
- 4) змішування товарів, які походять з різних країн, якщо характеристики кінцевої продукції суттєво не відрізняються від характеристик товарів, що змішуються;
- 5) забій тварин;
- 6) комбінація двох чи більше вищезазначених операцій [29, ст 40].

Документами, що підтверджують країну походження товару, є сертифікат про походження товару, засвідчена декларація про походження товару, декларація про походження товару, сертифікат про регіональне найменування товару.

Країна походження товару заявляється (декларується) митному органу шляхом зазначення назви країни походження товару та відомостей про документи, що підтверджують походження товару, у митній декларації.

Сертифікат про походження товару – це документ, який однозначно свідчить про країну походження товару і виданий компетентним органом даної країни або країни вивезення, якщо у країні вивезення сертифікат видається на підставі сертифіката, виданого компетентним органом у країні походження товару.

Засвідчена декларація про походження товару – це декларація про

походження товару, засвідчена державною організацією або компетентним органом, наділеним відповідними повноваженнями.

Декларація про походження товару – це письмова заява про країну походження товару, зроблена у зв'язку з вивезенням товару виробником, продавцем, експортером або іншою компетентною особою на комерційному рахунку чи будь-якому іншому документі, який стосується товару.

У разі якщо в документах про походження товару є розбіжності у відомостях про країну походження товару або митним органом встановлено інші відомості про країну походження товару, ніж ті, що зазначені у документах, декларант або уповноважена ним особа має право надати митному органу для підтвердження відомостей про заявлену країну походження товару додаткові відомості.

Додатковими відомостями про країну походження товару є відомості, що містяться в товарних накладних, пакувальних листах, відвантажувальних специфікаціях, сертифікатах (відповідності, якості, фітосанітарних, ветеринарних тощо), митній декларації країни експорту, паспортах, технічній документації, висновках-експертизах відповідних органів, інших матеріалах, що можуть бути використані для підтвердження країни походження товару.

Документами, що підтверджують країну походження товару, є сертифікат про походження товару, засвідчена декларація про походження товару, декларація про походження товару, сертифікат про регіональне найменування товару.

Згідно до Рішення № v0021571-02 від 27.02.2002 р «Про затвердження Інструкції про порядок визначення країни походження товарів/послуг, оформлення та засвідчення сертифікатів відповідних форм» визначення країни походження, оформлення та засвідчення сертифікатів походження товари/послуги виконуються Торгово-промисловою палатою. В Україні використовуються сертифікати країни походження наступних 9 форм:

1. Сертифікат походження загальної форми Сертифікат походження загальної форми (російською мовою) - звичайна форма сертифіката – видається

при експорті в країни СНД в тих випадках, коли товар отримує українське походження згідно з національним законодавством України, проте не виконується якась з умов Правил визначення країни походження товарів, затверджених Рішенням Ради глав урядів СНД від 30.11.2000 року. При оформленні сертифікатів походження загальної форми необхідно керуватися вимогами чинного законодавства України, а саме положеннями МКУ.

2. Преференційний (пільговий) сертифікат походження форми СТ-1 (російською мовою) – при експортно-імпортних операціях з країнами СНД.

3. Преференційний (пільговий) сертифікат форми А (англійською мовою) в рамках Генеральної Системи Преференцій (ГСП) – для товарів, які підпадають під преференційний режим при експорті з країн, що розвиваються на ринки розвинутих країн (ЄС, Чехія, Словаччина, Японія, США).

4. Сертифікат форми EUR.1 (англійською мовою), **використовується** на виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони боку, і ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії і їх державами-членами, з іншої сторони.

5. Преференційний (пільговий) сертифікат форми EUR.1, серія М (англійською мовою) для експорту в Республіку Македонія згідно з положеннями Угоди про вільну торгівлю між Республікою Македонія та Україною. При визначенні походження товару та оформленні сертифіката необхідно керуватися положеннями цієї Угоди.

6. Сертифікат походження форми У-1 (українською мовою) застосовується в межах МТУ у випадках, коли необхідно підтвердити українське походження товарів, які знаходяться в обігу в межах МТУ під час здійснення підприємницької діяльності іноземними суб'єктами господарської діяльності. Ця форма сертифіката походження може використовуватися і в інших випадках реалізації продукції в межах МТУ, якщо покупець бажає пересвідчитися, що продукція має українське походження. При визначенні походження необхідно керуватися чинним законодавством України.

7. Сертифікат походження на текстильні товари (TEXTILE PRODUCTS)

(англійською мовою), які експортуються тільки в країни ЄС відповідно до положень Угоди про торгівлю текстильною продукцією між Україною та ЄС.

8. Сертифікат походження на металопродукцію (англійською мовою), яка експортується тільки до країн ЄС відповідно до положень двосторонньої Угоди між КМУ та ЄС по вугіллю та сталі про торгівлю деякими сталеливарними виробами.

Згідно до ст. 544 МКУ до завдань митних органів входить видача сертифікатів походження у випадках, встановлених чинними міжнародними договорами. В рамках Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 25.10.2022р, з 01.01.2016р митниці Державної митної служби України здійснюють видачу сертифікатів на перевезення вантажів форми EUR.1 при експорті товарів з України в країни ЄС, ЄАВТ (Швейцарія, Ісландія, Норвегія, Ліхтенштейн) та Чорногорії у разі, якщо його потрібно пред'явити як доказ, що товари українського походження відповідають вимогам правил визначення преференційного походження при застосуванні преференційних ставок ввізного мита.

Преференційні заходи в ЗЕД відносяться до спеціальних умов, які надаються країнам або територіям для підтримки їх зовнішньої торгівлі або економічного розвитку. Преференційні заходи сприяють зміцненню торговельних зв'язків між країнами, збільшенню обсягу торгівлі та підтримці економічного зростання. Вони можуть бути встановлені на основі домовленостей між країнами, міжнародних організацій або бути частиною політики розвитку та допомоги.

Таблиця 4.2 – Застосування преференційних заходів для різних країн або їх союзів

Країни, яким надається пільга	Підстава для надання пільг
Країни ЄАВТ	Міждержавні угоди від 24.06.2010: «Угода про вільну торгівлю між Україною та державами

	ЄАВТ», «Угода про сільське господарство між Україною та Ісландією», «Угода про сільське господарство між Україною та Королівством Норвегія», «Угода про сільське господарство між Україною та Швейцарською Конфедерацією», «Угода про сільське господарство між Україною та Князівством Ліхтенштейн»
Країни ЄС	Міждержавна угода від 27.06.2014 «Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони»
Канада	Міждержавна угода від 11.07.2016 «Угода про вільну торгівлю між Україною та Канадою»
Ізраїль	Міждержавна угода від 21.01.2019 «Угода про вільну торгівлю між Кабінетом Міністрів України та Урядом Держави Ізраїль»
Британія	Міждержавна угода від 08.10.2020 «Угода про політичне співробітництво, вільну торгівлю і стратегічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії»

Дитячі іграшки Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies» - країною походження самої іграшки на маркуванні вказано – Китай, але виготовлено на замовлення Canpol Zr. Польща 02-884 Варшава, ул. Пулавська, 430, Штрих-код також вказує на країну-виробника Польща. 5903407023250. Критерієм достатньої переробки для іграшок є правило адвалорної частки, яке говорить про зміну вартості товару в результаті його переробки, коли відсоткова частка вартості використаних матеріалів або доданої вартості досягає фіксованої частки у вартості кінцевого товару. Оскільки товар виготовлений в Китаї на замовлення Canpol Zr. Польща та всі виробничі витрати покриваються Canpol Zr. Польща, яка входить до складу ЄС, то згідно до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, надається сертифікат форми EUR.1, що дозволяє ввозити іграшки із застосуванням зменшення ставок ввізного мита, тому ставка дорівнює 0%.

4.5 Технологічна схема митного контролю та митного оформлення імпорту партії дитячих іграшок Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies»

Згідно зовнішньоекономічного контракту № 3782-23 від 10.10.2023р. між суб'єктом ЗЕД та ТОВ «Тигрес» (вул. Перемоги, 25, 45601. с. Липини, Волинська обл.) та іноземним суб'єктом нерезидентом Canpol Zp. (Польща 02-884 Варшава, ул. Пулавська, 430), здійснюється поставка партії дитячих іграшок Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies», яка переміщується через пункту пропуску «Ягодин – Дорогуськ» Волинської митниці ДМСУ (UA 205020). Загальна кількість партії 5000 ящиків по 40 одиниць в кожному. Маса нетто - 21,8гр., маса брутто однієї упаковки – 29 гр. Іграшки переміщуються в картонних ящиках. Загальна маса нетто складає 43, 6 кг, маса іграшок зі споживчим пакуванням – 58 кг. Загальна маса брутто – 126,6, оскільки маса одного ящика картонного – 50гр. Умови постачання DAP. Ціна за одиницю іграшки – 0,7 євро.

Згідно Постанови КМУ № 971 від 21 жовтня 2020 р. «Порядок взаємодії між декларантами, їх представниками, іншими заінтересованими особами та митними органами, іншими державними органами, установами та організаціями, уповноваженими на здійснення дозвільних або контрольних функцій щодо переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, з використанням механізму «єдиного вікна» визначається порядок подачі документів та здійснення митного контролю та оформлення [33].

З моменту розвантаження транспортного засобу на пункті пропуску декларант ТОВ «Тигрес» надсилає до Відділу митного оформлення №1 п/п «Ягодин – Дорогуськ», що знаходиться в зоні діяльності Волинської митниці ДМСУ електронне повідомлення та скановані копії документів з електронним цифровим підписом.

Для здійснення митного контролю та митного оформлення партії дитячих іграшок до митниці надаються такі документи:

1. Електронна Митна декларація ЕМД-2;

- 2.Контракт ЗЕД (додаток 1)
- 3.Інвойс (додаток 2);
- 4.Товаро-транспортна накладна CMR (додаток 3);
5. Сертифікат про країну походження EUR.1 (додаток 4).
6. Сертифікат відповідності іграшок вимогам безпечності TP.
- 7.Повідомлення (додаток 5).

Інформаційна система після отримання від підприємства електронного повідомлення та сканованих копій документів перевіряє електронний цифровий підпис посадової особи підприємства. У разі позитивного результату перевірки інформаційна система забезпечує зберігання отриманих повідомлення і документів, інформує відповідний контролюючий орган про їх надходження шляхом розміщення відповідної інформації у веб інтерфейсі та за наявності даних в інформаційній системі надсилає листа на адресу електронної пошти уповноваженої посадової особи за місцезнаходженням митниці відправлення.

У разі автоматичного формування інформаційною системою рішення про здійснення відповідного виду державного контролю підприємство отримує право здійснити задеклароване переміщення партії вершковго масла, інформаційна система попереджає підприємство про необхідність дотримання законодавства суміжних держав у частині подання оригіналів міжнародних сертифікатів, тощо.

Перевізник на пункті пропуску подає митниці документи п/п «Ягодин – Дорогуськ» Волинської митниці ДМСУ. Інспектор прикордонної митниці робить оперативний запит у центральну базу даних, отримавши підтвердження про наявність зазначених документів у базі даних та за відсутності зауважень, інспектор вносить в електронну копію документа відомості про транспортний засіб, перевізника, товари, дату та час перетину кордону.

Технологічна схема митних формальностей щодо переміщення партії дитячих іграшок Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies» наведено на рис. 4.4.

Canpol Zp. (Польща 02-884
Варшава, ул. Пулавська, 430)

Рис. 4.3 - Технологічна схема митних формальностей щодо переміщення партії дитячих іграшок Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies»

Після проходження митного огляду транспортного засобу в пункті пропуску через державний кордон України, здійснюється пропуск партії дитячих іграшок.

4.6 Місце митної вартості в структурі оподаткування та порядок її визначення при імпорті дитячих іграшок Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies»

Митною вартістю товарів, які переміщуються через митний кордон України, є вартість товарів, що використовується для митних цілей, яка базується на ціні, що фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари.

Перелік документів, які підтверджують заявлену митну вартість товарів регламентовано [29] а саме:

1) декларація митної вартості та документи, що підтверджують числові значення складових митної вартості, на підставі яких проводився розрахунок митної вартості;

2) зовнішньоекономічний договір (контракт) або документ, який його замінює, та додатки до нього у разі їх наявності;

3) рахунок-фактура (інвойс);

4) якщо рахунок сплачено, – банківські платіжні документи, що стосуються оцінюваного товару;

5) за наявності – інші платіжні та бухгалтерські документи, що підтверджують вартість товару та містять реквізити, необхідні для ідентифікації ввезеного товару;

б) транспортні (перевізні) документи, якщо за умовами поставки витрати на транспортування не включені у вартість товару, а також документи, що містять відомості про вартість перевезення оцінюваних товарів;

7) якщо здійснювалося страхування, – страхові документи, а також документи, що містять відомості про вартість страхування.

Згідно контракту ЗЕД № 3782-23 від 10.10.2023р. переміщується через пункту пропуску «Ягодин – Дорогуськ» Волинської митниці ДМСУ (UA 205020) партія іграшок дитячих в кількості 5000 ящиків по 40 одиниць в кожному. Умови постачання DAP. Ціна за одиницю іграшки – 0,7 євро.

Митна вартість встановлена міжнародною угодою як ціна, яка фактично сплачена або підлягає сплаті на момент перетину митного кордону, визначається за формулою:

$$MB = Bk \quad (4.1)$$

де MB – митна вартість;

Bk – вартість контракту.

Вартість контракту буде дорівнювати:

$$Bk = Bt + Bзав.+ Bперев \quad (4.2)$$

де, Bt – вартість дитячих іграшок Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canrol Babbies» згідно до преїскуранта експортера;

Взав. – вартість завантажувальних робіт;

Вперев – витрати на перевезення згідно з тарифами транспортної компанії ТОВ "АВТОР-ТРАНС", ставка на перевезення дорівнює – 1,6 євро/км;

$$В_T = 20000 \times 0,7 = 1400 \text{ євро}$$

Курс НБУ на день надання митної декларації дорівнює 40.320 грн./євро.

$$В_T = 1400 \times 40.320 = 56448,00 \text{ грн.}$$

$$В_{зав.} = 120 \times 40,320 = 4838,40 \text{ грн.}$$

$$В_{перев.} = 1,6 \text{ євро.} \times 278 \text{ км} = 444,80 \text{ євро. (17934,4 грн)}$$

$$МВ = 56448,00 \text{ грн} + 4838,40 \text{ грн} + 17934,4 \text{ грн} = 79220,8 \text{ грн.}$$

Митна вартість партії дитячих іграшок Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies» становить 79220,8 грн.

Митна вартість є основою нарахування митних податків.

4.7 Роль митних платежів в системі економічних відносин і порядок їх нарахування при імпорті дитячих іграшок Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies»

Відповідно до [29, ст. 4] до митних платежів відносять мито, акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів, ПДВ.

В Україні застосовуються такі види мита: ввізне мито; вивізне мито; сезонне мито; особливі види мита: спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне, додатковий імпортний збір.

В Україні застосовуються такі види ставок мита:

- адвалорні – тарифні ставки, встановлені у відсотках до митної вартості оподатковуваних товарів;

- специфічні – тарифні ставки, встановлені в залежності від фізичних характеристик товару в натуральному вираженні (кількості, маси, об'єму чи інших характеристик);

- комбіновані – тарифні ставки, що поєднують специфічний і адвалорний способи розрахунку мита [39]

Допускається встановлення тарифних пільг (тарифних преференцій) щодо ставок Митного тарифу України у вигляді звільнення від оподаткування ввізним митом, зниження ставок ввізного мита або встановлення тарифних квот відповідно до законодавства України та для ввезення товарів, що походять з держав, з якими укладено відповідні міжнародні договори. Відповідно до Міждержавної угоди від 27.06.2014. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони До товарів, що ввозяться на митну територію України можуть застосовуватися преференційні ставки ввізного мита за умови документального підтвердження їх походження з країн Європейського Союзу, Європейської асоціації вільної торгівлі.

На партію товару дитячих іграшок Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies», який прямує з Польщі, наявний сертифікат з перевезення товару EUR.1 – документ, який підтверджує європейське походження товарів і дає право провести митне очищення вантажу з використанням преференційної ставки мита. До даного товару буде застосовувати преференційна ставка мита, яка складає 0 % і дорівнює 0 грн.

Податок на додану вартість (ПДВ) — це непрямий податок, який входить в ціну товарів та сплачується покупцем, але його облік та перерахування до державного бюджету здійснює продавець.

Операції із ввезення на митну територію України товарів у митному режимі імпорту оподатковуються податком на додану вартість, базою оподаткування є їх митна вартість з урахуванням мита та акцизного податку, що підлягають сплаті, відповідно до ст. 191 Податкового Кодексу України [34]. Податок на додану вартість на дитячі іграшки Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies» визначається за формулою (4.4):

$$\text{ПДВ} = (\text{МВ} + \text{Мито}) * \text{Стака ПДВ} \quad (4.4)$$

Оскільки у нас мито складає 0 грн, то основною нарахування митного податку буде сума митної вартості

$$\text{ПДВ} = 79220,8 * 20\%/100\% = 15844,16 \text{ грн.}$$

Таким чином, при імпорті партії дитячих іграшок Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies» ПДВ складатиме 15844,16 грн.

Митні податки відображається у графі 47 МД-2

Таблиця 4.3 - графа 47 МД-2

Вид	Основи нарах.	Ставка	Сума	СП
020	79220,8	0%	0	01
028	79220,8	20%	15844,16	01

Таким чином, митні податки при імпорті партії дитячих іграшок Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies» становить 15844,16 грн.

Висновки до розділу 4

1. Іграшка дитяча Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies» згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності має код 9503 00 95 00. Код УКТ ЗЕД служить для однозначної ідентифікації товару, визначення ставки мита, застосування нетарифних методів регулювання ЗЕД та ведення статистики.
2. Дитячі іграшки Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies» при переміщенні через митний кордон України, згідно з Постановою КМУ № 960 не підлягає офіційним видам контролю. При переміщенні партії іграшок позиціях 9503 проводяться заходи Техрегламенту.
3. Товар виготовлений в Китаї на замовлення Canpol Zp. Польща та всі виробничі витрати покриваються Canpol Zp. Польща, яка входить до складу ЄС, тому надається сертифікат форми EUR.1, що дозволяє ввозити іграшки із застосуванням зменшення ставок ввізного мита, тому ставка дорівнює 0%.
4. Митна вартість партії дитячих іграшок Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies» становить 79220,8 грн. Митні податки при імпорті партії дитячих іграшок Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies» становлять 15844,16 грн.

РОЗДІЛ 5. ОХОРОНА ПРАЦІ

Згідно Конституції України та Закону України «Про охорону праці», державна політика України в галузі охорони праці спрямована на створення безпечних і здорових умов праці, запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням.

Для організації робочого місця товарознавця на підприємстві роздрібної торгівлі дуже важливу роль відіграє охорона праці на робочому місці для забезпечення здорових умов праці [35, 36].

5.1 Аналіз потенційно небезпечних та шкідливих факторів на підприємстві, в організації чи установі

Згідно НПАОП 52.0-1.01-96 на підприємстві роздрібної торгівлі, де знаходиться робоче місце товарознавця, на працюючого можуть діяти наступні потенційно небезпечні та шкідливі виробничі фактори [37]:

1) Фізичні:

- підвищена або знижена температура повітря робочої зони: оптимальна температура повітря у холодну пору року 22-24 °С; у теплу пору року 23-25 °С, згідно ДСН 3.3.6.042-99 [38];

- підвищена або знижена вологість повітря: оптимальна відносна волога 40-60%, згідно ДСН 3.3.6.042-99;

- підвищена швидкість руху повітря (місцевий вентилятор, кондиціонер): оптимальна швидкість руху повітря у холодну пору року більше 0,1 м/с; у теплу пору року від 0,1 до 0,2 м/с, згідно ДСН 3.3.6.042-99;

- недостатня освітленість робочої зони; $E = 300-200$ лк, згідно ДБН В.2.5-28-2006 [39];

- нестача природного світла; КПО = 1,2 %, згідно ДБН В.2.5-28-2006; підвищений рівень шуму на робочому місці (вентилятор, кондиціонер, струйні принтери) не повинен перевищувати 65 дБА, згідно ДСН 3.3.6.037-99 [40];

- підвищений рівень напруги в електричному ланцюгу, замикання якого

може відбутися через тіло людини: напруга живлення 220В, згідно ДНАОП 0.00-1.32.01 [41];

- підвищений рівень статичної електрики.

2) Хімічні: вміст озону в повітрі робочої зони економіста не повинен перевищувати $0,1 \text{ мг/м}^3$; вміст оксидів азоту – 5 мг/м^3 ; вміст пилу – 4 мг/м^3 ; допустима кількість позитивних іонів в 1 м^3 повітря повинна бути у межах 400-50000, відповідно до ДСанПіН 3.3.2.007-98 [42].

3) Біологічні:

- патогенні мікроорганізми (бактерії, віруси, гриби, найпростіші);
- макроорганізми миші, пацюки, мухи, таргани (клаватура, кондиціонер).

4) Психофізіологічні:

- фізичні перевантаження (гіподинамія статичного характеру);
- нервово-психічні перевантаження (розумова перенапруга під час роботи з комп'ютером, перенапруга зорового аналізатору, монотонність праці під час роботи з комп'ютером).

5.2 Розміщення виробничого устаткування і його обслуговування при організації робочого місця товарознавця на підприємстві роздрібно торгівлі

Основним обладнанням робочого місця товарознавця є монітор, клаватура, принтер, робочий стіл, стілець (крісло); допоміжним - шафи, таїнше.

Загальна площа приміщення становить 36 м^2 , висота – 3,4 м, приміщення має два вікна. Кількість працюючих у приміщенні - 4 чоловіка. Отже, на одного працюючого в приміщенні припадає: $36 : 4 = 9 \text{ (м}^2\text{/чол.)}$ робочої площі.

Згідно із ГОСТ 12.2.032-78 «ССБТ. Рабочее место при выполнении работ сидя. Общие эргономические требования» на кожного працюючого в управлінських приміщеннях повинно припадати не менше $6 \text{ (м}^2\text{/чол.)}$ робочої площі. Проходи між столами 1,2 м, відстань від радіатора та до самого робочого місця дорівнює 1 м. Тому, нормативи розмірів та забезпечення

працюючих робочою площею у відділі дотримано.

Приміщення має природне і штучне освітлення, так як при незадовільному освітленні знижується продуктивність праці працюючого, можливі короткозорість, швидка втомленість. Надто низький рівень освітленості погіршує сприймання інформації при читанні документів, а надто високий призводить до зменшення контрасту зображення знаків на екрані. Виключено можливість прямого засвічування екрана джерелом природного освітлення (встановлено вертикальні жалюзі).

Згідно ДСанПіН 3.3.2.007-98 [42] відстань до екрану - 700 мм, що забезпечує зручність зорового спостереження, екран монітору знаходиться у вертикальній площині під кутом +30 град. до нормального лінії погляду товарознавця [37]. Клавіатура розташована на робочій поверхні окремо від столу на відстані до екрану 100 мм від краю, більш близькому для працівника. Кут нахилу клавіатури знаходиться приблизно в межах 10 градусів.

5.3 Забезпечення нормованих показників мікроклімату, чистоти повітря

Згідно «Правил охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин» нормативні показники мікроклімату і чистоти повітря у робочій зоні буде забезпечуватися організаційними та технічними засобами [35].

Технічні засоби:

- раціональна фільтруюча вентиляція (кондиціонер);
- опалення (центральне електричне), яке використовується в холодну пору року;
- кондиціонування повітря (кондиціонер), яке використовується в теплу пору року;
- зволожувачі повітря, що заправляють щодня дистильованою або кип'яченою питною водою.

Організаційні засоби:

- для зниження рівня запиленості робочої зони буде проводиться щоденне вологе прибирання на початку робочого дня та щомісячне генеральне прибирання.

5.4 Забезпечення нормованих значень шуму і вібрації та освітлення

Нормоване значення шуму в нашому приміщенні не перевищує 60 Дб, згідно ДСанПіН 3.3.2.007-98, ДСН 3.3.6-037-99 і підтримується завдяки наступним заходам:

перерви у роботі за комп'ютером на 15 хвилин через кожні 2 години;
користуватися лише справними комп'ютерами і оргтехнікою;
віброзвукопоглинанням (подвійне застакління) – захищає від шуму за вікном;

облицювання стін – штукатуркою і фанерою, шпалери, панелі;

підлога устелена паркетом та килимовим покриттям, лінолеум.

На робочому місці товарознавця передбачене суміщене: природне (бокове однобічне) із штучним освітлення. Застосовані віконні блоки з внутрішнім відкриванням стулок, жалюзі та штори з напівпрозорої тканини.

Проектом заплановано робоче загальне рівномірне освітлення, додатково використовуються світильники з люмінесцентними лампами типу: ЛБ 40-1. Також на робочих місцях використовується місцеве освітлення (лампи розжарювання).

Відповідно до ДБН В.2.5-28-2006 до розряду і підрозряду зорової роботи Б-1- штучне освітлення робочих поверхонь при загальному освітленні становить – 300 лк, а коефіцієнт природного освітлення складає 1,2 % [39].

Підтримування запроектованого освітлення забезпечується очищенням (миттям) віконних блоків і світильників не менше ніж 1 раз у квартал за графіком чищення від пилу прилади освітлення.

5.5 Заходи і засоби захисту працюючих від ураження електричним струмом

Приміщення, де знаходиться робоче місце товарознавця, відноситься за безпекою електричних травм до приміщень без підвищеної небезпеки

відповідно до ДНАОП 0.00-1.32.01 - це приміщення, у яких відсутні умови, що створюють підвищену або особливу небезпеку [38].

Захист працюючих від ураження електричним струмом здійснюється наступними заходами та засобами :

- недоступність струмоведучих частин;
- аварійне відключення (пакетні аварійні вимикачі)
- розділення електричних мереж (силові мережі і мережі освітлення);
- використання справних штепсельних з'єднань і електророзеток тільки заводського виготовлення;
- заборона використання перехідних пристроїв;
- проведення інструктажу серед співробітників в разі виникнення проблем з електрикою і надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

Відповідно до «Правил охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин» необхідно дотримуватися вимог безпеки під час роботи з ПК [41].

Щодня перед початком роботи необхідно очищати екран ПК від пилу та інших забруднень. Після закінчення роботи ПК повинні бути відключені від електричної мережі. У разі виникнення аварійної ситуації необхідно негайно відключити ПК від електричної мережі.

Не допускається:

- виконувати обслуговування, ремонт та налагодження ПК безпосередньо на робочому місці оператора;
- зберігати біля ПК папір, дискети, інші носії інформації, запасні блоки, деталі тощо, якщо вони не використовуються для поточної роботи;
- відключати захисні пристрої, самочинно проводити зміни у конструкції та складі ПК або їх технічне налагодження;
- працювати з ПК, у яких під час роботи з'являються нехарактерні сигнали, нестабільне зображення на екрані тощо;
- працювати з матричним принтером за відсутності вібраційного

килимката зі знятою (піднятою) верхньою кришкою.

5.6 Пожежовибухобезпека, заходи і засоби та шляхи евакуації

Категорія робочого приміщення з пожежовибухонебезпеки – В відповідно до НАПБ Б.03.002-2007 (легкозаймисті, горючі й важкогорючі рідини, тверді горючі й важкогорючі речовини й матеріали, здатні при взаємодії з водою, киснем повітря або одні з іншим тільки горіти за умови, що приміщення, у яких вони перебувають, або використовуються, не відносяться до категорій А або Б) [43].

Згідно ГОСТ 27331-87 виділяють класи можливих пожеж – А (звичайні тверді горючі матеріали (дерево, вугілля, папір, гума, текстильні матеріали тощо), горіння яких супроводжується (підклас А1) або не супроводжується (підклас А2) тлінням); Е (електроустаткування під напругою).

Пожежна безпека на робочому місці забезпечується наступними заходами та засобами:

- захист електричних мереж у виробничих приміщеннях від короткого замикання і перевантажень;
- передбачення пожежних сповіщувачів(ручний – кнопка);
- використовуються два порошкові вогнегасники, місткістю бкг – 2 штуки згідно ГОСТ 27331-87;
- застосування внутрішньої системи пожежогасіння: - від пожежних гідрантів, установлених на внутрішній мережі протипожежного водопостачання;
- встановлена система пожежної сигналізації, яка автоматично включається, якщо в якомусь адміністративному приміщенні температура повітря перевищить 72 градуси спринтерні системи.

Відповідно до НАПБ А.01.001-2004 в приміщенні, де розташоване робоче місце товарознавця, евакуаційні шляхи з будівлі забезпечують безпечну евакуацію усіх людей, що знаходяться в приміщеннях будівлі через евакуаційні виходи [42].

В адміністративній будівлі, де розташоване робоче місце товарознавця, працівників менше ніж 50 осіб, тому евакуаційний вихід тільки один.

Ширина шляхів евакуації — 1 м, дверей — 0,8 м. Двері з одnobічним розташуванням відчиняються з приміщень до загального коридору. Ширина евакуаційного шляху коридором є ширина коридору, зменшена на половину ширини полотна дверей.

Висота проходу на шляхах евакуації проектується 2 м.

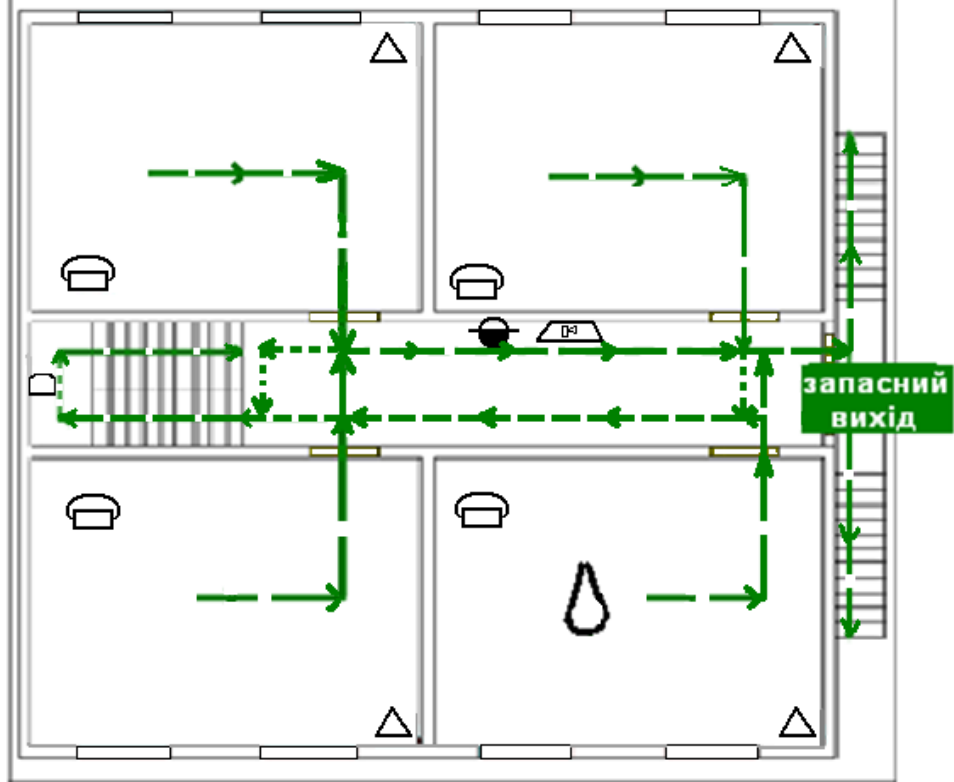
Двері на шляхах евакуації будуть відкриватись у напрямку виходу з будівлі. Висота дверей на шляхах евакуації 2 м.

Евакуаційні шляхи втримуються вільними - нічим не загромождаються.

Евакуаційні виходи ведуть з приміщень назовні через коридор. Евакуація з будівлі також можлива через вікна, тому що в кабінеті є одне вікно.

Шляхи евакуації забезпечуються евакуаційним освітленням, а ті шляхи, що не мають природного освітлення, постійно освітлюються (при наявності людей). В нічний час вмикається світильник евакуаційного освітлення. У світильнику евакуаційного освітлення встановлена лампа розжарення. Евакуаційна освітленість у будівлі - 0,5 Лк, поза приміщенням - 0,2 Лк.

План евакуації під час пожежі на 2-ому поверсі

Умовні позначки

 Телефон	 Направлення евакуації
 Пожежний кран	 Запасний шлях евакуації
 Вогнегасник	 Місце з якого проводиться евакуація
 Підпор повітря	
 Пожежна сирена	

Висновки до розділу 5.

1. Проаналізовано всі можливі фактори, які можуть завдати шкоди співробітникам під час праці. Співробітники повинні дотримуватися всіх правил поведінки за правилами безпеки.

2. Представлено шляхи евакуації співробітників з приміщення з усіма умовними позначеннями

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Ринок дитячих іграшок є одним з найбільш динамічно розвиваючих, і не збирається здавати позиції в найближчі роки. Основними країнами-контрагентами є Чехія, Китай, Угорщина - експортери; Литва, Польща та Молдова – імпортери українських іграшок. Згідно статистичних даних ДМСУ можна побачити тенденцію зростання долі експорту. У грошовому виразі в 2021р. експорт збільшився на 11258 тис. дол. США, але у 2022р. зменшився на 16294 тис. дол. США – це майже удвічі, і в 2023р. за 11 міс. обсяги експорту складають 22551 тис. дол. США. Найбільшим постачальником іграшок є Китай - в середньому 82% імпорту.

2. Основною перешкодою для торгівлі з ЄС є не імпортні тарифи, а технічні бар'єри. Система технічного регулювання ЄС вважається найбільш ефективним та успішним прикладом усунення технічних бар'єрів у торгівлі. Коригування технічних регламентів та впровадження єдиних європейських стандартів забезпечать високу якість та безпеку продукції для покупців, покращать конкурентоспроможність української продукції та відкриють нові ринки для експортерів для сприяння розвитку інноваційних галузей.

3. За результатами оцінки якості пакування можна зробити висновок, що зразок 2 ТМ «BABYS TOYS та зразок № 3 ТМ «Курносики» не відповідають вимогам Технічного Регламенту щодо безпечності іграшок, але знаходяться в межах вимог ДСТУ 2166-93 «Іграшки. Маркування, пакування, транспортування та зберігання». Серед 5 зразків – найякісніше пакування у зразка № 4 «Chicco» (Італія), найгірше – у зразка № 2 ТМ «BABYS TOYS (Китай). Щодо повноти та відповідності маркування, що Зразок № 1 ТМ «Canpol Babbies» (Польща), Зразок № 3 ТМ «Курносики» (Україна), ТМ «Chicco» Відповідають вимогам Технічного Регламенту та ДСТУ 2166-93 «Іграшки. Маркування, пакування, транспортування та зберігання», зразок № 2 ТМ «BABYS TOYS», Зразок № 4 ТМ «Rattles» не

відповідають, оскільки містить суперечливу інформацію.

4. За органолептичною оцінкою встановлено: за запахом всі зразки відповідають вимогам. найкращими є зразки №1, 4, та 5. Оцінка естетичних властивостей дитячих іграшок показали, що досконалі естетичні властивості має тільки зразок № 1 ТМ «Canpol Babbies». За характером поверхні найкращим є Зразок № 4 «Chisso», за ним слідує зразок № 1 «Canpol Babbies», незначні дефекти поверхні та формування мають зразок № 3 та 5, на зразку № 2 ТМ BABYS TOYS», але в цілому не погіршує зовнішній вигляд. Найкращі показники інформаційної виразності та раціональності форми мають зразок № 1 та Зразок № 4, найгірший показник має зразок № 3. Найвищий показник композиційної цілісності та рівня досконалості виробничого виконання має зразок № 1 ТМ «Canpol Babbies», практично зрівнялися зразок № 4 ТМ «Chisso» (має багато елементів) та зразок 2 ТМ BABYS TOYS» за цілісністю композицій. Зразок № 5 ТМ «Rattles» займає 3 позицію, і на останній позиції зразок № 3 ТМ «Курносики».

5. За результатами визначення стійкості до слини та поту встановлено, що всі зразки є стійкими. В цілому, можна зробити висновок, що за гігієнічними властивостями всі зразки відповідають нормам безпеки. За комплексним показником 1 місце - зразок № 1 ТМ «Canpol Babbies» (Польща); 2 місце - зразок №4 ТМ «Chisso» (Італія); 3 місце - зразок № 2 ТМ BABYS TOYS» (Китай); місце – Зразок №3 ТМ «Курносики» (Україна); 5 місце - Зразок №5 ТМ «Rattles» (Китай).

6. Іграшка дитяча Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies» згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності має код 9503 00 95 00. Партія дитячих іграшок Брязкальце-зубогризка «Жирафка» ТМ «Canpol Babbies» при переміщенні через митний кордон України, не підлягає офіційним видам контролю. При переміщенні партії іграшок позицій 9503 проводяться заходи Техрегламенту.

7. Товар виготовлений в Китаї на замовлення Canpol Zp. Польща та всі

виробничі витрати покриваються Caprol Zr. Польща, яка входить до складу ЄС, тому надається сертифікат форми EUR.1, що дозволяє ввозити іграшки із застосуванням зменшення ставок ввізного мита, тому ставка дорівнює 0%. Митна вартість партії дитячих становить 79220,8 грн, митні податки - 15844,16 грн.

8. Проаналізовано всі можливі фактори, які можуть завдати шкоди співробітникам під час праці. Співробітники повинні дотримуватися всіх правил поведінки за правилами безпеки. Представлено шляхи евакуації співробітників з приміщення з усіма умовними позначеннями

Рекомендації

1. Оновити вимоги Технічного Регламенту, додати психологічну безпеку дитячих іграшок:

2. Доцільно запровадити в Україні аналог європейської системи оповіщення про небезпечні товари нехарчового призначення RAPEX і заносити до бази небезпечні товари або хоча б активно використовувати дані RAPEX під час ввезення імпортованих іграшок на митну територію України та під час контрольних перевірок. Це дозволить швидко виявляти підробки та мінімізувати ризики.

3. Змінити форму змісту Технічного регламенту, дуже незручно подано інформація, доводиться довго шукати

4. Посилити контроль з боку державних органів щодо ввезення небезпечних іграшок.

Споживачам рекомендується уважніше читати маркування та віддавати переваги сліп-пакування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інформаційний сайт: Іграшка <http://uk.wikipedia.org/wiki/Іграшка>
Інформаційний сайт: Огляд ринку дитячих товарів та послуг:
URL <http://franchising.ua/stattya/1358/oglyad-rinku-dityachih-tovariv-poslug/>
2. Ринок іграшок в цифрах: 2021 URL:<https://ua-retail.com/2021/11/rinok-igrashok-ukra%D1%97ni-v-2021-roci-v-cifrah/>
3. Басюркіна Н.Й. Кон'юнктура світових ринків товарів та послуг : конспект лекцій для бакалаврів спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» денної та заочної форм навчання. Одеса: ОНТУ, 2023. – 27 с.
4. Ринок іграшок 2020. В цифрах і фактах. URL:<https://rau.ua/novyni/rynok-ygrushek-ukraynu-2020/>
5. Гра по-дорослому: ринок іграшок. URL: <https://rau.ua/novyni/rynok-igrushek-ukrainy-v-2021/>
5. Ринок іграшок під час війни. URL:<https://rau.ua/novyni/rynok-igrushek-za-vremja-vojny/>
7. Офіційний веб-сайт ДМСУ. URL: <https://customs.gov.ua/>
8. Директива № 88/378/ЄЕС Ради про гармонізацію законодавства держав-членів щодо безпеки іграшок. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a90#Text
9. Меньших Т. Аналіз класифікації іграшок. URL:<https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.16.69.html#:~:text>
10. Поліщук К. М. До питання класифікації сучасної іграшки. Єдність навчання і наукових досліджень—головний принцип університету: Збірник наукових праць звітно-наукової конференції викладачів університету за 2011 рік, 9-10 лютого 2012 року. Частина 2. К.: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2012. С. 96-97

11. Єрмолаєва М., Артюх Т. Оцінка якості та безпечності дитячих іграшок на ринку України. Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у ХХІ столітті : програма і матеріали 80 міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів, 10–11 квітня 2014 р. К.: НУХТ, 2014. Ч. 1. С. 162-163
12. Вплив іграшки на психічний розвиток дитини. URL: https://psyjournals.ru/files/2567/mpj_2005_1_Loktionova.pdf.
13. Експертиза якості дитячих іграшок. Освіта та самоосвіта. URL: <http://referatss.com.ua/work/ekspertiza-jakosti-ditjachih-igrashok/>
14. Директива 2009/48/ЄС із безпеки іграшок в Європейському Союзі. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_010-09#Text
15. Технічний регламент безпеки іграшок URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/151-2018-%D0%BF#Text>
16. ДСТУ EN 71-1:2019 (EN 71-1:2014, IDT) «Безпечність іграшок. Частина 1. Механічні та фізичні властивості»,
17. ДСТУ EN 71-2:2018 «Безпечність іграшок. Частина 2. Займистість»,
18. ДСТУ EN 71-3:2019 «Безпечність іграшок. Частина 3. Міграція певних елементів»
19. Лойко Д.П. Товарознавство. Непродовольчі товари/ Лойко Д.П., Астапова К.А., Васильєва І.І. //Підручник для технікумів- Донецьк, 2008р.
20. Полікарпов І.С., Семак Б.Д., Галик І.С. Товарознавство непродовольчих товарів. Опорний конспект лекцій. – Львів: Вид-во ЛКА, 2002. –Ч.2. – 87 с.
21. Товарознавство споживчих товарів. Пакування. Митне оформлення: навч. посібник у 2 частинах. Я.Г. Верхівкер та інші. Херсон: Олді+, 2022, 324 с.
22. Товарознавство споживчих товарів. Пакування. Митне оформлення.тЛабораторний практикум до виконання лабораторних, практичних та самостійних робіт студентами СВО «Бакалавр» та «Магістр». Я.Г. Верхівкер та

інші. Херсон: Олді+, 2021, 308 с.

23. ДСТУ 2166-93 «Іграшки. Маркування, пакування, транспортування та зберігання» URL:[https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-](https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=67581)

[page.html?id_doc=67581](https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=67581)

24. Державні санітарні правила і норми безпеки іграшок та ігор для здоров'я дітей
Державні санітарні правила і норми ДСанПіН 5.5.6.012- 98

URL:<http://mozdocs.kiev.ua/view.php?id=4441>.

25. ЗУ №2697 – IX «Про Митний тариф України» від 19.10.2022

URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-20#Text>

26. Сторінка з веб-сайту. Український класифікатор товарів зовнішньо-економічної діяльності URL:<http://consultved.com.ua/inform/uktzd?langu ech=ua>

27. Сторінка з веб-сайту. Структура та механізм застосування Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності

URL:https://pidru4niki.com/10740413/ekonomika/struktura_mehanizm_zastosuvannya_ukrayinskoyi_klasifikatsiyi_tovariv_zovnishnoekonomichnoyi_diyalnosti

28. Особливості використання нетарифних засобів регулювання міжнародної торгівлі в сучасних умовах

URL:https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/21.pdf

29. Митний Кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI.

URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

30. Постанова КМУ №960 від 24.10.2018 «Деякі питання проведення заходів офіційного контролю товарів, що ввозяться на митну територію України (у тому числі з метою транзиту)»

URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2018-%D0%BF#Text>

31. Закону України № 2735-VI від 02.12.2010 «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2735-17#Text>

32. Законом України від 15.06.2015 №552 Державною митною службою України та митницями здійснюється централізований облік осіб, які під час провадження своєї діяльності є учасниками відносин, що регулюються законодавством України з питань митної справи URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0807-15#Text>
33. Постанови КМУ№ 971 від 21 жовтня 2020 р. «Порядок взаємодії між декларантами, їх представниками, іншими заінтересованими особами та митними органами, іншими державними органами, установами та організаціями, уповноваженими на здійснення дозвільних або контрольних функцій щодо переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, з використанням механізму «єдиного вікна» URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/971-2020-%D0%BF#Text>
34. Податковий Кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
35. Про охорону праці: Закон України N 5459-VI (5459-17) від 16.10.2012
// Відомості Верховної Ради України (ВВР).- 1992.- N 49.- ст.668
36. Кодекс цивільного захисту України № 353-VII від 20.06.2013 // Відомості Верховної Ради (ВВР).- 2013.- № 34-35.- ст.458
37. НПАОП 52.0-1.01-96. Правила охорони праці для об'єктів роздрібної торгівлі.
URL:<https://sop.lutsk.ua/npaop-52-0-1-01-96/>
38. Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень ДСН
3.3.6.042-99 URL:<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va042282-99#Text>
39. ДБН В.2.5-28-2006 Природне і штучне освітлення
URL: https://sheltercluster.s3.eu-central-1.amazonaws.com/public/docs/dbn_b.2.5-28-2006_prirodne_i_shtuchne_osvitlennya.pdf
40. Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку ДСН 3.3.6.037-99 URL:<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va037282-99#Text>
41. Про затвердження «Правил будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок»

URL:https://universalkranservis.com/images/doc/DNAOP0_00-1_32-01.pdf

42. Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин ДСанПН 3.3.2.007-98

URL:<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0007282-98#Text>

43. НАПБ Б.03.002-2007 Норми визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною безпекою

URL:<https://antifire.ua/dbn/5.pdf?cultureKey=ua&q=dbn/5.pdf>